

Gemeente
Amsterdam

Concept Beleidskader

Hoofdgroenstructuur

Inspraakversie

Voorwoord

Amsterdam groeit. De stad heeft de ambitie om tot aan 2050 minimaal 150.000 woningen voor 250.000 nieuwe inwoners te bouwen. Juist daarom is voldoende groen in de stad essentieel voor de leefbaarheid van mens en dier, juist nu het drukker en voller wordt. Groen biedt ruimte voor recreatie, sport, spel, ontmoeting, ontspanning, dieren, natuureducatie en -beleving. Het draagt bij aan de gezondheid van Amsterdammers, het dempt hitte in hete zomers, helpt wateroverlast te voorkomen en vergroot de biodiversiteit. Daarom is in de Omgevingsvisie 2050 de groei van de stad gecombineerd met de keuze om 'rigoureuus te vergroenen'.

Amsterdam heeft een lange traditie in het ontwerpen aan de stad met groen als vanzelfsprekend onderdeel. In de ontwerpen van Berlage voor de stadsuitbreidingen in de jaren 1910 en 1920 (zoals Plan Zuid) speelden groen en water een belangrijke rol. Lange en belangrijke straten kregen grote bomen en brede groene middenbermen. Van Eesteren en Mulder zorgden er in hun ontwerpen voor de Westelijke Tuinsteden voor dat elke bewoner vanuit zijn voordeur langs groene routes, buurt- en stadsparken binnen 10 minuten in het groene landschap kon recreëren. Dankzij voortzetting van deze traditie in onze stedelijke structuurplannen en visies beschikken we over een unieke scheggenstructuur waarbij het groene landschap tot diep in de stad rijkt.

Hoe zorgen we ervoor dat waardevolle groengebieden in de stad behouden blijven; voor nu én in de toekomst? Al sinds 2003 is de Hoofdgroenstructuur daarvoor hét instrument. In de Hoofdgroenstructuur zijn de belangrijkste groengebieden opgenomen die we als stad willen behouden, zoals stadsparken, volkstuintuinen, grotere plantsoenen, sportparken en groene verbindingen. In de Omgevingsvisie 2050 staat de ambitie beschreven om deze Hoofdgroenstructuur richting 2050 in stappen te laten groeien naar een groter, gevarieerder en beter verbonden groenblauw netwerk. Een Hoofdgroenstructuur die we ook echt groen houden en waar we dus niet in gaan bouwen. Waar water een belangrijk onderdeel van is en waarvan de kwetsbare natuurgebieden beschermd zijn. En waar stadsnatuur een integraal onderdeel van uitmaakt.

In dit beleidskader staan de groene gebieden die tot de Hoofdgroenstructuur behoren. De nieuwe Hoofdgroenstructuur is groter ten opzichte van de vorige versie. Het is nu een groenblauw netwerk, in plaats van losse onderdelen en er is water in opgenomen. De Amsterdamse Ecologische Structuur - nu nog onderdeel van de Ecologische Visie 2012 - is er als 'stadsnatuur' integraal in opgenomen. En er zijn meer lijnvormige groen- en waterverbindingen opgenomen; belangrijke verbindingen voor dieren in de stad.

Ook worden er verschillende 'soorten' groen onderscheiden, zoals een stadspark, een natuurpark, een tuinpark en een gedenkpark waar bepaalde voorzieningen wel of geen plek kunnen krijgen. Zo kan een stadspark ruimte bieden aan voorzieningen voor sporten en spelen, terwijl het in een natuurpark juist primair draait om de beleving van natuur, stilte en donkerte.

De onafhankelijke technische adviescommissie (TAC) toetst plannen en initiatieven op hun bijdragen aan de versterking van hier beschreven de Hoofdgroenstructuur.

Met een Hoofdgroenstructuur kunnen we ervoor zorgen dat Amsterdam ook in 2050 nog steeds die fraaie en aangename stad is om te verblijven, te ontspannen, te recreëren en te kunnen genieten van het groen.

Marieke van Doorninck

Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Samenvatting

Volgende en gevarieerde groengebieden zijn van cruciaal belang voor de leefbaarheid in de stad, zeker nu er veel wordt gebouwd en de stad groeit. Amsterdam gaat daarom rigoureuze vergroenen. Met de Hoofdgroenstructuur beschermen en versterken we de belangrijke groengebieden in de stad; voor nu én in de toekomst. Ook investeren we in de kwaliteit ervan. We maken een aaneengesloten netwerk van groen, zorgen voor voldoende diversiteit ervan en beschermen kwetsbare natuurgebieden. Groengebieden in de Hoofdgroenstructuur blijven groen.

Wat valt er onder de Hoofdgroenstructuur?

De Hoofdgroenstructuur bevat de minimaal benodigde hoeveelheid stedelijk groen en bijbehorende waterstructuren die we willen borgen. Niet al het groen in Amsterdam valt onder de Hoofdgroenstructuur. Het gaat om bestaand groen met een wijkoverstijgende functie. Dus niet om buurtparkjes, maar wél om de grotere stadsparken en stadsplantsoenen zoals het Nelson Mandelapark en het Wachterliedplantsoen. Daarnaast kan de waarde van een groengebied een reden zijn om het aan de Hoofdgroenstructuur toe te voegen. Denk hierbij aan waarde voor een klimaatbestendige stad, voor de gezondheid of voor de natuur. Om een groen netwerk te realiseren zijn verbindingen nodig. Daarom vallen ook die onder de Hoofdgroenstructuur. Zelfs smalle groene stroken kunnen voor het netwerk van groot belang zijn, zowel voor recreatie als voor flora en fauna. Zo zijn de taluds langs snel- of spoorwegen erg belangrijk voor dieren om zich van het ene naar het andere gebied te kunnen verplaatsen. Tenslotte valt het groen dat op een

andere wijze bijzonder of zeldzaam is, onder de Hoofdgroenstructuur. Zo staan in de Leidse Bosjes een paar van de oudste bomen van de stad. Bijzonder genoeg om ze toe te voegen. Verder zijn in centrumgebieden, waar relatief weinig groen is, ook de kleinste groengebiedjes bijzonder en zeldzaam. Denk bijvoorbeeld aan het Bilderdijkpark of de Bogortuin.

Een goed functionerende Hoofdgroenstructuur kenmerkt zich door een grote diversiteit aan groen, dat zoveel mogelijk openbaar toegankelijk is en waar mens en dier op uiteenlopende wijzen van kunnen genieten. Daar horen, afhankelijk van het type groen, soms ook gebouwde voorzieningen en routes bij.

Typen groen en mogelijke voorzieningen

Op de toetskaart in het beleidskader staan alle bestaande groengebieden ingetekend die tot de Hoofdgroenstructuur behoren. De groenfunctie van de Hoofdgroenstructuur wordt hier streng 'bewaakt': alleen plannen of initiatieven die zorgen voor een verbetering van de Hoofdgroenstructuur zijn toegestaan. Initiatieven die daarentegen een aantasting ervan vormen niet. Om de diversiteit van het groen te bewaken werken we met zogenaamde 'groentypen'. In het ene groentype kan meer dan in het andere groentype. Zo biedt een stadspark gericht ruimte aan voorzieningen om te wandelen, fietsen, sporten en spelen of elkaar te ontmoeten, naast groene attracties zoals een natuurpad, bloemweide, rosarium of kruidentuin. In een natuurpark draait het juist om beleving van natuur en stilte. Beschermen en bevorderen van de natuurwaarde en biodiversiteit zijn hier het meest belangrijk.

Toevoeging ecologische structuur en water

De Hoofdgroenstructuur ontwikkelt zich met dit beleidskader van een voornamelijk mensgerichte groenstructuur, bestaande uit losse onderdelen, naar een aaneengesloten groenblauw netwerk voor mens én dier. De Amsterdamse ecologische structuur is geactualiseerd en opgenomen in de Hoofdgroenstructuur onder de naam 'stadsnatuur'. Hiermee wordt de ecologische structuur beter beschermd. Daarnaast zijn er meer waterelementen aan de Hoofdgroenstructuur toegevoegd, zoals de stadsplassen of waterlopen die onlosmakelijk verbonden zijn met het groen. Op die manier breiden we de al bestaande Hoofdgroenstructuur uit; nog meer groen in Amsterdam krijgt een beschermde status.

Waarden van het groen

Nieuw in het beleidskader Hoofdgroenstructuur is de waardenbenadering. Stadsgroen is namelijk niet alleen belangrijk voor allerlei 'functies' in de stad, zoals sport, natuureducatie, voedselproductie en recreatie, maar heeft ook waarden van zichzelf. Groen reguleert de waterhuishouding, draagt bij aan biodiversiteit, slaat CO₂ op en zorgt voor demping van stijgende temperaturen in de zomer. Tegelijkertijd heeft groen veelal een belangrijke cultuurhistorische waarde en draagt ze bij aan de gezondheid van Amsterdammers: het helpt stress reduceren en nodigt uit tot bewegen. Met de 11 waarden die in dit concept Beleidskader worden onderscheiden, wordt de gewenste variatie van het Amsterdamse groen benadrukt en onderkend dat al het groen in de stad tegelijk meerdere waarden vertegenwoordigt.

Bescherming

Met het beleidskader continueren we de zware beschermingsstatus van de Hoofdgroenstructuur en borgen deze nog steviger door toetsing in een vroeg stadium van de planvorming te verplichten. Om te beoordelen of een initiatief of plan een verbetering van de groenfunctie betekent, blijven we de komende jaren gebruikmaken van de adviezen van de onafhankelijke Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur (TAC). Het is aan de TAC om in deze een goede afweging te maken en burgemeester en wethouders bij de besluitvorming hierover te adviseren.

Beschermen en doorontwikkelen

De eisen die Amsterdammers stellen aan het gebruik van het groen veranderen voortdurend. Daarom werken we aan een Hoofdgroenstructuur die enerzijds robuust is en niet ter discussie staat en anderzijds kan groeien en meebewegen als de stad met al haar bewoners, flora en fauna, daarom vraagt. Bij elk groentype staat daarom een beschrijving opgenomen van de gewenste waardenontwikkeling. Een plan of initiatief wordt uitgedaagd om minimaal bij te dragen aan de ontwikkeling van de onder dat groentype genoemde 'prioritaire waarden'. Dat kan bijvoorbeeld natuur zijn, gezondheid of recreatie. De ambitie is om de Hoofdgroenstructuur de komende decennia verder te versterken. Vooral in de gebieden waar de komende jaren veel wordt gebouwd liggen kansen om nieuwe parken toe te voegen of bestaande groengebieden te verbeteren.

Dit beleidskader is geldig voor 10 jaar, maar wordt periodiek geactualiseerd. Tijdens een actualisatie kunnen nieuwe groengebieden worden toegevoegd of andere wenselijke aanpassingen (op basis van tussentijds genomen raadsbesluiten) worden doorgevoerd.

Leeswijzer

Het Beleidskader Hoofdgroenstructuur bestaat uit zes hoofdstukken. In hoofdstuk 1 beginnen we met de urgentie: waarom hebben we in Amsterdam een Hoofdgroenstructuur? Dat wordt gevolgd door de definitie van de Hoofdgroenstructuur (1.2) en een uitleg hoe dit beleid doorwerkt in samenhang met andere beleidsinstrumenten (1.3). De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van vorige versies van de Hoofdgroenstructuur komen in 1.4 aan de orde. In Hoofdstuk 2 leggen we uit hoe het beleidskader in de praktijk werkt. Wanneer moet een plan of initiatief voor toetsing worden voorgelegd en hoe gaat de toetsing in zijn werk. In hoofdstuk 3 beschrijven we de belangrijkste context die bij de toetsing wordt meegenomen: wat is de ambitie voor de nieuwe Hoofdgroenstructuur en welke grote opgaven vloeien hier uit voort? In hoofdstuk 4 staat de toetskaart 'Hoofdgroenstructuur', met daarop de exacte aanduiding en begrenzing van gebieden en verbindingen die tot de Hoofdgroenstructuur behoren. In hoofdstukken 5 en 6 staan vervolgens de algemene spelregels en de regels per groentype beschreven.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Samenvatting.....	4
1 Inleiding.....	9
1.1 Urgentie	9
1.2 Definitie	9
1.3 Beleidscyclus	10
1.4 Wat is nieuw?	13
2 Hoe werkt het.....	17
2.1 De procedure	17
2.2 Wanneer is een TAC advies nodig?.....	18
2.3 Advisering in stappen	20
3 Strategische keuzes en opgaven	23
3.1 Groeien binnen grenzen	23
3.2 Rigoureuus vergroenen.....	24
3.3 Opgaven Hoofdgroenstructuur	26
4 De toetskaart.....	34
5 Richtlijnen	37
5.1 Algemene richtlijnen	37
5.2 Toetsing aan waarden	39
5.3 Stadsnatuur	42
6 Richtlijnen per groentype	47
6.1 Stadspark	48
6.2 Stadsplantsoen.....	52
6.3 Natuurpark	56
6.4 Sportpark	60
6.5 Tuinpark.....	64
6.6 Gedenkpark.....	68
6.7 Landschap	72
6.8 Groene verbinding	76
Bijlage 1 Tekst Omgevingsvisie 2050 over sport, spel en bewegen.....	80

1. Inleiding

1.1 Urgentie

Amsterdam heeft een rijke historie als groene stad. En Amsterdam groeit in hoog tempo. In de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (vastgesteld 8 juli 2021) wordt gemikt op minimaal 150.000 woningen erbij voor 250.000 nieuwe inwoners in 2050, dat is een voortzetting van het groeitempo van de afgelopen 10 jaar. Plus 200.000 nieuwe arbeidsplaatsen. Amsterdam neemt daarmee haar verantwoordelijkheid en verschuift de opgave niet door naar de regio of naar het landschap rondom de stad. We werken aan een complete stad, met voldoende voorzieningen en voldoende buitenruimte: verdichting wordt gecombineerd met het rigoureuze vergroenen van de stad. Want een stad heeft voldoende en verschillende parken, groenstroken, bomen en plantsoenen nodig om goed te kunnen functioneren. Dat heeft de coronapandemie nogmaals duidelijk gemaakt. Daarbij is meer en vooral beter groen het doel. Het autoluw maken van de stad biedt daarvoor mede ruimte, maar ook in de gebiedsontwikkelingen liggen kansen voor nieuwe parken en groene verbindingen. Tegelijkertijd blijft het uitgangspunt dat we niet bouwen in de Hoofdgroenstructuur.

Het beleidskader Hoofdgroenstructuur laat in kaartbeeld en in tekst zien welke onderdelen van het grondgebied van Amsterdam tot de Hoofdgroenstructuur behoren en welke kaders hiervoor gelden vanuit Amsterdam. Deze kaders geven projectleiders, bewoners, belanghebbenden en ondernemers helderheid over gewenste en ongewenste ontwikkelingen in de Hoofdgroenstructuur. De toetskaart en het toetskader,

zoals die zijn opgenomen in dit beleidskader, worden door een onafhankelijke toetscommissie (Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur; TAC) gebruikt om te adviseren over initiatieven en plannen in de Hoofdgroenstructuur. We noemen deze Hoofdgroenstructuur 'ontwikkelgericht'. Dat betekent niet dat de Hoofdgroenstructuur continu verandert, dat er stukken vanaf gaan of parkgebieden opeens een andere functie krijgen. We bedoelen ermee dat naast het blijvend beschermen van het stedelijk groen er bij de beoordeling van een initiatief, plan of investeringsvoorstel, er nog meer gekeken zal worden of deze bijdraagt aan een versterking van de Hoofdgroenstructuur.

1.2 Definitie

Op de schaal van de stad vormt de Hoofdgroenstructuur de minimaal benodigde hoeveelheid stedelijk groen en bijbehorende waterstructuren die we willen borgen om een leefbare en duurzame stad te zijn voor mens en dier. De stedelijke groenblauwe structuur sluit onlosmakelijk aan op het fijnmaziger stelsel van buurtparkjes, groenen daken, geveltuintjes, boomlanen, moestuintjes en groene schoolpleinen. Deze meer op de buurt gerichte groenelementen in de stad zijn voor een leefbare en duurzame stad minstens zo belangrijk, maar maken geen onderdeel uit van de Hoofdgroenstructuur.

Hoofdgroenstructuur in een groeiende stad

Voor 2050 gaat OIS (Onderzoek, Informatie en Statistiek) van de gemeente Amsterdam uit van een behoefte aan minimaal 147.000 woningen voor 250.000 extra inwoners. In de Omgevingsvisie 2050 is deze prognose vertaald naar de ambitie om 5.000 woningen per jaar te bouwen in de komende 30 jaar. Dit is ambitieus in het licht van de afgelopen 24 jaar toen circa 4.000 woningen per jaar werden gebouwd. Anderzijds is het aantal van 5.000 minder hoog dan de woningbouwproductie in de afgelopen jaren. Door de langjarige doelstelling wat te temperen geeft dit aantal van ca. 5.000 voldoende ruimte om gemengde gebieden te maken met voldoende groen, ruimte voor werkgelegenheid en voorzieningen, zodat leefbare en toekomstbestendige buurten en wijken ontstaan. Dat biedt ook ruimte om een aanzienlijk deel van de voorzieningen binnen de ontwikkelgebieden voor woningbouw in te passen en de druk op de groene ruimte daarbuiten te beperken; anders wordt de Hoofdgroenstructuur al snel de 'restruimte' voor allerlei stedelijke voorzieningen en dat is niet de richting en de ambitie die in de Omgevingsvisie is vastgelegd.

Dat betekent niet dat de Hoofdgroenstructuur gevrijwaard blijft van stedelijke druk; integendeel, een groeiende stad betekent meer bewoners en bezoekers van het groen, intensiever en gevarieerder gebruik van bestaande groene voorzieningen zoals volkstuinparken en sportparken en ook toevoeging van voorzieningen in het groen om dit gebruik op te vangen en in goede banen te leiden, zoals fietsenstallingen, toiletvoorzieningen of extra speelplekken. De kunst en opgave is om dit zo te sturen en de druk op het groen zo te benutten dat de noodzakelijke investeringen het groen ten goede komen en de waarden van het groen verbreed worden. Dit betekent dat niet alles kan in het groen van de Hoofdgroenstructuur en dat wat wél kan zorgvuldig ingepast wordt. In het beleidskader zijn daarom regels en processtappen opgenomen om die zorgvuldige inpassing te borgen.

De Amsterdamse

Hoofdgroenstructuur bestaat uit:

- bestaand groen en groen dat in aanleg is op het moment van actualisering van dit beleidskader;
- met een wijkoverstijgende functie;
- dat van grote waarde is voor mens en dier;
- dat een cruciale verbindende of structurerende functie vervult;
- of op een andere wijze bijzonder of zeldzaam is.

In het groen aanwezige en eraan gerelateerde bebouwing en verharding maken ook onderdeel uit van de Hoofdgroenstructuur. Een voorbeeld hiervan is het gemaal en het bijbehorend terras in het Flevopark.

In de gebieden en verbindingen die opgenomen zijn in de Hoofdgroenstructuur speelt het groen een cruciale of dominante rol. Woningbouw, werkgerelateerde functies, wegen of andere functies die ten koste gaan van die primaire groenfunctie zijn niet passend in de Hoofdgroenstructuur. Initiatieven die de verschillende waarden van het groen verhogen worden juist gestimuleerd. Daarbij kan het gaan om de natuurwaarde, recreatieve waarde of één van de andere waarden die in dit beleidskader worden beschreven. Ook een gebouw of andere vorm van verharding kan, mits zorgvuldig afgewogen, bijdragen aan de versterking van het groen.

1.3 Beleidscyclus Hoofdgroenstructuur

Dit beleidskader

Hoofdgroenstructuur staat niet op zichzelf. Het maakt deel uit van de beleidscyclus, waarin beleid ook doorwerkt naar plannen, deze ook worden uitgevoerd en evaluaties er toe leiden dat het beleid waar nodig wordt aangepast. Op die manier houden we de Hoofdgroenstructuur actueel. Zie ook figuur 1 over de beleidscyclus van de Hoofdgroenstructuur.

Visie en beleid

Amsterdam heeft haar visie op een groene en leefbare stad beschreven in de Groenvisie 2020-2050 (december 2020) en vervolgens als de strategische keuze om de stad 'rigoreus te vergroenen' doorvertaald in de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (juli 2021). Beide documenten vormen de basis van het Beleidskader Hoofdgroenstructuur.

In de Groenvisie 2020-2050 wordt het belang van een robuust en aaneengesloten groen netwerk benadrukt samen met de volgende principes:

- we zorgen voor genoeg en gevarieerd groen voor iedereen;
- we zorgen voor groen dat bijdraagt aan verschillende opgaven;
- de stad wordt natuurinclusief aangelegd en beheerd;
- aan groen werken we samen.

In de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 laat de kaart 'Groen-blauw raamwerk' het wensbeeld zien van de toekomstige Hoofdgroenstructuur, waar we de komende decennia stapsgewijs naartoe werken. In de ambitie van de Omgevingsvisie wordt de Hoofdgroenstructuur groter, vormt het straks een aaneengesloten netwerk, vertegenwoordigt het alle groenwaarden en beweegt en groeit het als robuuste groenstructuur mee met de groei en verdichting van de stad (zie hoofdstuk 3).

Dit beleidskader geeft heel nauwkeurig aan welke parken en groene verbindingen nu als bestaand groen deel uitmaken van de Hoofdgroenstructuur en welke ontwikkelingen binnen deze Hoofdgroenstructuur passend zijn en welke niet. Toekomstig groen en andere belangrijke groene opgaven in de Hoofdgroenstructuur krijgen een plek in de 'Opgavenkaart Hoofdgroenstructuur 2030' (gepland 2022/2023), waarmee we:

- actief sturen op het kwalitatief en kwantitatief versterken van de Hoofdgroenstructuur, parallel aan de groei van de stad;
- vanuit een stedelijk perspectief onderbouwing bieden voor investeringen vanuit beschikbare budgetten voor openbare ruimte en groen, zoals het Strategisch Huisvestingsplan Bovenwijken Groen, het Strategisch Huisvestingsplan Sport en het Stedelijk Mobiliteitsfonds;
- richting gebiedsontwikkelingen en andere stedelijke projecten helderheid bieden over wenselijke kwaliteitsimpuls in de Hoofdgroenstructuur.

De belangrijkste regels zullen, samen met andere beleidskaders, worden vertaald naar het Amsterdamse Omgevingsplan (gepland 2022/2023).

Doorwerking

In de volgende stap van de beleidscyclus worden visie en beleid uitgewerkt. Dat gebeurt bijvoorbeeld binnen het Uitvoeringsprogramma van de Groenvisie, een plan voor het verbeteren van een park of de planvorming voor een nieuwe wijk. Als deze plannen en projecten betekenis hebben voor de Hoofdgroenstructuur worden ze voor advies voorgelegd aan de TAC, zodat er naast de reguliere ambtelijke beoordeling een onafhankelijk advies met specifieke deskundigheid op het gebied van groen in een stedelijke omgeving aan het college wordt aangeboden.

Uitvoering

Als een plan of initiatief positief is getoetst en/of de raad ermee heeft ingestemd kan het plan worden uitgevoerd. Soms is daar een Omgevingsvergunning voor nodig. Plannen worden gefinancierd uit grondexploitatie of uit fondsen zoals het Stedelijk Mobiliteitsfonds of het Strategisch Huisvestingsplan Bovenplans Bovenwijks Groen.

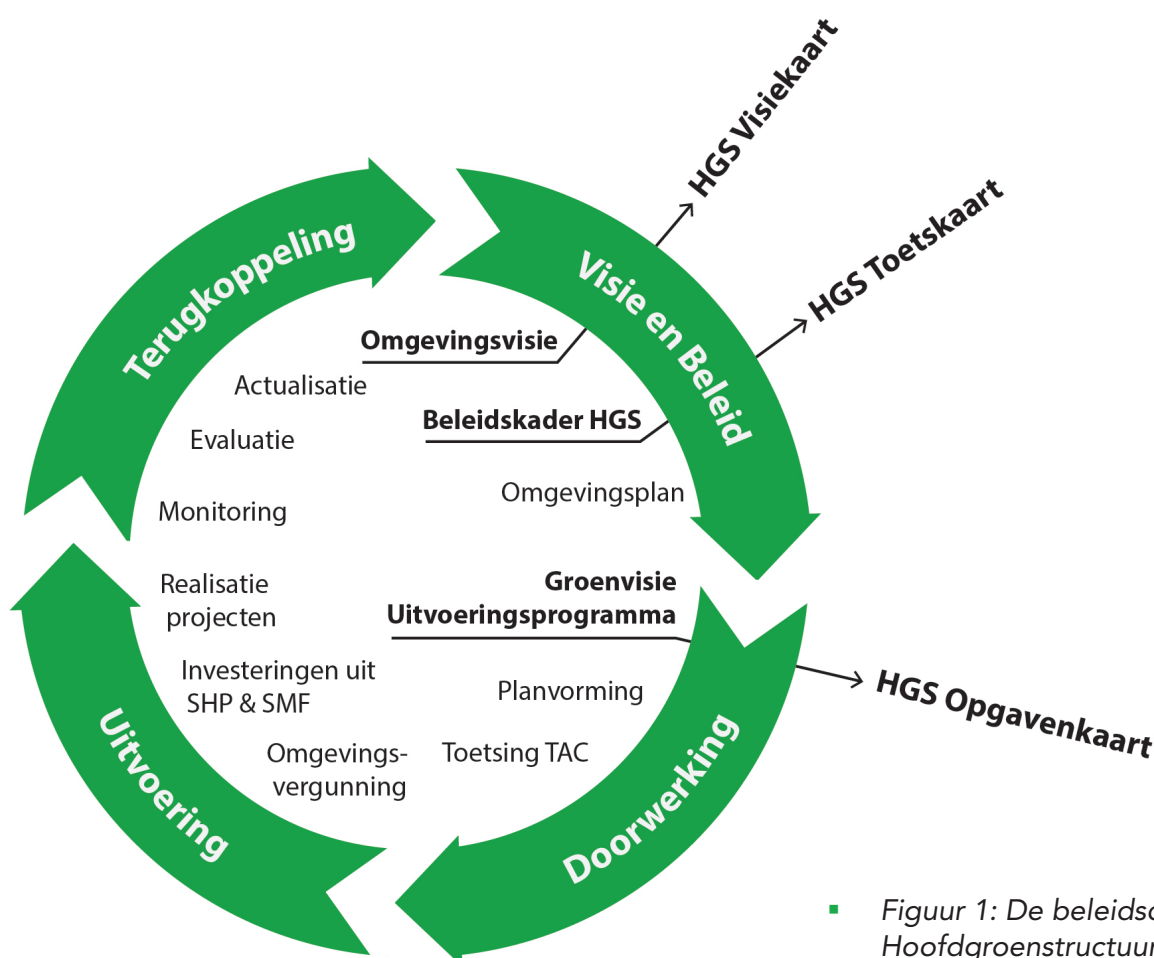
Terugkoppeling

De toetskaart en de beleidsregels gelden in principe voor 10 jaar, maar worden ook periodiek geactualiseerd. Om de wijzigingen in de Hoofdgroenstructuur te kunnen volgen en de diversiteit van het totale groenaanbod daarbinnen te borgen, is het opzetten van een monitoringssysteem voor het groen in de stad een belangrijke voorwaarde. Een actualisatieronde is vervolgens een kans om visies en beleid aan te passen. Zo kan ook het beleidskader

van de Hoofdgroenstructuur worden geoptimaliseerd. Nieuwe parken en verbindingen binnen gebiedsontwikkelingen, die voldoen aan de criteria van de Hoofdgroenstructuur, zullen worden toegevoegd aan de Hoofdgroenstructuur. Denk bijvoorbeeld aan Havenstad waar de komende decennia nieuwe stads- en sportparken worden gerealiseerd.

Om de werking van de Hoofdgroenstructuur komende jaren te optimaliseren en actueel te houden volgens de hierboven beschreven beleidscyclus zijn onder andere de volgende vervolgacties gepland:

- doorvertaling van de Hoofdgroenstructuurbeleid naar het Amsterdamse Omgevingsplan, via opname van regels voor de Hoofdgroenstructuur in een basisregelset (2022/2023) en een nadere doorvertaling naar gebieden (2022 – 2029);

■ Figuur 1: De beleidscyclus van de Hoofdgroenstructuur

- opstellen van een ‘Opgavenkaart Hoofdgroenstructuur 2030’ als onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Groenvisie (2022/2023);
- onderzoeken en verbeteren van de organisatie, werkwijze en financieringsmethodiek van de Hoofdgroenstructuur, waaronder een monitoringssysteem en periodieke actualisatie;
- adviseren van de raad over het inpassen van de Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC) in een bredere toetscommissie die toeziet op een integrale toetsing op ontwikkelingen in de stad (opvolger van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit), zoals in de Omgevingswet als gewenste werkwijze staat beschreven (2022/2023);
- opstellen, ter visie leggen en bestuurlijk laten vaststellen van de Hoofdgroenstructuur-toetskaart van Weesp door de gemeenteraad van Amsterdam (2022) en integratie in Hoofdgroenstructuur toetskaart van Amsterdam (na 2022);
- actualisatie van het specifieke beleids- en toetsingskader voor Waterland.

1.4 Wat is nieuw?

Omdat groen belangrijker is dan ooit en de druk op het groen toeneemt, handhaven we de beschermende status van de Hoofdgroenstructuur. Daarom bouwen we niet in de Hoofdgroenstructuur, tenzij de groenfunctie ermee wordt versterkt (zie hoofdstuk 5 en 6). Ook blijven we gebruikmaken van de adviezen van een onafhankelijke adviescommissie om te adviseren welke initiatieven een verbetering van de groenfunctie betekenen en welke niet. Daarnaast is de Hoofdgroenstructuur vernieuwd op een aantal belangrijke onderdelen:

1. Eén stedelijke groenstructuur voor de hele stad

De Hoofdgroenstructuur in dit beleidskader is groter dan haar voorganger. Een groter gedeelte van al het groen in de stad krijgt daarmee extra juridisch-planologische bescherming. Nieuw is ook dat door toevoeging van groene verbindingen deze Hoofdgroenstructuur een aaneengesloten groen-blauw netwerk vormt in plaats van een mozaïek bestaand uit losse onderdelen. De gemeente Amsterdam hanteert op dit moment drie verschillende beleidsinstrumenten voor stedelijk groen: de Amsterdamse Ecologische Structuur, de Hoofdbomenstructuur en de Hoofdgroenstructuur. Straten met bomen, natuurlijke bermen en oevers vormen belangrijke verbindingen tussen de grotere groengebieden in de stad en naar het omringende landschap. De gemeente Amsterdam hanteert tot op heden drie verschillende beleidsinstrumenten op stedelijke schaal voor stedelijk groen: de Amsterdamse Ecologische Structuur, de Hoofdbomenstructuur en de Hoofdgroenstructuur. Vanwege de samenhang tussen deze drie instrumenten worden ze in stappen in het Hoofdgroenstructuur beleid geïntegreerd tot één samenhangende stedelijke groenstructuur voor mens en dier. We doen dat in dit beleidskader al met de Amsterdamse Ecologische Visie (2012) die als op zichzelf staand beleidskader komt te vervallen. Later volgt ook opname van (delen van) de Hoofdbomenstructuur (zie tekst over groene linten in 3.3).

2. Water als integraal onderdeel van de Hoofdgroenstructuur

Amsterdam is gebouwd op een waterlandschap. De oorsprong van veel van de openbare (groen) structuren liggen in het oorspronkelijke watersysteem. Het water én de land-waterovergangen vormen naast een cruciale schakel in onze ecosystemen ook een onderscheidende belevingswaarde van ons groen ten opzichte van andere

Europese steden. Omdat water vaak onlosmakelijk verbonden is met het groen in Amsterdam voegen we bepaalde waterelementen toe aan de Hoofdgroenstructuur. Niet al het water gaat deel uitmaken van de Hoofdgroenstructuur, het gaat om de blauwe elementen in de stad die onlosmakelijk met het groen van de Hoofdgroenstructuur verbonden zijn, mede vanuit cultuurhistorisch perspectief. Denk aan de stedelijke recreatieplassen in de stadsparken of bepaalde groene oevers. De inzet is dat deze plassen en oevers in lijn met de Watervisie (2016) nog meer natuurwaarde en recreatieve waarde krijgen. Als we in dit beleidskader over 'het groen van de Hoofdgroenstructuur' schrijven, dan bedoelen we altijd 'groen-blauw'.

3. Versterken van alle waarden van groen

Stadsgroen is niet alleen belangrijk voor allerlei functies in de stad, zoals sport en recreatie, maar groen heeft ook waarden van zichzelf. Groen reguleert de waterhuishouding in de stad, draagt bij aan biodiversiteit, slaat CO2 op en zorgt voor demping van stijgende temperaturen in de zomer. Tegelijkertijd heeft groen veelal een belangrijke cultuurhistorische waarde en draagt ze bij aan de gezondheid van haar bewoners: het helpt stress reduceren en nodigt uit tot bewegen. In de Groenvisie 2020-2050 wordt om die reden een waardenbenadering voor het groen voorgesteld. We integreren deze waardenbenadering in dit beleidskader en combineren die met de gebruikelijke 'functiebenadering'.

4. Beschermen én ontwikkelen

Een robuuste Hoofdgroenstructuur verdient juridisch-planologische bescherming. Uitgangspunt blijft dat er niet gebouwd wordt in de Hoofdgroenstructuur. Hiermee wordt voorkomen dat er bij de vele bouwprojecten steeds stukjes worden afgesnoept, waardoor de structuur uit elkaar valt en de juist zo belangrijke samenhang verloren gaat. Daarom maken we dit beleidskader met regels waaraan wordt getoetst en verankeren we de Hoofdgroenstructuur in het Omgevingsplan (vanaf 2022). Maar een stad is een dynamische omgeving met een dynamische bevolking. De eisen die de stadsbevolking stelt aan het gebruik van het groen veranderen voortdurend. We moeten ervoor zorgen dat de Hoofdgroenstructuur kwantitatief en kwalitatief kan meebewegen met de dynamiek van de stad en de

steeds veranderende maatschappelijke wensen ten aanzien van het groen. Daarom werken we aan een Hoofdgroenstructuur die enerzijds robuust is en niet ter discussie staat en anderzijds kan groeien en meebewegen als de stad met al haar bewoners, flora en fauna, daarom vraagt.

De ambitie is om de Hoofdgroenstructuur de komende tijd verder te laten groeien. In de grote gebiedsontwikkelingen worden nieuwe stadsparken en groene verbindingen aangelegd die deel gaan uitmaken van de Hoofdgroenstructuur. Ook in de bestaande stad gaan we stenige gebieden vergroenen en toevoegen aan de Hoofdgroenstructuur. Bij periodieke actualiseringen van dit beleidskader zullen de gewenste wijzigingen aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

2. Hoe werkt het?

2.1 De procedure

Een initiatiefnemer of projectleider heeft met Hoofdgroenstructuurbeleid te maken als zijn of haar plan of initiatief geheel of gedeeltelijk in de Hoofdgroenstructuur ligt, zoals weergegeven op de (digitale) toetskaart Hoofdgroenstructuur. Ook wanneer er twijfel bestaat over de begrenzing van de Hoofdgroenstructuur of als initiatieven of plangebieden de begrenzing doorkruisen, is het Hoofdgroenstructuurbeleid aan de orde.

Toetsing door een onafhankelijke commissie

Plannen in de Hoofdgroenstructuur vragen om een afgewogen en onafhankelijk oordeel. Daarom is de Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC) ingesteld. De TAC adviseert het college van burgemeester en wethouders over de inpasbaarheid van initiatieven. Draagt een initiatief/plan bij aan de versterking van de Hoofdgroenstructuur dan is deze inpasbaar. Als het een aantasting ervan inhoudt, dan zal de TAC negatief adviseren en moet het college van burgemeester en wethouders een beslissing nemen. De toewijzing van gebieden aan de Hoofdgroenstructuur, de begrenzing en de inkleuring van groentypen behoort niet tot de rol van de TAC. Dit is een bevoegdheid en een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur. Evenals voorstellen om hier wijzigingen in aan te brengen.

De TAC is samengesteld uit deskundigen op het gebied van landschap(sarchitectuur), cultuurhistorie, ecologie, sport & recreatie, stedenbouw en duurzaamheid. De werkwijze en taakstelling staan beschreven in de TAC-verordening (2019).

Waarom hebben we een onafhankelijke toetscommissie?

Amsterdammers genieten volop van de vele parken die de stad rijk is. De betrokkenheid bij het groen is enorm. De meningen over wat goed of niet goed is lopen daarbij sterk uiteen. Waar de één zich sterk maakt voor meer natuur in de stad en een veel strengere bescherming van het stedelijk groen, wil de ander juist meer ruimte om te kunnen sporten, spelen of op een andere manier kunnen recreëren in het groen. Gelukkig zijn veel van deze wensen goed te combineren. Soms ook moeten er keuzes worden gemaakt en moet er worden afgewogen of een initiatief of plan een versterking of een aantasting van het groen is en ontstaat er discussie. Om die reden heeft Amsterdam de advisering aan het college belegd bij een onafhankelijke toetscommissie die tot taak heeft om het belang van de Hoofdgroenstructuur binnen het brede spectrum aan wensen te waarborgen.

Het is een misverstand dat er niks mag in de Hoofdgroenstructuur. Een goed functionerende Hoofdgroenstructuur kenmerkt zich door een grote diversiteit aan groen, dat zoveel mogelijk openbaar toegankelijk is en waar mens en dier op uiteenlopende wijzen van kunnen genieten. Daar horen ook gebouwde voorzieningen en routes bij, en ruimte voor verbetering en vernieuwing. Initiatieven en plannen die bijdragen aan een versterking van de Hoofdgroenstructuur en geen afbreuk doen aan bestaande groenwaarden zijn welkom.

Wie kan een advies aanvragen?

Een advies wordt aangevraagd door het bevoegd gezag. In sommige gevallen is dat het college van burgemeester en wethouders, zoals bij thematisch beleid en grootstedelijke projecten. Vaak is het dagelijks bestuur van een stadsdeel de aanvrager, omdat het stadsdeelbestuur bevoegd is om omgevingsvergunningen in de Hoofdgroenstructuur af te geven als er geen sprake is van strijdigheid met het beleid. Een behandelend ambtenaar, in de vorm van een projectleider, vergunningverlener of planologisch-jurist, zal veelal namens het bevoegd gezag een intern afgewogen adviesaanvraag indienen bij het secretariaat van de TAC. Als er behoefte is aan een TAC advies in het kader van de interne afweging of een initiatief of plan wenselijk is in de Hoofdgroenstructuur kan een pre-advies worden ingewonnen.

Het bevoegd gezag wordt richting TAC aangemerkt als de initiatiefnemer. Derden, zoals de daadwerkelijke aanvrager van een omgevingsvergunning, ruimtelijk besluit of principeverzoek, kunnen niet rechtstreeks een advies bij de TAC inwinnen, tenzij de gemeente zelf de aanvrager is van de vergunning. De TAC is immers als adviescommissie ingesteld om burgemeester en wethouders te adviseren rondom initiatieven in de Hoofdgroenstructuur. Dat is ook de reden waarom ze haar advies op toetsing aan de inpasbaarheid primair richt aan burgemeester en wethouders.

2.2 Wanneer is een TAC advies nodig?

De TAC toetst alle ruimtelijke initiatieven en plannen die betrekking hebben op de Hoofdgroenstructuur en die aan burgemeester en wethouders worden voorgelegd voor besluitvorming of advisering. De initiatieven waarvoor een advies nodig is staan omschreven in de TAC-verordening 2019.

Initiatieven

Ruimtelijke initiatieven die op basis van het bestemmingsplan/ omgevingsplan rechtstreeks inpasbaar zijn in de Hoofdgroenstructuur hoeven niet langs de TAC. Alleen als een initiatief strijdig is met bestemmingsplan/ omgevingsplan gaat deze naar de TAC.

Het kan gaan om zowel stedelijke als lokale, en zowel tijdelijke als permanente initiatieven. Bijvoorbeeld voor nieuwe bestemmingsplannen, wijzigings- en uitwerkingsplannen en (tijdelijke) afwijkingen van het bestemmingsplan op basis van artikel 2.12 Wabo. Ook wanneer er twijfel bestaat over de begrenzing van de Hoofdgroenstructuur of waar een initiatief de begrenzing doorkruist zal de TAC om advies worden gevraagd. Er is geen advies nodig voor evenementen of het vellen van houtopstanden, omdat daarvoor andere toetsingskaders van toepassing zijn. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet blijft een advies van de TAC noodzakelijk. Bijvoorbeeld voor een wijziging van het omgevingsplan of een omgevingsvergunning waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan.

Er ligt een verantwoordelijkheid bij de initiatiefnemer om de TAC tijdig te raadplegen. Het advies van de TAC is vereist en moet bij een plan worden bijgevoegd voorafgaand aan het vooroverleg (ex art. 3.1.1. in geval van bestemmingsplan en ex art. 5.1.1. Besluit ruimtelijke ordening in geval van een omgevingsvergunning), zodat burgemeester en wethouders dit advies bij de afweging kunnen betrekken. Dit geldt onder meer voor plannen op grond van de Wet ruimtelijke ordening (straks Omgevingswet) zoals (actualisaties van) bestemmingsplannen/ omgevingsplan en uitwerkingsplannen, waarbij sprake is van (gedeeltelijke) ligging in de Hoofdgroenstructuur en er afgeweken wordt van het bestemmingsplan/omgevingsplan. Als niet voortijdig een advies is aangevraagd bij de TAC en er geen definitief

TAC-advies kan worden aangeboden bij het vooroverleg, dan zal dit tot vertraging in de procedure leiden.

Als ingangseisen voor het agenderen van initiatieven of ontwerpen voor een TAC-advies gelden:

- een motivatie waaruit blijkt dat het initiatief/de ingreep een kwaliteitsimpuls is vanuit een ruimtelijke totaalvisie op het groengebied en geen afbreuk doet aan bestaande groenwaarden;
- een motivatie waaruit blijkt dat het initiatief bijdraagt aan de primaire waarden, zoals die gelden voor het betreffende groentype;
- als op een locatie een 'stadsna-tuur-label' geldt dan moet de adviesaanvraag voorzien zijn van een flora- en faunatoets waaruit de consequenties voor natuur blijken, tevens voorzien van een ambtelijk ecologisch advies van een stadsecoloog over inpasbaarheid.

Het ontbreken ervan is reden om agendering voor toetsing aan te houden vanuit het secretariaat van de TAC.

Plannen en projecten

Projecten of plannen die betrekking hebben op de Hoofdgroenstructuur moeten dit vanaf de start inzichtelijk maken in de besluitvorming en moeten voor toetsing aan de TAC worden voorgelegd, voorafgaand aan besluitvorming door burgemeester en wethouders en de raad. Het resultaat van de toetsing (in de vorm van een TAC-advies aan het college van burgemeester en wethouders) moet dus tijdig beschikbaar zijn, zodat B&W nog de mogelijkheid hebben een plan te (laten) aanpassen.

Het werken aan plannen en projecten gebeurt in Amsterdam in fasen volgens het Plaberum (Plan- en Besluitvormingsproces Ruimtelijke Maatregelen) of het PBI (Plan- en Besluitvormingsproces Infrastructuur). In beide plan- en besluitvormingsprocedures kunnen plannen uitgewerkt worden die betrekking hebben op de Hoofdgroenstructuur. In figuur 2 is te lezen welke acties en onderzoeken er met betrekking tot de Hoofdgroenstructuur in de verschillende fasen van het Plaberum en het PBI moeten worden ondernomen.

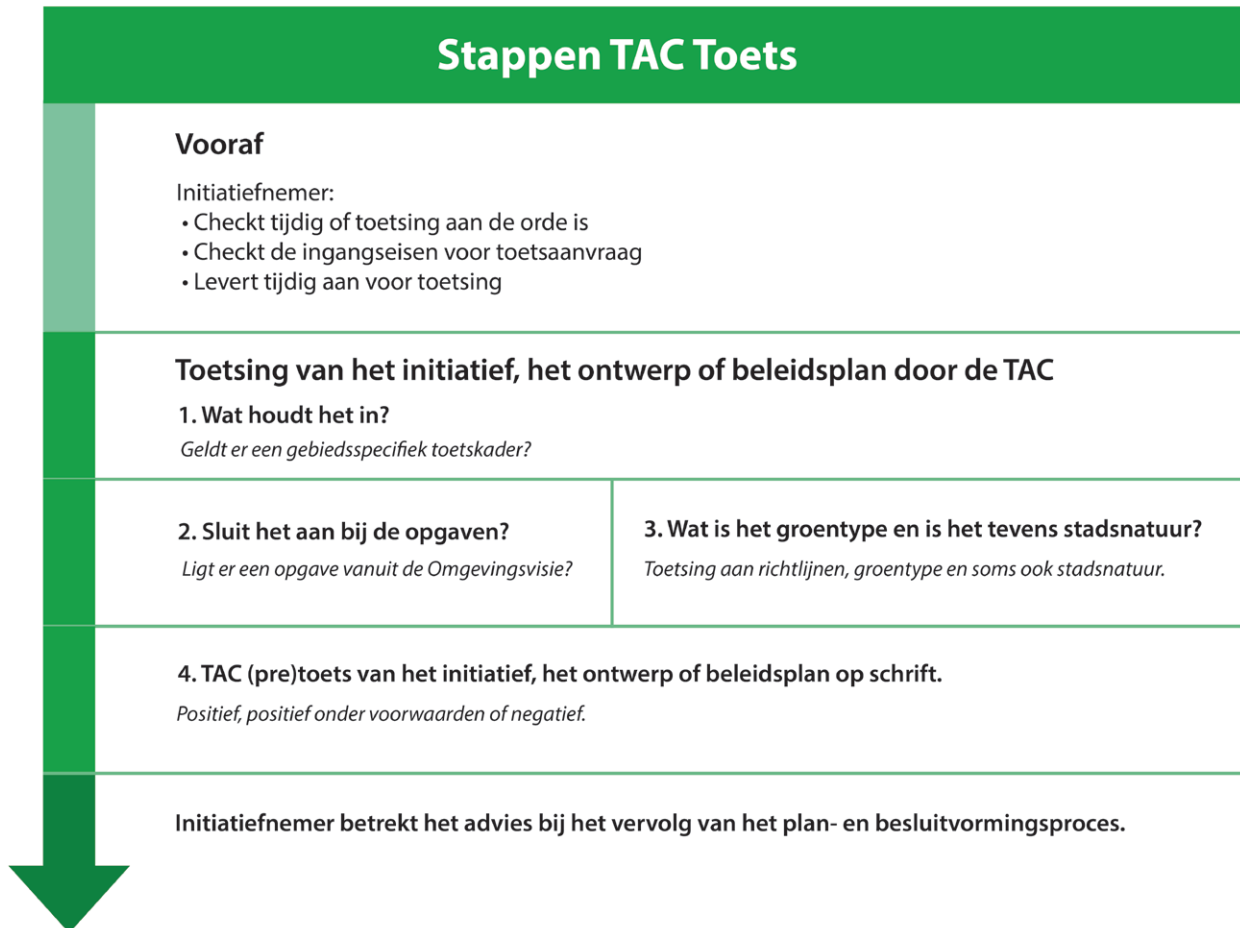
	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4
Plaberum	Verkenning ▶ Principebesluit	Haalbaarheid ▶ Projectbesluit	Ontwerp ▶ Investeringsbesluit	Uitvoering ▶ Vaststelling omgevingsplan
Planfase PBI	Initiatief ▶ Principebesluit	Uitgangspunten & definitie ▶ Voorkeurs- & definitiebesluit	Ontwerp ▶ Uitvoerings- en kredietbesluit	Contract en realisatie ▶ Omgevingsplan
Werkwijze Hoofdgroenstructuur	Verken bestaande situatie: analyseer bestaande groenstructuur	Concretiseer de opgave voor de Hoofdgroenstructuur	Leg het ontwerp groen vast in een integraal ontwerp. Werk hierin de groenstructuur en de Hoofdgroenstructuur groentypen verder uit	Verwerk de wijzigingen in het omgevingsplan
Onderdeel Besluit	In besluit moet worden opgenomen of Hoofdgroenstructuur onderdeel is van het plan	In projectnota moet worden opgenomen of plan invloed heeft op Hoofdgroenstructuur en hoe hiermee wordt omgegaan	In besluit dient concrete opgave / aanpassing voor de Hoofdgroenstructuur te zijn uitgewerkt en in investeringsbesluit opgenomen en gedekt	In omgevingsplan moet Hoofdgroenstructuur worden opgenomen
Advisering door de TAC	Niet van toepassing	Pre-advisering	Advisering	Advisering

■ Figuur 2: Advisering in de verschillende fasen van plannen en projecten

2.3 Advisering in stappen

Om tot een advies te komen doorlopen initiatiefnemer en TAC een aantal stappen (zie ook figuur 3). De initiatiefnemer checkt allereerst tijdig of een aanvraag moet worden ingediend en zo ja, aan welke voorwaarden deze moet voldoen (zie ook 2.2). Zo bestaat er de mogelijkheid om in

een vroeg stadium van planvorming een preadvies aan de TAC te vragen. De TAC zal in haar preadvies een indicatie geven van inpasbaarheid en eventuele aandachtspunten richting verdere uitwerking van een initiatief of plan.

- *Figuur 3: Schematische voorstelling van de stappen die een initiatiefnemer en de TAC doorlopen om tot een advies te komen*

Bij de (pre)advisering gebruikt de TAC primair dit beleidskader om te beoordelen of een initiatief of plan inpasbaar is. Hierop zijn drie uitzonderingen. In stap 1 wordt bepaald of het plan of initiatief betrekking heeft op één van deze drie gebiedsspecifieke toetskaders waarvoor een uitzondering geldt. De TAC heeft initiatieven en plannen primair aan deze kaders te toetsen. Voor deze gebieden zijn bij raadsbesluit verdergaande besluiten genomen over wat er binnen deze gebieden inpasbaar

is in de Hoofdgroenstructuur. Er kan hier over het algemeen meer dan binnen het geldende groentype als inpasbaar wordt beschouwd. Het gaat hierbij om:

- 'Beleidsvisie en toetskader Stadsrandpolder Waterland' (raadsbesluit 19 september 2012).
- Hoofdstuk 5 van de 'Gebiedsvisie Martin Luther Kingpark' (raadsbesluit 20 januari 2021).
- Deel II van het 'Ruimtelijk toetsingskader Noorder IJplas

2020-2030' (raadsbesluit van resp. 31 maart 2021, inclusief de bestuurlijke reactie op motie 197 van de leden Biemond (PvdA) en Ernsting (GroenLinks) van 29 juni 2021 inzake aantal vierkante meters bebouwing maximeren).

In stap 2 bekijkt de TAC of er een specifieke opgave vanuit de Omgevingsvisie van toepassing is op het initiatief of het plan (zie hiervoor hoofdstuk 3). Gaat het om een gebiedsontwikkeling waar bij de toetsing rekening mee gehouden moet worden? Valt het binnen een landschapspark of ligt er een specifieke opgave om het gebied openbaarder en toegankelijker te maken? Of heeft het plan of initiatief betrekking op een locatie die in de Omgevingsvisie staat aangeduid als groen-blauwe hotspot? De TAC betreft deze opgaven bij haar advies.

Vanaf stap 3 worden de regels zoals beschreven in hoofdstuk 5 en 6 toegepast. Als de locatie van het initiatief of het plan op de toetskaart is aangeduid als 'stadsnatuur' dan geldt dat natuur altijd de prioritaire waarde is boven de waarden van het onderliggende groentype. Het initiatief mag niet ten koste gaan van de natuurwaarde. Zie verder 5.3 voor de regels die gelden voor stadsnatuur. Als het initiatief of plan niet binnen 'stadsnatuur' valt dan wordt getoetst aan de regels van het betreffende groentype, zoals beschreven in hoofdstuk 6.

Op basis van een motivatie sluit de TAC in stap 4 haar advies af met de strekking: positief, negatief, positief onder voorwaarden en in uitzonderlijke gevallen neutraal. De initiatiefnemer betreft vervolgens het advies bij het plan- en besluitvormingsproces:

- bij een neutraal en positief advies kan een initiatiefnemer de plan-

vorming/uitvoering doorzetten zonder verdere tussenkomst van burgemeester en wethouders;

- bij een positief advies onder voorwaarden rapporteert de TAC aan burgemeester en wethouders of er voldoende aan deze voorwaarden is tegemoetgekomen in het kader van haar jaarverslag;
- bij een negatief advies wordt de aanvrager gemeld dat het initiatief in de huidige vorm geringe kans op vergunningverlening maakt (met dus het advies om te heroverwegen of aan te passen); burgemeester en wethouders kunnen bij een negatief advies overwegen om dit TAC-advies niet op te volgen.

De TAC heeft bij haar toetsing enige interpretatievrijheid en legt hierover verantwoording af in de vorm van een gemotiveerd advies. Als een initiatief of plan grote consequenties heeft voor de Hoofdgroenstructuur zal ze negatief adviseren en de verdere besluitvorming ligt dan bij burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Dit geldt voor initiatieven/ plannen die gepaard gaan met een aanzienlijke:

- toename van de hoeveelheid bebouwing en/of verharding;
- functiewijziging;
- wijziging van groentype;
- precedentwerking.

Burgemeester en wethouders nemen het advies van de TAC als een technisch gegeven mee in de afweging. Als burgemeester en wethouders vanuit een breder belang willen meewerken aan een initiatief dat de TAC als niet-inpasbaar heeft beoordeeld, geldt dat het initiatief – onafhankelijk van de mate van de afwijking – aan de gemeenteraad voorgelegd wordt. Alleen via een raadsbesluit kan het college contrair gaan aan een TAC advies.

3. Strategische keuzes en opgaven

In de Omgevingsvisie 2050 worden de grote opgaven waar Amsterdam voor staat vertaald naar een integrale visie op een duurzame en leefbare stad. Centraal binnen de visie staan een aantal strategische keuzes. Zo wil Amsterdam 'groeien binnen grenzen'. De stad mikt op minimaal 150.000 woningen erbij voor 250.000 nieuwe inwoners in 2050 binnen de huidige stadsgrenzen. Op die manier wordt de kwaliteit van bestaande buurten versterkt en houden we de kwetsbare landschappen open. Dit betekent dat de stad in de komende decennia op veel plekken verandert. Binnen gebiedsontwikkelingen moet er daarom ruimte zijn om de Hoofdgroenstructuur nader in te vullen en te optimaliseren (zie 3.1). Een andere strategische keuze in de Omgevingsvisie is 'rigoreus vergroenen'. De wens om te groeien en meer stedelijke kwaliteit te ontwikkelen wordt gecombineerd met de noodzaak om de stad klimaatbestendig en leefbaarder te maken voor mens, dier en plant (zie 2.2). Beide strategische keuzes brengen specifiek voor de Hoofdgroenstructuur opgaven met zich mee die in 2.3 kort zijn beschreven. De ambitie en opgaven uit dit hoofdstuk zullen door de toetscommissie (TAC) betrokken worden bij de advisering. Zie ook 2.1.

3.1 Groeien binnen grenzen

De stad is niet statisch. Er zijn gebieden die de komende jaren aanzienlijk transformeren. Vooral bij transformatie naar gemengd stedelijk gebied met woningbouw hoort de realisatie van de daarbij behorende nieuwe parken en groenverbindingen. De opgavenkaart Hoofdgroenstructuur 2030 speelt een belangrijke rol in het definiëren van de gewenste

kwantitatieve en kwalitatieve verbeteringen op weg naar het in de Omgevingsvisie beschreven en gevisualiseerde wensbeeld van een grotere en beter verbonden Hoofdgroenstructuur in 2050. Vooral binnen gebiedsontwikkelingen liggen er kansen.

Daarbij is het onvermijdelijk dat er verschuivingen optreden in de omvang en ligging van gebieden en verbindingen die nu in de Hoofdgroenstructuur toetskaart zijn opgenomen. Het uitgangspunt is dat de Hoofdgroenstructuur na transformatie van het gebied aantoonbaar beter is geworden. Om het Hoofdgroenstructuur-beleid binnen gebiedsontwikkelingen 'werkbaar' te maken, geven we hieronder een aantal spelregels mee. Het zijn processpelregels die het project passende flexibiliteit bieden bij de nadere invulling van de Hoofdgroenstructuur. Bij de projectleiders van gebiedsontwikkelingen ligt er een opgave en een verantwoordelijkheid om in elk stadium van het plan- en besluitvormingsproces (volgens het Amsterdams 'Plaberum') om de Hoofdgroenstructuur te versterken waar dat kan. Door in een vroeg stadium in de planvorming een totaalvisie op de versterking van het groen binnen de gebiedsontwikkeling voor te leggen aan de TAC wordt voorkomen dat pas in de fase van het bestemmingsplan eventuele strijdigheden worden signaleerd. Zie hiervoor hoofdstuk 2.

Gebiedsontwikkelingen moeten in principe voldoende groen en natuur realiseren volgens de Amsterdamse groennorm. Dit kan onder meer door het optimaliseren van de bestaande Hoofdgroenstructuur en/of het vergroten van de Hoofdgroenstructuur, maar ook door toevoeging van buurt- en wijkgroen.

Optimaliseren van de bestaande Hoofdgroenstructuur

- De omvang van groen in het projectgebied dat volgens de toetskaart binnen de Hoofdgroenstructuur valt blijft minimaal gelijk. Als er een Hoofdgroenstructuur gebied of verbinding (gemotiveerd) verdwijnt moet er Hoofdgroenstructuur-waardig groen van minimaal dezelfde omvang en kwaliteit binnen de gebiedsontwikkeling worden gecompenseerd.
- Bestaande groene verbindingen door het plangebied die aansluiten op Hoofdgroenstructuur verbindingen buiten het plangebied blijven behouden op dezelfde of een andere locatie. De kwaliteit van deze verbindingen wordt verbeterd.
- De kwaliteit van bestaande (te handhaven) Hoofdgroenstructuurgebieden en verbindingen binnen het plangebied worden verbeterd door verhoging van meerdere waarden van het groen (zie 5.2 over toetsing aan waarden). Dat kan bijvoorbeeld door:
 - erschikking van functies/ gebouwen/ verharding;
 - verbetering van de openbaarheid;
 - verbetering van de toegankelijkheid (entrees, routes, etc);
 - verbetering van de bruikbaarheid.

Vergroten van de Hoofdgroenstructuur

- Het vergroten van de omvang van de Hoofdgroenstructuur (binnen of buiten de projectgrenzen) kan door een nieuw groengebied aan te leggen (zoals een nieuw stadspark) of door nieuwe groenverbindingen te realiseren (ecologische knelpunten oplossen, nieuwe groene recreatieve verbindingen maken, et cetera);
- Vanaf het begin van de planvorming wordt gekeken naar aansluiting op groenstructuren

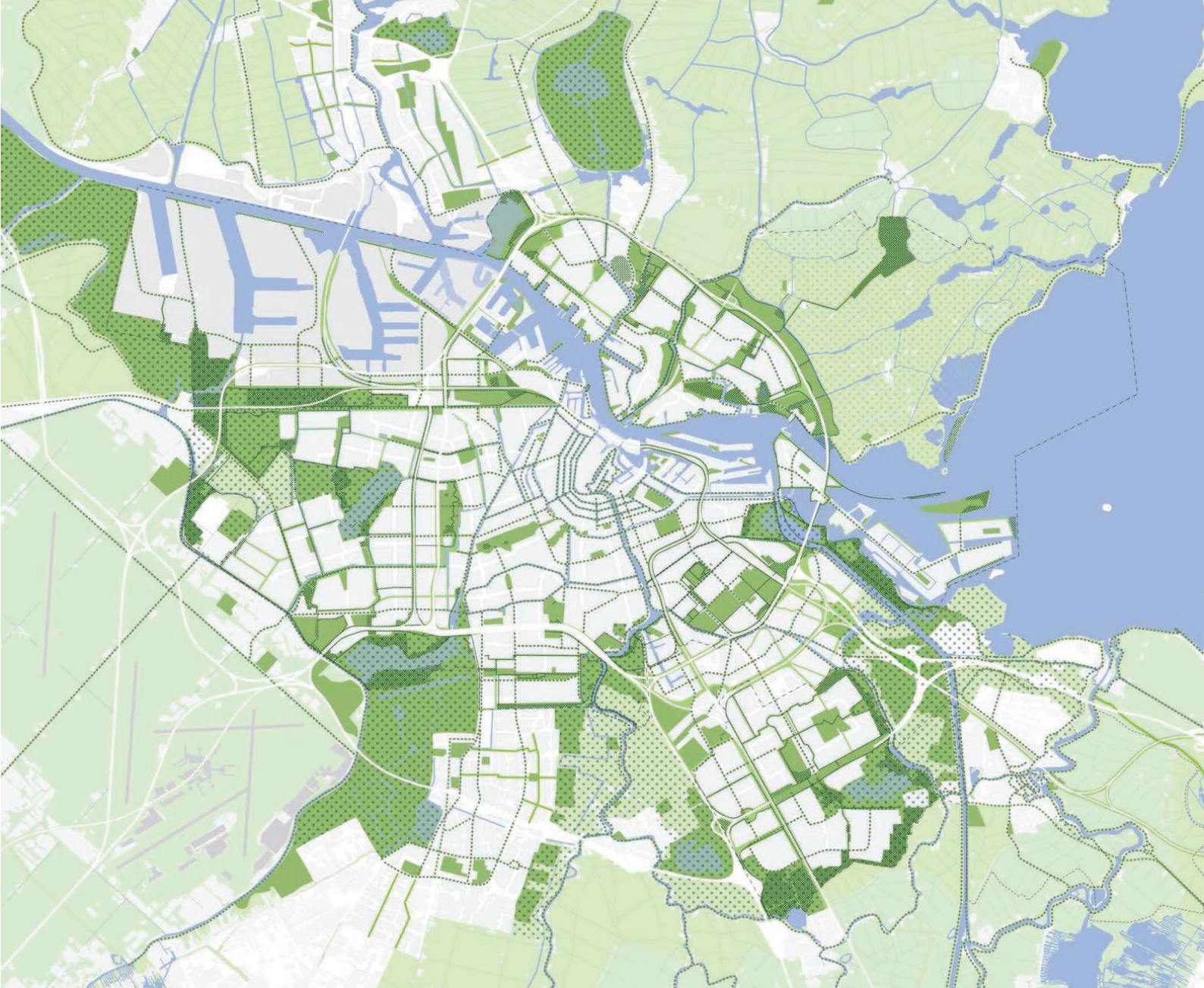
buiten het plangebied en mogelijke versterking daarvan vanuit een totaalvisie, zodat een samenhangend stedelijk groen-blauw netwerk kan ontstaan met Hoofdgroenstructuur versterking binnen het plangebied en haar omgeving.

- Met nieuwe Hoofdgroenstructuurgebieden of verkleuring van bestaande Hoofdgroenstructuurgebieden binnen het plangebied wordt bijgedragen aan de gewenste diversiteit aan groengebieden/groentypen in de stad.
- Het realiseren van programma binnen de groengebieden versterkt de waarden van het groen. Programma is ondersteunend aan het groen en is geen doel op zich.
- Nieuwe groengebieden en groene verbindingen binnen het plangebied die voldoen aan de definitie van de Hoofdgroenstructuur worden ontworpen en aangelegd volgens de criteria en regels zoals beschreven in de groentype tabellen.
- Nieuwe groengebieden binnen het plangebied die voldoen aan de definitie van de Hoofdgroenstructuur worden zo veel mogelijk via groene verbindingen verbonden met elkaar en met de Hoofdgroenstructuur buiten het plangebied.

3.2 Rigoreus vergroenen

Het groeien binnen grenzen en rigoreus vergroenen van de stad doen we tegelijk en op alle schaalniveaus: van de geveltuin tot in het landschap en omgekeerd. Op stedelijke schaal wordt de basis van het groen-blauwe raamwerk gevormd door een vernieuwde Hoofdgroenstructuur. De kaart Groen-blauw netwerk uit de Omgevingsvisie 2050 geeft de ambitie aan, waar we richting 2050 in stappen naartoe werken (zie kaart 1 Groen-blauw raamwerk).

De inzet voor de uitgebreide en samenhangende

- Groen lint:** straten, lanen, fiets-/wandelroutes met veel groen
- Groene corridor:** robuuste groene verbindingen met vlakgroen
- Park:** groene gebieden met ruimte voor recreatie en ontspanning
- Landschapspark:** samenhangend ensemble van parken en landschap
- Landschap:** landbouw- en natuurgebieden rondom Amsterdam
- Stadsnatuur:** extensief gebruik en natuurbeleving
- Landelijk Noord:** transitie naar landschapsinclusieve landbouw

De kaart 'groen-blauw raamwerk' uit de Omgevingsvisie geeft een beeld van de ambitie voor een grotere Hoofdgroenstructuur waar tot 2050 in stappen naartoe gewerkt kan worden. Waar de Hoofdgroenstructuur tot nu toe nog een mozaïek vormde van groengebieden, wordt met de nieuwe Hoofdgroenstructuur gestreefd naar een aaneengesloten groen netwerk op de schaal van de stad. De Hoofdgroenstructuur in dit beleidskader gaat over het grondgebied van Amsterdam. Deze sluit naadloos aan op de groengebieden en groene routes in de gebieden rondom de stad, zoals in de kaart 'Groen-blauw raamwerk' wordt gevisualiseerd.

Hoofdgroenstructuur is uitgewerkt in een aantal elementen. Groene verbindingen zijn lijnvormige verbindingen tussen groene gebieden. Deze maken de groenstructuur robuust en aaneengesloten. De Hoofdgroenstructuur bestaat daarnaast uit groene gebieden (parken en landschappen). Dit zijn grotere samenhangende eenheden van groene plekken. Ze vormen vaak een bestemming en hebben een eigen identiteit. Binnen de gebieden kan het zijn dat verschillende typen groen, gebruik, maar ook water en bepaalde vormen van bebouwing en verharding deel uitmaken van het gebied. De samenhang hiertussen vormt een gebied met eigen specifieke kenmerken en kwaliteiten. In de stedelijke omgeving zal de gebruiksdruk op de groene gebieden door het toenemend aantal inwoners steeds verder toenemen. We spelen hierop in door de inrichting en het beheer van drukbezochte plantsoenen en stadsparken aan te passen. Anderzijds willen we ook dat er in en rondom de stad rustigere groengebieden met hoge natuurwaarden behouden blijven. In deze visie op de Hoofdgroenstructuur geven we hier al vroegtijdig richting aan door binnen de gemeentegrenzen gebieden en verbindingen als 'Stadsnatuur' aan te wijzen, waar het behouden en versterken van de natuurwaarde centraal staat en recreatief gebruik extensief van aard is.

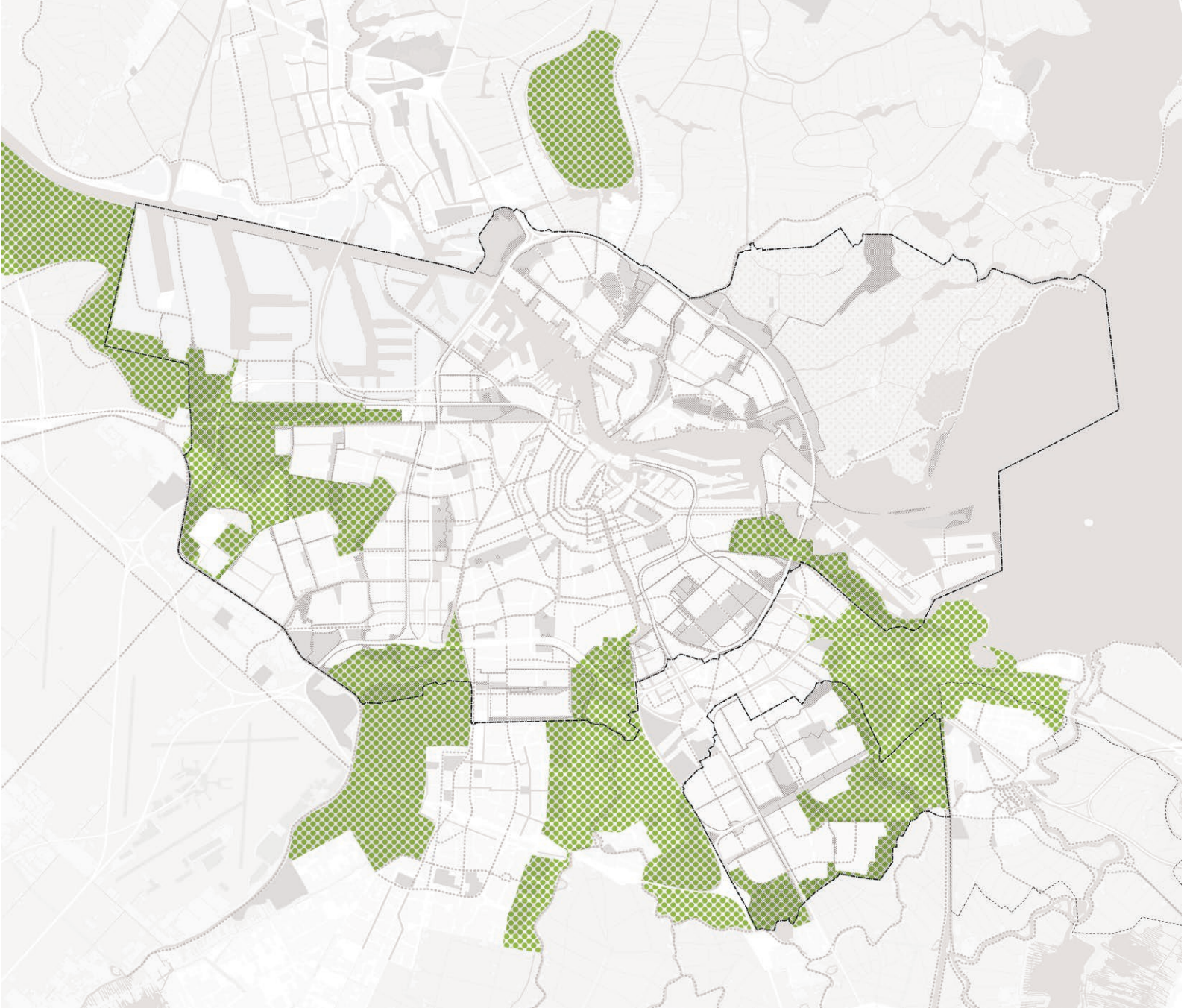
3.3 Opgaven

De toename van het aantal inwoners en veranderende wensen en behoeften ten aanzien van het groen maken dat we de Hoofdgroenstructuur moeten laten meegroeien met de stad, zowel kwantitatief als kwalitatief. In de Omgevingsvisie 2050 staan de belangrijkste opgaven ten aanzien van het gebruik van het groen beschreven en gevisualiseerd (zie kaart 3 Gebruik groene plekken op p. 30). De grote ruimtelijke opgaven rondom woningbouw, energietransitie, mobiliteit en klimaatadaptatie brengen ruimteclaims met zich mee die ook gevolgen (kunnen) hebben

voor de Hoofdgroenstructuur. Denk bijvoorbeeld aan ruimte voor windturbines of zogenaamde 'onderstations' voor elektriciteit. Daarnaast zijn er maatschappelijke voorzieningen, zoals sportvelden, die door de groei van de stad om meer ruimte vragen. Deze opgaven gaan soms gepaard met extra bebouwing en verharding in de bestaande Hoofdgroenstructuur. De uitdaging is om voor al deze ruimtevragers een plek te vinden in de stad, soms ook in de Hoofdgroenstructuur. Dat is vaak maatwerk en vraagt om een zorgvuldige inpassing. Daarbij doen we geen concessies aan de omvang en de kwaliteit van de Hoofdgroenstructuur. De belangrijkste opgaven die betrekking hebben op de Hoofdgroenstructuur staan hieronder beschreven. De groei van de stad heeft gevolgen voor het gebruik van het groen. Op deze kaart staan de belangrijkste opgaven voor het groen-blauwe raamwerk, waarbij een balans is gezocht tussen het behoud van rustige plekken en plekken die intensiever gebruikt kunnen worden.

Openbaarder en toegankelijker

Een aantal typen parken zullen de komende jaren, gestimuleerd door de groei van de stad, stapsgewijs een transformatie doormaken. Sportparken, begraafplaatsen (gedenkparken), volkstuinparken en schoolwerktuinen zullen in de eerste plaats hun oorspronkelijke rol blijven vervullen, maar tevens hun deuren openstellen voor bezoekers op zoek naar rust, ontspanning of een aantrekkelijke wandeling of fietstocht via de extra groene routes door de stad. In het geval van sport- en volkstuinparken gaat het tevens om ruimtelijke aanpassingen, zodat meer mensen er van kunnen genieten en gebruik kunnen maken van de voorzieningen, bijvoorbeeld door aantrekkelijke en ruimere entreegebieden. Voor de volkstuinparken hebben burgemeester en wethouders in november 2021 de 'Gezamenlijke Uitgangspunten' vastgesteld, tot stand gekomen in nauwe samenwer-

■ Kaart 2: Situering van de landschapsparken

king met de volkstuinverenigingen. Hiermee wordt bestaanszekerheid voor alle tuinparken op Amsterdams grondgebied geboden en zijn ambities en afspraken opgenomen over beheer en onderhoud en over het verbeteren van de toegankelijkheid en het verbreden van gebruiksmogelijkheden.. Bij het investeren in deze parken kunnen tegelijk ook andere stedelijke opgaven worden betrokken, zoals klimaatadaptatie, ecologie, of het vergroten van de verblijfsfunctie voor de buurt. Ook in de gebieden die we gedefinieerd hebben als landschapsparken speelt de openbare toegankelijkheid

een grote rol. De mate waarin delen van deze gebieden die nu ontoegankelijk zijn voor recreanten op passende wijze meer openbaar kunnen worden gemaakt bepaalt uiteindelijk of en zo ja in welke mate er recreatief (mede)gebruik mogelijk is.

Landschapsparken

Onder de naam 'landschapsparken' versterkt Amsterdam de bestaande structuur van groene scheggen, die ver doordringen in de stad. Landschapsparken zijn te ontwikkelen grote samenhangend ensembles van parken en landschap, bestaande uit (stads)landbouwgrond,

stadsnatuur, recreatiegebieden, parken en verbonden door recreatieve routes (zie kaart 2 Situering van de Landschapsparken). Een landschapspark is dus geen apart groentype, maar een gebied op de grens van stad en landschap, waarin verschillende groentypen samenkomen en een samenhangend geheel vormen. Het gebied van het huidige Amsterdamse Bos en de Nieuwe Meer is hiervan een goed voorbeeld. In deze gebieden is de recreatieve vraag als gevolg van de groei van de stad en de agglomeratie hoog. De landschapsparken vormen een bestemming en hebben elk een eigen identiteit. Met het gevoel van nabijheid van de stad én het landschap voegen de landschapsparken een uniek stuk groenbeleving toe. In de landschapsparken wordt met een samenhangende aanpak gezocht naar mogelijkheden om, passend bij de landschappelijke kernkwaliteiten van het gebied, de recreatieve toegankelijkheid en gebruiksmogelijkheden waaronder sportactiviteiten te vergroten. Dit is maatwerk, geen landschapspark is hetzelfde, maar een landschappelijke inpassing, natuurlijkvriendelijke inrichting, en een zorgvuldige inpassing van recreatieve voorzieningen met een duidelijke zonering van drukkeren en rustigere gebieden is het uitgangspunt.

Belangrijk voor de samenhangende ontwikkeling van het landschapspark zijn:

- Meerdere uitnodigende entrees;
- Wandel- en recreatieve fietsverbindingen binnen het landschapspark, met de stad en naar het landschap en agglomeratie;
- Verbetering van ontsluiting met het openbaar vervoer;
- Aanbod van diverse rustige en actieve vormen van recreatief en sportief gebruik op het land en op het water;
- De relatie met het water: zicht op en recreatief gebruik van oevers en het water (gericht op

zwemmen, kanoën, roeien, en schaatsen);

- Gevoel van nabijheid van de stad én het landschap, met goede mogelijkheden voor natuurbeleving;
- Aantrekkelijke en veilige overgangen tussen bebouwd stedelijk gebied en het landschapspark.

Voorzieningen die het medegebruik stimuleren en bijdragen aan een samenhangende ontwikkeling van het ensemble zijn maatwerk voor elk landschapspark. Voorzieningen zijn landschappelijk ingepast en passen binnen de kernkwaliteiten van het landschap, schaal en maat van het landschapspark (en het ensemble daarin) en de plek nabij de stad. Bebouwing en verharding zijn ondergeschikt aan de groenfunctie. De nadruk in deze gebieden ligt op buitenactiviteiten en de programmering van de openbaar toegankelijke ruimte en bestaande bebouwing. Eventueel hoort daar beperkt gebouwd programma bij dat gebruikt kan worden voor meerdere functies en activiteiten, echter verdichting is niet de opgave. Wel hoort er binnen elk landschapspark een basisstructuur te zijn van goed toegankelijke verharde fiets- en wandelvoorzieningen, zodat alle Amsterdammers hiervan gebruik kunnen maken, ook als ze bijvoorbeeld minder goed ter been zijn.

Groen-blauwe hotspots

In de Omgevingsvisie 2050 zijn een aantal locaties aangewezen als groenblauwe hotspot. Binnen een gebied waar op basis van een bestuurlijke opdracht realisatie hiervan gewenst is, gelden de volgende regels:

- Op deze plekken waar stad, groen en water elkaar raken, komen mensen vanuit de hele stad naartoe om groen, ruimte en water te beleven. De inzet op deze plekken is om, gebruikmakend van hun landschappelijke kwaliteit, hun stedelijke betekenis te vergroten. De nadruk ligt

daarbij op buitenactiviteiten. Op deze plekken kan dus wat meer dan normaliter binnen het groentype waarin de opgave is gelegen is toegestaan.

- Dat geldt niet voor zoeklocaties waar 'stadsnatuur' van toepassing is. De natuurwaarde is hier prioritair en medebepalend voor wat hier programmatisch mogelijk is. Herlocalisering van de zoeklocatie buiten de begrenzing van de 'stadsnatuur' is hierbij, afhankelijk van de lokale situatie, denkbaar.
- Centraal staat de beleving van de groen-blauwe ruimte. Inpassing leidt tot versterking van de prioritaire waarden van het betreffende groentype van de Hoofdgroenstructuur en tast de kernkwaliteiten ervan niet aan. Dit betreft maatwerk per locatie.
- De nadruk ligt op buitenactiviteiten, bij het groentype en de plek aansluitende programmering en inrichting van de openbare ruimte.
- Eventueel hoort daar beperkt gebouwd programma, maar altijd zorgvuldig in het groen en water ingepast, aansluitend bij het karakter, de omvang en de opzet van het park.
- Voor een breed publiek toegankelijke vrijetijdsfuncties als bijvoorbeeld strandjes en waterrecreatie, buitentheaters en culturele voorzieningen (zoals een beeldentuin of (buiten)atelier) kunnen hier een plek krijgen, afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het park.
- De woon- en/of verblijfsfunctie is hier uitgesloten, evenals initiatieven die het groen en water te vergaand privatiseren, c.q. de openbare toegankelijkheid te veel beperken.

Groene linten

Groene linten worden in de Omgevingsvisie 2050 omschreven als groene straten, lanen en fiets-/ wandelroutes, die veel groene elementen bevatten, zoals bomen-

rijen en geveltuinen. Groene linten kunnen in hoge mate bijdragen aan de beleving van groen in de stad, het versterken van de ecologische, cultuurhistorische en/of monumentale waarde en de mogelijkheid om op een comfortabele en hittebestendige manier door de stad te wandelen of fietsen. Met name straten met grote bomen zijn om die reden belangrijk. Daarom heeft het stadsbestuur in de Omgevingsvisie de ambitie uitgesproken om delen van de Amsterdamse Hoofdbomenstructuur te integreren in de Hoofdgroenstructuur.

Groene linten kenmerken zich door het gecombineerde gebruik van de ruimte. Naast groen is het namelijk ook ruimte die gebruikt wordt voor verkeers- en verblijfsfuncties. Sectorale toetsing aan alleen de groenfunctie van 'groene linten' doet geen recht aan het gedeelde gebruik van deze ruimten. Groene linten, zoals in de Omgevingsvisie gedefinieerd, maken nu nog geen deel uit van dit beleidskader. Daarvoor moeten eerst een aantal stappen worden doorlopen:

- onderzoeken op welke wijze integrale toetsing aan 'groene linten' kan worden georganiseerd;
- actualisatie naar een meer gedetailleerde Hoofdbomenstructuur met een onderscheid in bestaand en wenselijke uitbreiding;
- selectie welke structuren uit de Hoofdbomenstructuur als 'groene linten' eventueel onderdeel kunnen gaan uitmaken van de Hoofdgroenstructuur.

Het actualiseren van de Hoofdbomenstructuur zal worden betrokken bij de actualisatie van het Beleidskader Puccinimethode, waar de Hoofdbomenstructuur deel van uitmaakt. De actualisatie van het Beleidskader Puccinimethode is naar verwachting eind 2023 gereed voor vaststelling door de gemeenteraad.

Sporten in een groene omgeving

De stad wordt zo ingericht dat het de Amsterdammers uitnodigt tot bewegen, spelen en sporten. Het groen in en rond de stad speelt hierin een belangrijke rol: het biedt Amsterdammers de mogelijkheid te sporten en bewegen in een natuurlijke, gezonde omgeving. Hoewel sportvoorzieningen strikt genomen niet alleen maar 'groen' zijn, maken ze wel onlosmakelijk deel uit van de groene en recreatieve ruimte in en rond de stad. Sport en groen zijn nauw met elkaar verbonden. Veel sportbeoefening vindt van oudsher plaats in de buitenlucht en weer een groot deel daarvan op sportparken, die meestal gelegen zijn in de Hoofdgroenstructuur. Sportparken horen dus nadrukkelijk bij de Hoofdgroenstructuur, maar ze brengen voor een groene functie wel relatief veel verharding en objecten (parkeren, paden, hekken, masten) en bebouwing (clubhuizen) met zich mee. Verder bestaan ze voor een belangrijk deel uit kunstgrasvelden en vragen ze om een bepaalde schaalgrootte en maatvoering. Daarom passen ze niet op alle plekken in de Hoofdgroenstructuur en is er een apart groentype voor benoemd in de Hoofdgroenstructuur (sportpark). Het groenbeleid richt zich op het beperkt toelaten van nieuwe sportparken in de Hoofdgroenstructuur. Daarvoor wordt het principe van drie stappen aangehouden (zie Omgevingsvisie Amsterdam 2050):

- **Stap 1:** Bij de ontwikkeling van nieuwe buurten boven een bepaalde omvang wordt ten minste de helft van de buitensportopgave (conform de sportnormen) gerealiseerd binnen de buurten
- **Stap 2:** Het bestaande areaal aan sportterrein blijft behouden en het gebruik wordt geoptimaliseerd zodat meer Amsterdammers op verschillende manieren en verschillende tijdstippen gebruik kunnen maken van deze voorzieningen
- **Stap 3:** Voor lokale sportopgaven waarvoor de eerste twee stappen niet voldoende oplossing bieden kunnen nieuwe sportparken worden gerealiseerd, zowel in een stedelijke setting als in een landschappelijke setting (in het laatste geval dus binnen de Hoofdgroenstructuur)

Voor stap 1 is van belang dat de sportopgave vroegtijdig wordt ingepast in de gebiedsontwikkeling en dat bij bestuurlijke besluitvorming expliciet wordt aangegeven hoe de sportopgave is ingepast en hoe met een eventuele 'restopgave' wordt omgegaan.

Voor stap 2 is van belang dat het beleidskader Hoofdgroenstructuur voldoende ruimte biedt om intensivering van bestaande sportparken mogelijk te maken, omdat intensiever gebruik veelal gepaard zal gaan met meer verharding of bebouwing. De begrenzing van de sportparken als geheel zijn daarbij leidend. In de afweging tussen intensiever gebruik van bestaande sportparken of realisatie van nieuwe sportparken binnen de Hoofdgroenstructuur, is het stedelijk groenbelang meer gebaat bij intensivering (ook als dat het groene karakter binnen het sportpark verandert) dan bij benutten van andere groene ruimte. Op bestaande sportparken wordt daarom ruimte geboden voor intensivering, optimalisering en de opgave om sportparken meer openbaar te maken. Dit betekent dat de regels voor verharding, kunstgras en bebouwing binnen de bestaande sportparken in de Hoofdgroenstructuur niet te knellend moeten zijn. Overigens kunnen verdichting en intensivering ook samengaan met vergroening, zoals overdekt parkeren met sport op het dak of vergroening van clubgebouwen en het is belangrijk om hier veel aandacht aan te geven en voortdurend te (blijven) kijken naar innovatieve oplossingen. Wanneer inzichtelijk is gemaakt dat de regels uit het beleidskader onvoldoende ruimte bieden in een specifieke situatie en context, dan biedt het beleid meer ruimte, mits onderbouwd in een integraal plan voor het betreffende sportpark; de TAC kan dan advies uitbrengen op basis van dit integrale plan.

Voor stap 3 is van belang dat ruimte voor nieuwe sportparken of uitbreiding van bestaande sportparken in de Hoofdgroenstructuur via maatwerk wordt geboden in gebieden waar is aangetoond dat de eerste twee stappen onvoldoende

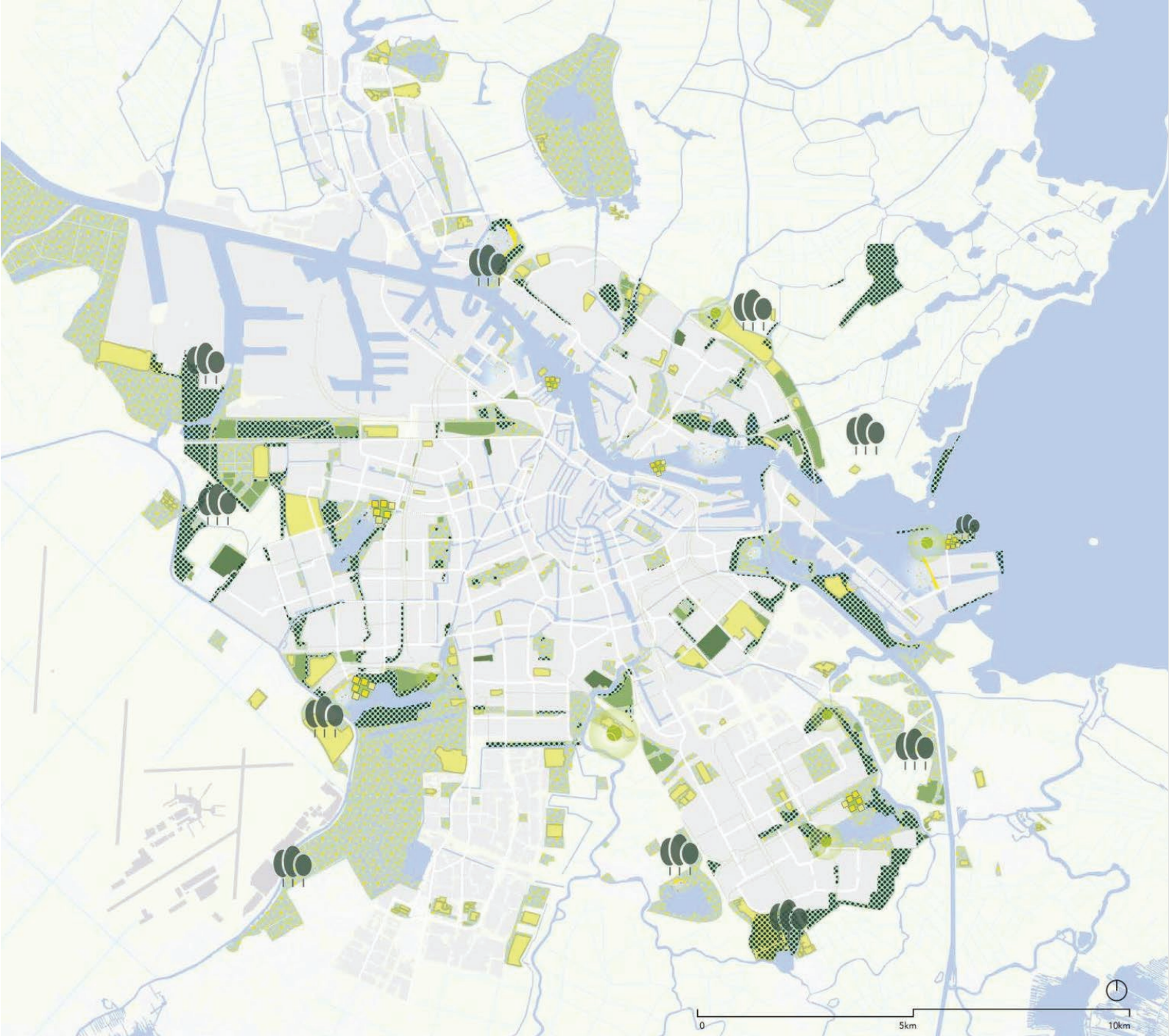
oplossing bieden; dit wordt per gebied bekeken en besloten. Afgezien van de zes sportlandschappen zijn er nog meer gebieden waar voorzien wordt dat de sportopgave in de toekomst gaat knellen. Hier is vanuit het Hoofdgroenstructuurbeleid nog niet op geanticipeerd, zodat het drie-stappen-principe zorgvuldig gevolgd wordt. Uitzondering daarop vormen het gewijzigde beschermingsregime binnen de Hoofdgroenstructuur voor de sportparken Kadoelen en Diemerpark, vanuit de vergevorderde bestuurlijke wens om hier optimalisatie te combineren met uitbreiding van de sportparken. Op het aan te leggen Buiteneiland (IJburg) is de keuze al gemaakt: hier komt een sportpark. Deze locatie wordt bij een toekomstige actualisatie als sportpark in de toetskaart opgenomen, zodra het eiland daadwerkelijk gerealiseerd is. In de nog op te stellen Opgavenkaart voor de Hoofdgroenstructuur (zie 1.3) wordt verder de toekomst in gekeken om op een zorgvuldige wijze met de sportopgave om te gaan; daarbij worden ook de inzichten van de op te stellen gebiedsgerichte uitwerkingen, Integrale Stadsdeel Programma's, Integrale Stedelijke Programmering en de Sport- en Bewegestructuur onder de Omgevingsvisie betrokken. Belangrijk is dat de sportopgave en groenopgave, zoals de groene omranding van sportparken, zoveel mogelijk hand in hand gaan.

Hoewel er consensus is over de 3 stappen methodiek zoals omschreven in de Omgevingsvisie, biedt deze nog onvoldoende duidelijkheid hoe en waar in de stad voldoende ruimte gevonden gaat worden voor sport in een groeiende stad. In het kader van de Uitvoeringsagenda Omgevingsvisie wordt in 'Integrale Stadsdeel Programma's' en in de 'Uitwerking Sport- en Bewegestructuur' inzichtelijk gemaakt hoe de 3 stappen-systeem ruimtelijk gaat landen in de stad, zodat de sportnorm wordt gehaald. Daarbij wordt ook gekeken naar oplossingen binnen de Hoofdgroenstructuur.

Sportlandschappen

Om bij te dragen aan de stadsbrede sportopgave is in de Omgevingsvisie 2050 een zestal zoekgebieden aangewezen als opgave 'sportland-schap' (zie kaart 3). Hierbij gaat het voornamelijk om het inpassen van de meer extensieve vormen van georganiseerde buitensport, in samenhang met ruimte voor ongeorganiseerde buitensport. De inpassing van georganiseerde sportvoorzieningen op deze locaties dient zorgvuldig te gebeuren en vraagt om maatwerk. Vier locaties (Bijlmerweide, Centraal Park Gaasperdam, Sportpark Kop Amstelscheg, Oeverlanden/Nieuwe Meer) maken nu al deel uit van de Hoofdgroenstructuur. Op deze locaties is bewust geen 'stadsnatuur' regime toegepast, zodat sport als toegestane verbijzondering binnen het betreffende groentype ingepast kan worden op basis van definitieve plan- en besluitvorming en realisatie. De TAC zal hierbij niet toetsen op de vraag 'of' sport kan worden ingepast, maar wel op de vraag 'hoe' (in welke mate, met welke ruimtelijke structuur en met welke inrichting/vormgeving). Voor sportlandschappen gelden hierbij de volgende regels:

- Ze leveren een positieve bijdrage aan de beleving van het groengebied. De nadruk ligt op buitenactiviteiten en de programmering van de openbaar toegankelijke ruimte. De bezoekersdruk ligt hier lager dan op sportparken.
- Ze worden landschappelijk, ecologisch en duurzaam zorgvuldig ingepast en de landschappelijke karakter van het groengebied worden niet aangetast.
- Ze zijn maatwerk per locatie. Ze zijn niet eenduidig van vorm. Het kan gaan om een kleinschalig compact dan wel ruim opgezet concept. Een ruime opzet maakt een dooradering van recreatieve routes, ander recreatief gebruik en een natuurvriendelijke inpassing mogelijk.
- Primair gaat het om de meer extensieve vormen van sport. Deze gaan samen met ongeorganiseerde, individuele buitenspor-

■ *Kaart 3: Gebruik groene plekken uit de Omgevingsvisie 2050*

- ten (waaronder fietsen, skaten, frisbee, bootcamp etc.) in de openbare ruimte.
- Eventuele sportterreinen, faciliteiten en sportvelden hebben een groene en zo openbaar en toegankelijk mogelijke inrichting en zijn onderdeel van het ensemble binnen het betreffende groengebied.
- Daar waar sportvelden nodig zijn om bij te dragen aan de stadsbrede sportopgave zijn ze slechts toegestaan mits de complexen kleinschalig van opzet zijn (maximaal drie hockey- of voetbalvelden), open van karakter en optimaal duurzaam en landschappelijk ingepast. De afweging of hier kunstgras nodig of wenselijk is, is locatie specifiek.
- De verharding blijft hier beperkt. Paden en parkeren zijn - voor zover noodzakelijk - grotendeels onverhard of in half-verharding uitgevoerd, met een beperkte basisstructuur van verharde paden zodat de toegankelijkheid voor iedereen gewaarborgd is.
- Voorzieningen worden bij voorkeur gerealiseerd in bestaande bebouwing. Eventueel nieuw

Opgaven in relatie tot het gebruik van de hoofdgroenstructuur

Stadsnatuurplekken: Op deze plekken staat de rust en extensief gebruik voorop. Dat komt tot uiting in de inrichting en bestemming. Deze gebieden hebben een hoge ecologische waarde.

Zoekgebied stadsbos: Er wordt gezocht naar plekken voor kleinschalige bossen. De bossen krijgen een hoge ecologische waarde en zijn geschikt voor extensief recreatief gebruik.

Begraafplaats: De begraafplaatsen in de stad hebben, naast hun oorspronkelijke betekenis, een grote natuurwaarde.

Het zijn rustige plekken in de stad. Door ze toegankelijk te maken worden het groene plekken in de stad waar mensen de stilte kunnen opzoeken.

Volkstuinpark: Volkstuinparken zijn door hun gevarieerde inrichting en aandachtig beheer waardevolle groene plekken in de stad en hebben een hoge natuurwaarde. We streven ernaar meer Amsterdammers te kunnen laten genieten van de schoonheid en rust van de volkstuinparken. De nadruk blijft er liggen op een kleinschalige, tuinachtige inrichting, met voornamelijk privaat beheer.

Opgave sportlandschap: Op deze plekken wordt sport ingepast in een landschappelijke omgeving met veel natuurwaarde. Uitgangspunt is dat sport een positieve bijdrage levert aan de beleving en deze zorgvuldig is ingepast, zodat het karakter van het specifieke landschap niet wordt aangetast. De nadruk ligt op meer extensief georganiseerde sporten en de ongeorganiseerde, individuele sporten. Eventuele sportterreinen, faciliteiten en sportvelden hebben een groene en zo openbaar en toegankelijk mogelijke inrichting.

Sportpark: In de sportparken wordt optimaal intensief gebruik mogelijk gemaakt, om zo efficiënt mogelijk de opgave voor georganiseerde sport een plek te geven. De sportparken hebben een groene omlijsting.

Potentie stadsstrand: Openbare plekken met recreatiemogelijkheden in of langs het water.

Stadspark: In deze parken is ruimte voor ontspanning, ontmoeting, spelen en informeel sporten. Door de groei van de stad zal het gebruik ten opzichte van het huidige gebruik toenemen. Door de inrichting kunnen de parken gezoned worden in drukkere en rustigere delen. Onderhoud en beheer is een belangrijke opgave wegens het toenemende gebruik.

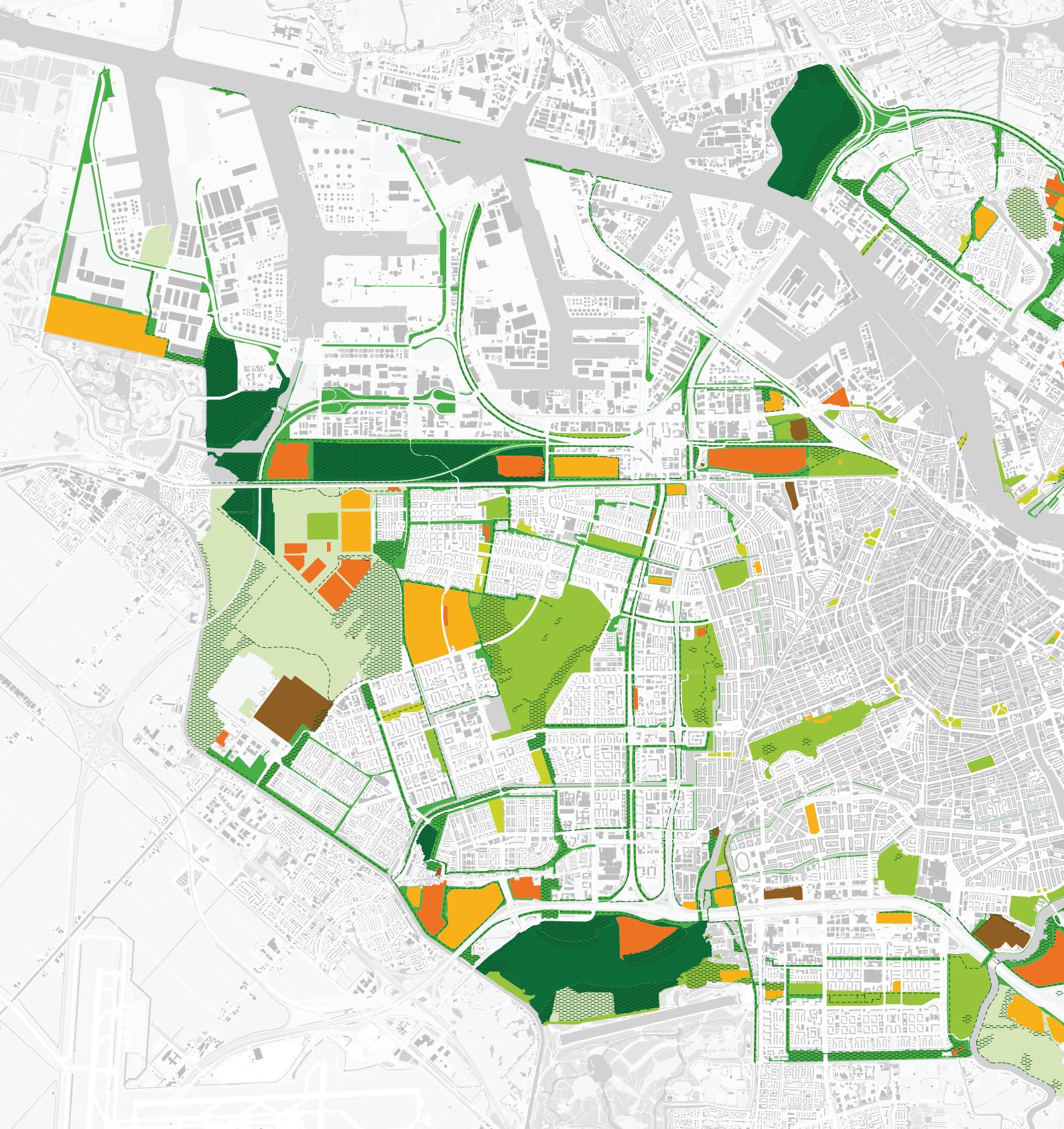
Potentie groene-blauwe hotspot: De inzet op deze plekken is om, gebruikmakend van hun landschappelijke kwaliteit, hun stedelijke betekenis te vergroten. Vrijtijdsfuncties als bijvoorbeeld strandjes, waterrecreatie, buitentheaters en musea kunnen hier een plek krijgen. De nadruk ligt op buitenactiviteiten (zie ook de kaart 'Plekken met stedelijke betekenis').

gebouwd programma blijft beperkt en is ondersteunend aan de sportfunctie en is bij voorkeur bruikbaar voor meerdere functies. Verdichting is niet de opgave. Gebouwd programma is zorgvuldig in het groen en water ingepast en geclusterd in de drukkere delen van het betreffende groentype.

De eventuele toekomstige omzetting van het betreffende groentype naar sporttype 'sportpark' wordt per locatie separaat aan de raad voorgelegd, zodat per geval/gebied

een zorgvuldige en transparante afweging mogelijk is. Locaties die nu nog geen onderdeel uitmaken van de Hoofdgroenstructuur (Groene Veld in Noord, IJburg Buiteneiland) worden pas opgenomen in de toetskaart van de Hoofdgroenstructuur als de besluitvorming en planvorming is afgerond.

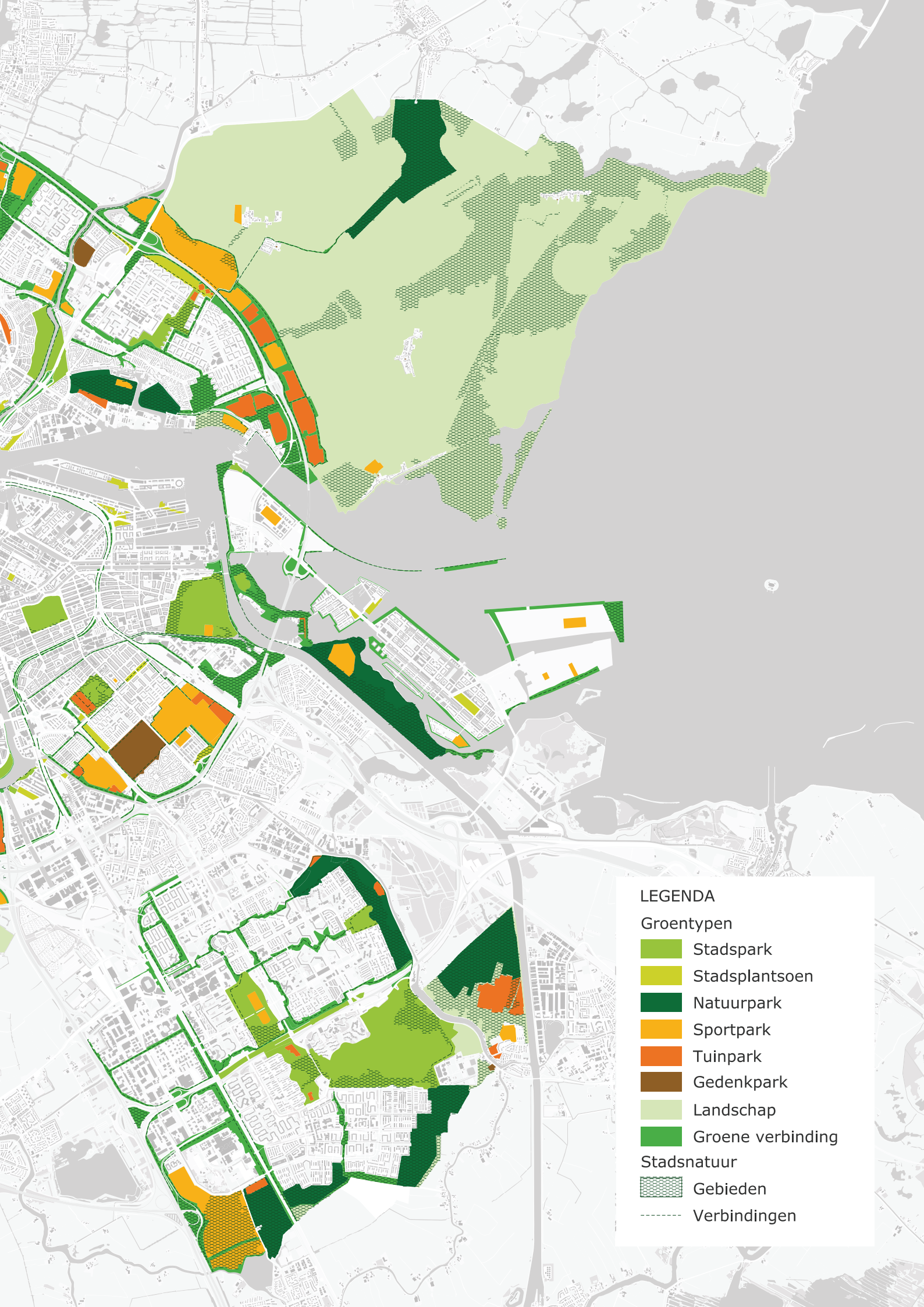
Voor de locaties Bijlmerweide, Centraal Park Gaasperdam en Groene Veld in Noord is de verwachting dat deze locaties als eerste aan bod (moeten) komen om bij te dragen aan de groeiende vraag naar georganiseerde sport.

4. De toetskaart

Op deze toetskaart zijn de ligging en de begrenzing van de Hoofdgroenstructuur en de daarin onderscheiden groentypen weergegeven.

Een link naar een digitale en interactieve versie van deze kaart is te vinden op amsterdam.nl/hoofdgroenstructuur

LEGENDA

Groentypen

- Stadspark
- Stadsplantsoen
- Natuurpark
- Sportpark
- Tuinpark
- Gedenkpark
- Landschap
- Groene verbinding

Stadsnatuur

- Gebieden
- Verbindingen

5. Richtlijnen

5.1 Algemene richtlijnen

Voor de Hoofdgroenstructuur gelden een aantal algemene richtlijnen over de (on)mogelijkheden voor toevoeging van (tijdelijke) bebouwing en/of verharding.

Ieder (tijdelijk) initiatief in de Hoofdgroenstructuur wordt beoordeeld op inpasbaarheid. Uitgangspunt bij nieuwbouw en verharding is minimaal behoud van de prioritaire waarden en behoud van het groene karakter van het betreffende gebied. De beoordeling of nieuwe functies naar aard, omvang en locatie inpasbaar zijn vindt plaats op basis van de specifieke richtlijnen die zijn uitgewerkt per groentype in de tabellen in hoofdstuk 6. De algemene regels worden hieronder beschreven.

Inpasbaar:

- Kleinschalige (natuurinclusieve en duurzame) bebouwing en verharding die de prioritaire waarden en beleidsintentie(s) van het specifieke groentype ondersteunt en die voortvloeit uit het streven naar verbetering van het functioneren van het groen.
- Maximaal enkele procenten van het oppervlak van het gebied mogen bebouwd en/of verhard worden. Zie hiervoor de specifieke criteria per groentype en verbijzondering in hoofdstuk 6.
- Ondergrondse bouwwerken: als de noodzaak van ondergrondse bouwwerken in de Hoofdgroenstructuur aangetoond kan worden, worden de bouwwerken (zoals parkeervoorzieningen) niet als verharding meegeteld en zijn ze inpasbaar. Op voorwaarde dat deze voorzien zijn van een omvangrijke groene leeflaag en dat de natuurwaarden niet aangetast dan wel gecompenseerd worden en dat er aandacht is voor de effecten op grondwaterstromen.

Niet inpasbaar:

- Bebouwing en verharding die de prioritaire waarden van het specifieke groentype niet ondersteunen en die niet voortvloeien uit het streven naar verbetering van het functioneren van het groen.
- Bebouwing en verharding, zoals gebruik voor wonen (en afgeleiden daarvan) en werken.
- Niet aan groen gerelateerde vrijetijdsvoorzieningen.
- Overnachtingsmogelijkheden, op een enkele uitzondering na. Zie hiervoor de criteria per groentype.
- Infrastructuur (waaronder ook bruggen), met name voor auto's, voor zover deze de groenfunctie niet ondersteunt.
- Mountainbike routes, op een enkele uitzondering na. Zie hiervoor de criteria per groentype.
- Warmte/koude opslag en centrales, onder- en verdeelstations, datacenters, afval(overslag) punten en werven, tenzij deze bij gemeenteraadsbesluit als zoekgebieden voor energietransitie zijn aangemerkt.
- Zonnevelden (anders dan op daken of op/aan grootschalige infrastructuur).
- Windturbines, tenzij deze bij gemeenteraadsbesluit als zoekgebieden voor windenergie zijn aangemerkt en mits uit een milieueffectrapportage blijkt dat er geen onaanvaardbare effecten zijn voor natuur en milieu.
- Hoge elementen: zoals zendmasten en reclamezuilen (waarvan

uitgezonderd lichtmasten op sportparken).

- Waterberging, als de noodzaak daarvoor is ontstaan door verdichtingen in het omringende stedelijke gebied. Waterbergingsopgaven mogen niet op groengebieden worden afgewenteld, maar zijn in enkele groentypen onder voorwaarden als kwaliteitsimpuls mogelijk.

Parkeren wordt beoordeeld als onderdeel van het bebouwingsinitiatief waar het bij hoort. Een landschappelijk verantwoorde inpassing is noodzakelijk. Groene toepassing van parkeren (bijvoorbeeld gewapend gras) verdient de voorkeur.

Als **verharding** worden de volgende elementen beschouwd:

- Verharde toegangs-, wandel- en fietspaden.
- Verharde wegen, parkeerplaatsen/terreinen en terrassen.
- Kunstgras, gravel en verharde onderconstructies ten behoeve van sport- en speluitoefening, met uitzondering binnen het groentype 'sportpark'.

Niet als **verharding** gelden:

- Onverharde/halfverharde wandel- en fietspaden zonder ondergronds verhard oppervlak.
- Onverharde/halfverhard (fiets) parkeren uitgevoerd in grasbeton (als dit functioneel de voorkeur verdient boven onverhard parkeren).

Bestaande bebouwing en verharding

Bestaande bebouwing en/of verharding kan een passend (vaak cultuurhistorisch) onderdeel van het groen vormen (zoals bijvoorbeeld het Vondelparkpaviljoen). In andere gevallen is bestaande bebouwing geen verrijking van het groentype, en verdient uitplaatsing de voorkeur. Bestaande legale bebouwing – inpassbaar of niet – wordt om praktische redenen geaccepteerd. Wel moet een functiewijziging van bestaande legale bebouwing voor advisering aan de TAC worden voorgelegd.

Maximale verhardings- en bebouwingspercentages

Voor sommige groentypen (stadsparken, stadsplantsoenen en sportparken) geldt een maximaal percentage voor de mate van bebouwing plus verharding. Sommige groengebieden hebben in de huidige situatie al een hoger percentage verharding/bebouwing dan is toegestaan volgens dit toetskader. In het algemeen geldt er dan een vergroeningsopgave, waarbij verharding wordt omgezet in groen. Initiatieven die tot een overschrijding van het maximale verhardings- en bebouwingspercentage leiden moeten worden gemotiveerd vanuit een totaalvisie op het groengebied, waarin aspecten als verharding, bebouwing, groen, water, ecologie en ruimtelijke kwaliteit in samenhang worden bekeken en uitwisselingsmogelijkheden optimaal worden benut.

5.2 Toetsing aan waarden

Groen levert veel verschillende waarden aan de stad. De elf waarden die in het tekstkader worden beschreven zijn niet uitputtend. Wij sluiten zo veel mogelijk aan bij de waarden die in de Groenvisie 2020-2050 worden onderscheiden en die het meeste bijdragen aan de uitdagingen en opgaven waar Amsterdam voor staat. Om richting te geven aan de gewenste variatie en ontwikkeling van groengebieden in de stad worden per groentype drie prioritaire waarden benoemd die allen even belangrijk zijn. Zo staan bijvoorbeeld binnen het groentype natuurpark de natuurwaarde, belevingswaarde en educatieve waarde van het groen centraal. Ook wordt er in elke groentypetabel aangeduid wat naast de prioritaire waarden overige

belangrijke waarden zijn voor het betreffende groentype. Voor bijvoorbeeld het groentype 'natuurpark' zijn dat duurzaamheid, leefbaarheid en gezondheid. Hiermee is niet gezegd dat waarden die niet in de groentype tabel benoemd worden onbelangrijk zijn. Een initiatiefnemer wordt aangemoedigd op zoveel mogelijk waarden positief te scoren en deze te versterken. Met de aanduiding prioritaire en overige waarden wordt een rangorde aangeduid die richting geeft bij de beoordeling op inpassbaarheid. Initiatieven en planvorming mogen niet ten koste gaan van de prioritaire waarden en moeten op ten minste één prioritaire waarde een verbetering laten zien.

De waarden van het Amsterdamse groen

Natuur

De stad biedt verrassend veel mogelijkheden voor de ontwikkeling van flora en fauna. Steeds meer natuur ontdekt de stad, en daarmee

wordt de stad een eigen ecosysteem met een breed palet aan plant- en diersoorten. De vormgeving, inrichting en het beheer van de stad zijn bepalend voor de soorten die zich er vestigen. Dit kan verbeterd worden door de aanleg van groenblauwe netwerken en het verwijderen van overbodige verharding. Door het toepassen van ecologisch beheer in publiek en privaat groen dragen bewoners, bedrijven en gemeente bij aan het behoud van bijzondere en bedreigde soorten zoals wilde bijen. In een natuurlijke stad kunnen kinderen en volwassenen zich verwonderen over de rijke verscheidenheid van de stadse biodiversiteit.

Sociaal

Het groen in Amsterdam heeft veel sociale waarde: in een park, sportpark of moestuin ontmoeten bewoners elkaar op een laagdrempelige

manier. Arm en rijk, oud en jong, mensen van welke afkomst dan ook, iedereen maakt gebruik van het groen en komt elkaar tegen. Ouders maken vaak gebruik van groene speelplaatsen, waar ze elkaar ontmoeten en kinderen samen kunnen spelen. Hondeneigenaren ontmoeten elkaar in parken. Mensen gaan eerder naar buiten in een prettige leefomgeving. Daarmee kan groen bijdragen aan ontmoeting en sociale binding en het verminderen van eenzaamheid. In een stad waar bewoners meer contact hebben, is doorgaans minder sprake van verloedering, overlast en criminaliteit.

Recreatie

Groene recreatie beslaat alle vormen van recreatie in een groene omgeving, van actieve vormen van recreatie zoals sporten, spelen of

fietsen in de buitenlucht tot meer extensieve en rustige vormen zoals een natuurwandeling maken, op een bankje zitten of mediteren in het park. Groene recreatie zorgt voor ontspanning, beweging en rust in alle leeftijdscategorieën en draagt op die manier bij aan verschillende andere waarden, zoals gezondheid, sociaal en beleving.

Educatie

De natuur zelf vormt bij uitstek de plek voor natuureducatie. In de natuur kunnen we ervaren wat natuur echt is, welke dieren en planten

er leven en welk nut het heeft voor onze economie, onze gezondheid en welzijn. Kinderen leren door natuureducatie waar ons voedsel vandaan komt en welke weg voedsel aflegt voordat het belandt in de schappen van de supermarkt. Door zelf de aantasting van de natuur en het natuurlijk kapitaal te ervaren, wordt de noodzaak om de natuur te beschermen sterker. Voor educatieve doeleinden is het van belang dat natuur toegankelijk is en nabij. Ook is het belangrijk dat zowel het basis- als voortgezet onderwijs genoeg tijd besteedt aan natuureducatie.

Voedsel

Het groen in en rondom de stad levert voedsel aan de bewoners van de metropoolregio Amsterdam en daarbuiten. Bij voedsel gaat het

om meer dan het eten op ons bord, het is ook belangrijk voor gezondheid, cultuur, traditie, welzijn en economie. De landbouw in het omringende landschap levert voedsel aan de stad. Lokale productie van voedsel gebaseerd op de natuurlijke mogelijkheden is minder belastend voor de omgeving (energie, mest, transport). Volkstuinen, nutstuinen, stadslandbouwprojecten en stadsbossen zijn om verschillende redenen waardevol voor de stad: ze bieden naast voedsel ook educatie aan jongeren, dragen bij aan sociale cohesie en bieden kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Cultuurhistorie

Tuinen en parken, historische groen- en waterstructuren in woonwijken en landschappen kunnen veel cultuurhistorische waarde hebben.

Ze zijn in het verleden ontstaan of aangelegd en we willen ze vanwege hun schoonheid of cultuurhistorische waarde in stand houden voor de toekomst. Ons groenblauwe erfgoed in en rondom de stad helpt ons ook om het verhaal van onze geschiedenis te vertellen. Het kan gaan over voedsel, over religie of bijvoorbeeld over sociale verhoudingen.

Beleving

Veel mensen hebben een positieve beleving bij bomen, planten en dieren. Een parkje in de stad of een natuurgebied aan de rand

wordt vaak geassocieerd met rust en stilte. Een boom voor het huis brengt de vogels en jaargetijden dichterbij. Veel stadsbewoners worden gelukkig van een mooi groen uitzicht vanuit het raam of van het spotten van een ijsvogel langs het IJ. Bewoners krijgen een band met de planten en bomen in de straat, in de binnentuin of in nabijgelegen park.

Gezondheid

In de gezondheidszorg komt steeds meer nadruk op preventie. Een mooie groene omgeving draagt hier aan bij. Mensen die beter in hun vel

zitten en minder last van stress hebben, zijn niet alleen gezonder, maar ook productiever. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat mensen gezonder zijn als de woonomgeving meer groen bevat. De aanwezigheid van groen kan hittestress/oververhitting van mensen helpen verminderen, schaduw bieden en het hitte eiland effect tegengaan. Groen kan bovendien een aantrekkelijke ruimte bieden voor spelen en sporten. Meer bewegen draagt bij aan een betere gezondheid. Een groene omgeving kan kinderen helpen bij hun ontwikkeling, zowel mentaal als fysiek. Groen daagt uit tot creativiteit en tot bewegen: kinderen die veel in een groene omgeving zijn hebben minder vaak last van overgewicht. Niet elke groene omgeving is daarbij overigens even uitdagend, variatie is belangrijk, evenals rustige en stille stukken groen voor stressreductie.

Economie

Gevarieerd en goed ontworpen en beheerd groen maakt de stad mooier en aantrekkelijker, waardoor een beter vestigingsklimaat

ontstaat voor zowel bewoners als bedrijven. Een aantrekkelijke stad met een prettig leefklimaat is goed voor haar bewoners en de werkgelegenheid. De groene ruimte in de stad biedt direct werk en inkomen aan duizenden Amsterdammers in de vorm van aanleg en onderhoud van parken en plantsoenen, maar ook in de vorm van sportlessen in het groen, horecagelegenheden, etc. Zonder groen wordt de opgave om de stad hittebestendig, regenbestendig en leefbaar te maken onhaalbaar.

Duurzaamheid

Groen in en om de stad kan bijdragen aan een gezonde en schone bodem en een gezonde waterhuishouding. Zo kan vegetatie een

bijdrage leveren aan het voorkomen van hitte stress maar zorgt ook voor een geleidelijke opname van het water in de bodem en beschermt deze tegen uitdroging en erosie. Plantenresten, bodemdieren en humus zorgen ervoor dat water in de bodem wordt vastgehouden. Een bijkomend voordeel van waterberging is dat het opgevangen water bij droge periodes kan worden benut. Variatie in bodemleven, voldoende voedingsstoffen en aanwezigheid van organisch materiaal zorgen voor een gezonde en vruchtbare bodem. CO₂ wordt in de bodem en in planten en bomen vastgelegd als koolstof, maar CO₂ kan ook weer vrijkomen door het kappen (en verbranden) van bomen of doordat veenbodems oxideren. Door bodems te vernatten wordt oxidatie van veen voorkomen en komt er minder CO₂ vrij. Door het plaatsen van zonnepanelen of windturbines kunnen groene gebieden schone energie leveren. Het plaatsen van windturbines of zonnepanelen kan niet zomaar overal. Zowel mens, als flora en fauna, moeten mee worden genomen in deze afweging.

Leefklimaat

Groen, water en luchtstromen hebben een positief effect op het stedelijke leefklimaat. In de hete zomermaanden kan het in

binnensteden door het zogenaamde 'hitte eiland-effect' tot zeven graden warmer zijn dan het omliggende landelijke gebied. Bij hittegolven krijgen veel mensen last van gezondheidsklachten. Bomen, struiken en ander groen kunnen de temperatuur in een stad helpen verlagen door water te verdampen. Ook zorgen met name bomen voor schaduw. In de schaduw van bomen loopt de temperatuur zoals mensen die ervaren veel minder hoog op, mits er ook voldoende ventilatie is. Parken zijn door het effect van verdamping en beschaduwing koele plekken in de stad, en het effect is tot buiten het park te meten.

Vegetatie of groen heeft invloed op de wijze waarop mensen lawaai en geluidsoverlast ervaren. Bij uitzicht op groen wordt minder last ervaren van lawaai, zoals een druk schoolplein. Windhinder die ontstaat door de aanwezigheid van hoge gebouwen kan worden beperkt door het aanplanten van de juiste struiken of bomen.

5.3 Stadsnatuur

In de Omgevingsvisie 2050 zijn binnen de gemeentegrenzen gebieden en verbindingen als 'stadsnatuur' aangewezen. Deze gebieden worden gekenmerkt door een hoge ecologische waarde en vormen de leefgebieden voor plant en dier. Daarnaast leveren ze ecosystemediensten, zoals het vastleggen van CO₂, het bergen van water en het voorkomen van extreme opwarming. De ecologische structuur, zoals opgenomen in de Ecologische Visie (2012) is verwerkt in de verbindingen die op de toetskaart als stadsnatuur zijn aangeduid. Deze verbindingen zijn aangevuld met plekken in stadsparken met een hoge natuurwaarde. Zie kaart 4 voor de Weergave van het netwerk aan stadsnatuurgebieden en verbindingen. Op locaties in de

stad die aangeduid zijn als 'stadsnatuur' staan extensief recreatief gebruik en de beleving van natuur en rust voorop. Stadsnatuur maakt altijd onderdeel uit van één van de groentypen, als een extra waarde-laag; de aanduiding stadsnatuur wordt niet gecombineerd met het groentype sportpark (met uitzondering van golfterreinen), vanwege de potentiële conflicterende waarden/belangen. Het soort en de intensiteit van recreatief medegebruik hangt af van het groentype waar 'stadsnatuur' deel van uitmaakt. Bij stadsnatuur binnen een stadspark is meer recreatief gebruik toegestaan dan in een natuurpark. In beide gevallen altijd binnen de grenzen van het behoud van de natuurwaarde.

- *Kaart 4: Weergave van het netwerk aan stadsnatuurgebieden en verbindingen*

Voor gebieden of verbindingen die op de toetskaart zijn aangeduid als 'stadsnatuur' gelden de volgende criteria:

Algemeen:

- Op deze locatie geldt 'natuur' als prioritaire (ontwikkel)waarde, boven de voor het betreffende groentype geldende ontwikkelwaarden. Initiatieven mogen deze natuurwaarde niet aantasten of barrières opwerpen. De kwaliteit en de omvang (m²) ervan moet gelijk blijven of toenemen. Bestaande knelpunten worden zo spoedig mogelijk opgeheven.
- Als voorwaarde voor een advies van de TAC op inpasbaarheid op een locatie met een 'stadsnatuur-label' geldt dat de aanvraag voorzien moet zijn van een flora- en faunatoets waaruit de consequenties blijken en welke voorzien is van een ambtelijk ecologisch advies van een stads-ecoloog over inpasbaarheid.
- Stadsnatuur wordt ecologisch beheerd. Chemische bestrijdingsmiddelen zijn niet toegestaan.
- Daar waar in een uiterste geval – op basis van een gemotiveerde reden - moet worden afgeweken, moet de natuurwaarde gemitigeerd of compenseerd worden conform de Wet natuurbescherming /Omgevingswet. Hiervoor is een afwijkingsbesluit met instemming van de gemeenteraad nodig.

Stadsnatuurgebieden:

- Voorop staan het beschermen en vergroten van de biodiversiteit, natuurbeleving en extensief gebruik dat gericht is op relatieve rust, donkerte (voorkomen van lichtvervuiling) en natuurbeleving. Dat komt tot uiting in de inrichting, het beheer en de bestemming. Stadsnatuur wordt optimaal ingericht voor doelsoorten. Ze zijn afgezien van recreatieve routes beperkt toegankelijk.

- Waterpartijen hebben op daarvoor aangewezen plekken natuurlijke oevers (geleidelijk talud), naast de meer op recreatie gerichte oevers. Natuurzwemmen is onder voorwaarden toegestaan. Kanoën, roeibootjes en rustig elektrisch varen is toegestaan. Vissen zo min mogelijk.
- Voorzieningen zijn gericht op natuureducatie, natuurbeleving en extensieve recreatie. De bezoekersdruk is er laag.
- In de grotere stadsnatuurgebieden is rond entreegebieden ruimte voor voorzieningen als een klimpark, gecombineerde kleinschalige horeca/informatiecentrum of museum. Parkeerplaatsen, voorzieningen gericht op verblijfsrecreatie, beheerderswoning of naschoolse opvang zijn hierbinnen niet toegestaan.
- Er is ruimte voor onverharde struinroutes en ruitpaden. Mountainbikeroutes en skateparken zijn niet inpasbaar. Boomkruinpaden zijn locatieafhankelijk inpasbaar. Toepassing van (half)verharding dient beperkt te blijven. Als een fietspad in het buitengebied onderdeel is van het Hoofdnet fiets is verlichting toegestaan, mits uitgevoerd in een natuurvriendelijke variant.
- In stads- en natuurparken geldt dat de bezoekersdruk wat hoger is in vergelijking met groene verbindingen en de grotere stadsnatuurgebieden aan de rand van de stad of in het landschap. Meer bezoekers kunnen hier genieten van natuur en rustige, extensieve vormen van recreatie en educatieve voorzieningen.
- Aan de randen van stadsnatuurgebieden zijn natuurspeelplaatsen en educatiepaden mogelijk, evenals informele en extensieve vormen van sport zonder toepassing van kunstgras, bebouwing en verharding (parkeren). Kleinschalige horeca is hier toegestaan indien de

Prioritaire waarde

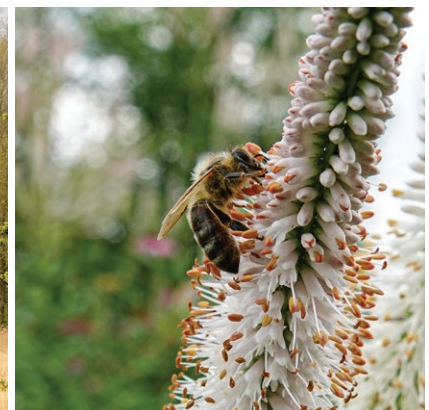
Natuur

mededoelstelling natuureducatie is. Terrassen worden niet of halfverhard uitgevoerd.

- In landschapsparken zijn ook verharde fiets- en wandelpaden mogelijk. De ontsluitingsmogelijkheden zijn in de entreezone en randen maximaal, in het achterland extensief (voetpaden, laarzenpaden).
- Aanwezige bebouwing en voorzieningen zijn duurzaam en natuurinclusief.
- De vorm (breedte, locatie, etc.) en het beheer van een stadsnatuurverbinding verschilt sterk en hangt af van de aanwezige of te ontwikkelen natuurwaarden.

Stadsnatuur (water) verbindingen:

- Het verbindende element staat centraal: doorlopende groene en blauwe structuren zonder obstakels zijn essentieel als ecologische verbindingen voor plant en dier. De verbinding dient dan ook in stand te blijven en niet te worden onderbroken. Ze maken faunamigratie en verspreiding van flora in het stedelijk gebied en met de (natuur)gebieden buiten het stedelijk gebied mogelijk en dragen zo bij aan het in stand houden van gezonde, weerbare populaties.
- Daar waar er een stadsnatuurverbinding in het groentype 'groene verbinding' ligt, heeft de natuurwaarde nadrukkelijk niet op de gehele groene verbinding en over de totale doorsnede het primaat. Afhankelijk van de maat van de groene verbinding (>15 meter) kunnen initiatieven ook prima een bijdrage leveren aan de andere prioritaire waarden van het groentype groene verbinding (recreatie en beleving). Zie hiervoor groentype 'groene verbinding'.

Beheerwijze

Het beheer is extensief en in sommige gevallen heeft niets doen (successie) de voorkeur. Het beheer is specifiek gericht op de aanwezigheid of te ontwikkelen natuurwaarden. Soms kunnen schapen en grote grazers hiervoor ingezet worden.

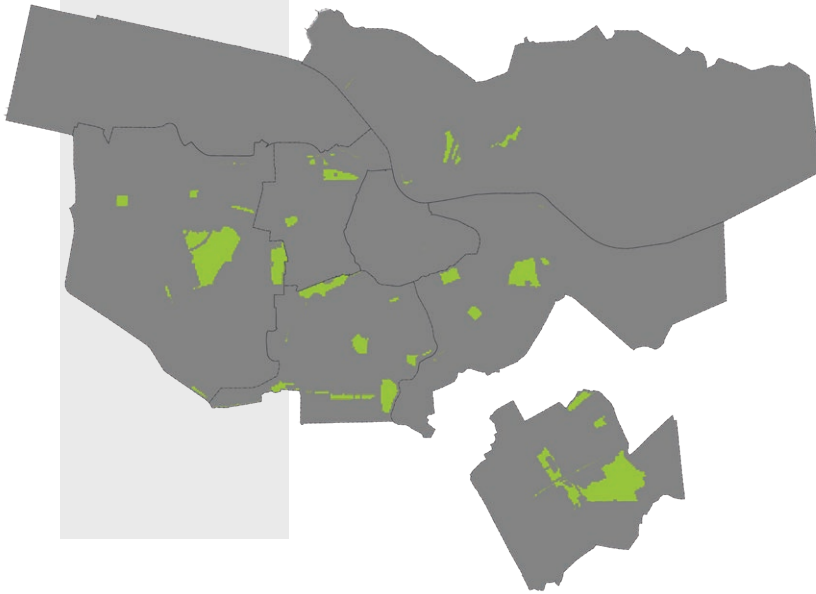
6. Richtlijnen per groentype

De Hoofdgroenstructuur omvat acht groentypen, met elk hun eigen ontwikkelperspectief en criteria om initiatieven en planvorming aan te toetsen op inpasbaarheid. De groengebieden in de Hoofdgroenstructuur zijn verdeeld in acht groentypen: stadspark, stadsplantsoen, natuurpark, sportpark, tuinpark, gedenkpark, landschap en groene verbinding. Groengebieden kunnen specifiek of minder specifiek aan de beschrijving voldoen. Binnen sommige groentypen zijn nog verbijzonderingen aangewezen, waarvoor specifieke regels gelden. Bij de toetsing op inpasbaarheid worden de voor het betreffende groentype geldende criteria gehan-

teerd voor bezoekersdruk, gewenste ontwikkeling van groenwaarden, mate van bebouwing en verharding, inpasbare voorzieningen en type beheer.

Groentypen zijn onderling niet automatisch uitwisselbaar. Daar waar een initiatief of plan logischerwijs tot een wijziging van groentype leidt, moet dit expliciet gemaakt worden door de initiatiefnemer richting besluitvorming. Zo zal bijvoorbeeld bij een voorstel tot uitbreiding van een schoolwerktuin in een stadspark de notie betrokken moeten worden dat dit gepaard gaat met omzetting van een stukje van het groentype 'stadspark' naar 'tuinpark'.

Stadspark

Voorbeelden

Sloterpark,
Vondelpark,
Erasmuspark,
Nelson
Mandelapark,
Gijsbrecht van
Amstelpark,
Baanakkerspark

Kenschets

Een stadspark is een groene, park-achtige omgeving in een stedelijke context. Iedereen voelt zich er welkom, zowel bewoners uit de omliggende buurten als uit de rest van de stad, bezoekers, jong en oud. Het aanbod en de variatie aan voorzieningen is groot. Natuurlijke elementen en tuin- en landschap architectonische kwaliteiten vormen bijzondere attracties. Er is sprake van een maximale ontsluiting naar de omgeving. Stadsparken hebben een eigen karakter, genereren een aan-

trekkingskracht op nieuwe bewoners en bedrijven en kennen, afhankelijk van de grootte van het park, een zonering variërend van intensief tot extensief gebruik.

De **bezoekersdruk** is hoog tot zeer hoog.

Waardenontwikkeling

Initiatieven en herinrichtingsvoorstellen van stadsparken zijn inpasbaar als deze niet ten koste gaan van onderstaande prioritaire en overige waarden en bijdragen aan de versterking van één of meer van deze prioritaire waarden.

- Stadsparken worden ingericht voor een breed publiek met een gevarieerd aanbod aan **recreatieve** voorzieningen, zonder dat het groene karakter daarbij verloren gaat. Er is een breed aanbod aan recreatieve voorzieningen wenselijk, zonder dat er sprake is van overprogrammering of permanente privatisering.
- Stadsparken vertegenwoordigen hoge **sociale waarden**: het zijn bij uitstek de gemeenschappelijke tuinen van alle Amsterdammers,

waarbij iedereen welkom is. Het gevarieerde en inclusieve aanbod aan voorzieningen sluit hierbij aan. Ze zijn maximaal toegankelijk voor alle leeftijden. Aanwezige voorzieningen zijn mede gericht op interactie en ontmoeting. Door goede en aantrekkelijke entrees en parkroutes die aansluiten op routes vanuit de omliggende buurten zijn stadsparken goed ontsloten. Mensen kijken, zien en gezien worden, beleving van levendigheid en rust komen samen in het stadspark.

- Meer bezoekers aan stadsparken betekent dat meer mensen zullen profiteren van de **gezondheids-waarde** van stadsparken. Balans is daarbij belangrijk: in parken zijn drukke en rustige plekken. Beide bieden ontspanning. Een openbaar toegankelijk voorzieningenaanbod en de inrichting van het stadspark nodigen uit tot bewegen.
- Als het stadsnatuur-label op een locatie ligt, dan geldt **natuur** als prioritaire waarde boven de hier genoemde waarden. Initiatieven mogen deze primaire waarde niet aantasten.

Overige waarden

- Stadsparken dragen daarnaast bij aan een prettig **leefklimaat**. Bomen zorgen op hete zomerdagen voor schaduw en verkoeling en het bladerdek en de bodem kunnen bij hevige regenval water tijdelijk opvangen.
- Parken worden **duurzamer** als ze worden ingericht en beheerd op een wijze waarbij ze ook na hevige regen en bij droogte toegankelijk en aantrekkelijk blijven voor bezoekers. Daarvoor moeten gazons voldoende water kunnen opvangen en mogen omliggende plantvakken en bomen geen schade oplopen. Steeds geldt dat het onderhoud en het gebruik van het park moeten passen bij wat de bodem op een specifieke locatie aan kan.
- Het behouden, versterken, zichtbaar en leesbaar maken van **cultuurhistorische waarden** of het verbeteren van de samenhang ervan is positief. Versterking van het eigen karakter van het park wordt zo gestimuleerd.

Prioritaire waarden

Recreatie

Sociaal

Gezondheid

Mate van bebouwing en verharding

- Beide zijn slechts in beperkte mate mogelijk en blijven ondergeschikt aan de groenfunctie. De mate van bebouwing en verharding is afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het stadspark en/of waterpartij. Bebouwing en verharding zijn zorgvuldig landschappelijk, natuurvriendelijk en duurzaam ingepast en bij voorkeur geclusterd rond entrees en/of een centrale zone. Nieuwe bebouwing, verharding of routing kan alleen als het één of meer prioritaire waarden van het park versterkt en uit functionaliteit is vereist. Geen extra parkeervoorzieningen in het park, oplossingen voor parkeren ten behoeve van voorzieningen moeten buiten het park worden gevonden.
- De optelsom van de hoeveelheid bebouwing en verharding bedraagt in stadsparken maximaal circa 5 % van het totale oppervlak van het stadspark.
- Extra verharding, bebouwing of functie-toevoeging moet gemotiveerd worden vanuit een ruimtelijk-sociale totaalvisie op het stadspark. Op deze wijze wordt de primaire functie en groenwaarde van deze Hoofdgroenstructurelementen versterkt en bewaakt. Voorkomen moet worden dat parken een overmaat aan voorzieningen en verharding krijgen.
- Toepassing van (half)verharding voor wandel- en fietsrouting moet beperkt blijven tot het functioneel noodzakelijke.

Inpasbare voorzieningen

Als het initiatief/de planvorming niet ten koste gaat van de prioritaire en overige waarden en bijdraagt aan tenminste één van de prioritaire waarden, dan zijn inpasbaar:

- Basisvoorzieningen zoals wandel- en fietspaden, informatieborden, verlichting, sport- en spelelementen, toiletten (bij voorkeur gekoppeld aan voorzieningen), een kleinschalige horecavoorsiening of kiosk en groene attracties zoals een natuurpad, bloemweide, rosarium of kruidentuin. Daarmee is niet gezegd dat stadsparken hetzelfde moeten zijn. Elk stadspark heeft een eigen karakter met soms bijzondere voorzieningen, zoals een klimbos, voorzieningen voor natuur & milieueducatie, waterrecreatie, kleinschalige stadslandbouwinitiatieven, kinderbadje of uitingen van kunst en cultuur. Aanwezige voorzieningen zijn mede gericht op interactie en ontmoeting. Denk aan sportvoorzieningen, bankjes, fitnessstoestellen, speelplaats en in de wat grotere parken een strandje, kinderboerderij of een heemtuin die door vrijwilligers wordt beheerd.
- De grootte en uitvoering van de voorzieningen is afhankelijk van de grootte en de gebruiksfrequentie van het park of de waterpartij.
- Voorzieningen ondersteunen het openbare karakter en bedienen een brede gebruikersgroep. Zo zijn jachthavens, scoutinggebouwen en aanlegsteigers niet standaard inpasbaar.
- Evenementen die aansluiten bij het karakter, de omvang, de draagkracht en de opzet van het park (bijvoorbeeld culturele en muzikale voorstellingen, sportevenementen en manifestaties) zijn inpasbaar.

Verbijzonderingen

Zwembadterrein

- Een zwembadterrein wordt gekenmerkt door een combinatie van binnen- en buitenbad(en). Het gaat om een afsluitbaar deel van het park of groengebied. Ze vormen een zichtbaar onderdeel van het park en voorzieningen kennen waar mogelijk een gecombineerd gebruik met het stadspark. De inzet is om het terrein met ligweides als onderdeel van het stadspark jaarrond een passende gebruiksfunctie te geven.
- Naast voorzieningen voor intensief zwemsportgebruik en maatschappelijk hieraan gerelateerd medegebruik zijn ondersteunende functies zoals kleinschalige horeca en naschoolse opvang inpasbaar.
- Extra verharding (ten behoeve van verduurzaming) dient vanuit een totaalvisie op het zwembadterrein (en het park waarvan deze onderdeel uitmaakt) gemotiveerd te worden. De mate van verharding/bebouwing dient beperkt te worden tot het noodzakelijke vanuit functionaliteit. Toevoeging van of omzetting naar overdekte zwembaden zijn niet inpasbaar. Bij het Flevoparkbad behoort overkapping als uitzondering tot de mogelijkheden. Al aanwezige overdekte zwembaden worden als verharding beschouwd, evenals bijbehorende terrassen en paden. Openluchtwembaden niet. Uitbreidingsmogelijkheden met/van openluchtwembaden zijn inpasbaar, afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het park/ zwembadterrein.
- Om ruimte te bieden aan toename van zwemwatercapaciteit in de stad is op de locaties De Mirandabad en Flevoparkbad uitbreiding van zwembaden mogelijk. Dat zal niet alleen lukken binnen bestaande verharding.

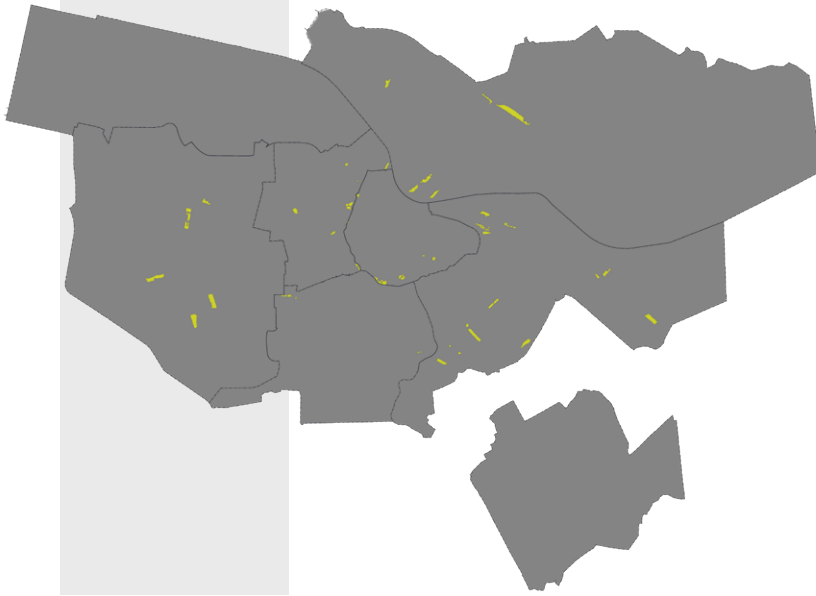
Uitbreiding is dus ook buiten bestaande verharding mogelijk met een zo goed mogelijke groene inpassing.

- Bebouwing en verharding dienen waar mogelijk geclusterd te worden in het entreegebied van het zwembadterrein. Het totaal aan verharding/ bebouwing van het zwembadterrein telt mee in de maximale toegestane % verharding/ bebouwing in een stadspark, maar geniet in relatie daarmee ook enige flexibiliteit.

Beheerwijze

- Het beheer van stadsparken (groen en water) ondersteunt de prioritaire en overige waarden en het gewenste gebruik.
- Binnen de randvoorwaarden van de prioritaire waarden (recreatie, sociaal en gezondheid) moet het beheer erop gericht zijn dat het park zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren herbergt en instandhouding daarvan is uitgangspunt.
- Het gebied wordt duurzaam en ecologisch beheerd volgens een beheerplan voor het park.
- Bij aanleg of aanpassing van groene omzoming en keuze voor beplanting wordt aangesloten op het algemene doel van een openbaar karakter (doorkijk mogelijkheden, uitnodigende entrees, en waar de omzoming breed genoeg is een struinroute) met behoud van de natuurwaarde.
- Waterpartijen hebben op daarvoor aangewezen plekken natuurlijke oevers (geleidelijk talud), naast de meer op recreatie gerichte oevers.
- Voor vrijwilligers en ondernemers is het mogelijk een deel van een park te onderhouden in samenwerking en afstemming met de gemeente.

Stadsplantsoen

Voorbeelden

Spaarndammerplantsoen, Botteskerkpark, Wachterliedplantsoen, Leidse Bosjes, Darwinplantsoen

Kenschets

Parkachtig gebied bestaande uit gazon(s), speel- en ligweide(n), paden, bosschages, bloemperken, heesterbeplanting en waterpartijen. Het zijn kleine parken die op basis van hun ligging, schaarste, omvang of voorzieningenaanbod een essentiële schakel vormen in de stedelijke groenstructuur. Het zijn groene oases met een duidelijke inrichting, waarbij routes door het stadsplantsoen aansluiten op de omgeving. Het zijn

bij uitstek de openbare tuinen van de stad, waar stedelingen en bezoekers elkaar kunnen ontmoeten of zich juist even kunnen onttrekken aan de stedelijke drukte.

De **bezoekersdruk** varieert van laag tot hoog.

Waardenontwikkeling

Initiatieven en herinrichtingsvoorstellen van stadsplantsoenen zijn inpasbaar als deze niet ten koste gaan van onderstaande prioritaire en overige waarden en bijdragen aan de versterking van één of meer van deze prioritaire waarden.

- Stadsplantsoenen vertegenwoordigen hoge **sociale waarden**: het zijn bij uitstek de gemeenschappelijke tuinen van alle Amsterdammers, waar iedereen welkom is. Maximale openbaarheid staat voorop. Overprogrammering met voorzieningen of privatisering worden voorkomen.
- De inrichting is gericht op bevleving van ontmoeting en ontspanning. Het voorzieningenniveau is

gezien de maatvoering beperkt. Mensen kijken, zien en gezien worden, **beleving** van levendigheid en rust komen hier samen.

- Stadsplantsoenen dragen daarnaast bij aan een prettig **leefklimaat**. Bomen zorgen voor CO2 opslag en op hete zomerdagen voor schaduw en verkoeling. Bomen en bodem kunnen bij hevige regenval water tijdelijk opvangen. Zeker op plekken waar sprake is van groenschaarste in de directe omgeving. Vormen van energieopwekking (wind en zonne-energie) doen afbreuk aan de prioritaire waarden natuur en beleving. Maatregelen die de waterbergende capaciteit verhogen (mits geen afwenteling van watercompensatieopgave van elders), hittestress en geluids-overlast helpen voorkomen zijn welkom.
- Als het stadsnatuur-label op een locatie ligt, dan geldt **natuur** als prioritaire waarde boven de hier genoemde waarden. Initiatieven mogen deze primaire waarde niet aantasten.

Overige waarden

- Meer bezoekers aan stadsplantsoenen betekent dat meer mensen zullen profiteren van de **gezondheidswaarde**. Balans is daarbij belangrijk: in stadsplantsoenen zijn drukke en rustige plekken. Beide bieden ontspanning. Een openbaar toegankelijk voorzieningenaanbod en wijze van inrichting nodigen uit tot bewegen.
- Stadsplantsoenen worden ingericht voor een breed publiek met een gevarieerd aanbod aan **recreatieve** basisvoorzieningen, zonder dat het groene en rustige karakter daarbij verloren gaat. Overprogrammering of permanente privatisering zijn onwenselijk.

Prioritaire waarden

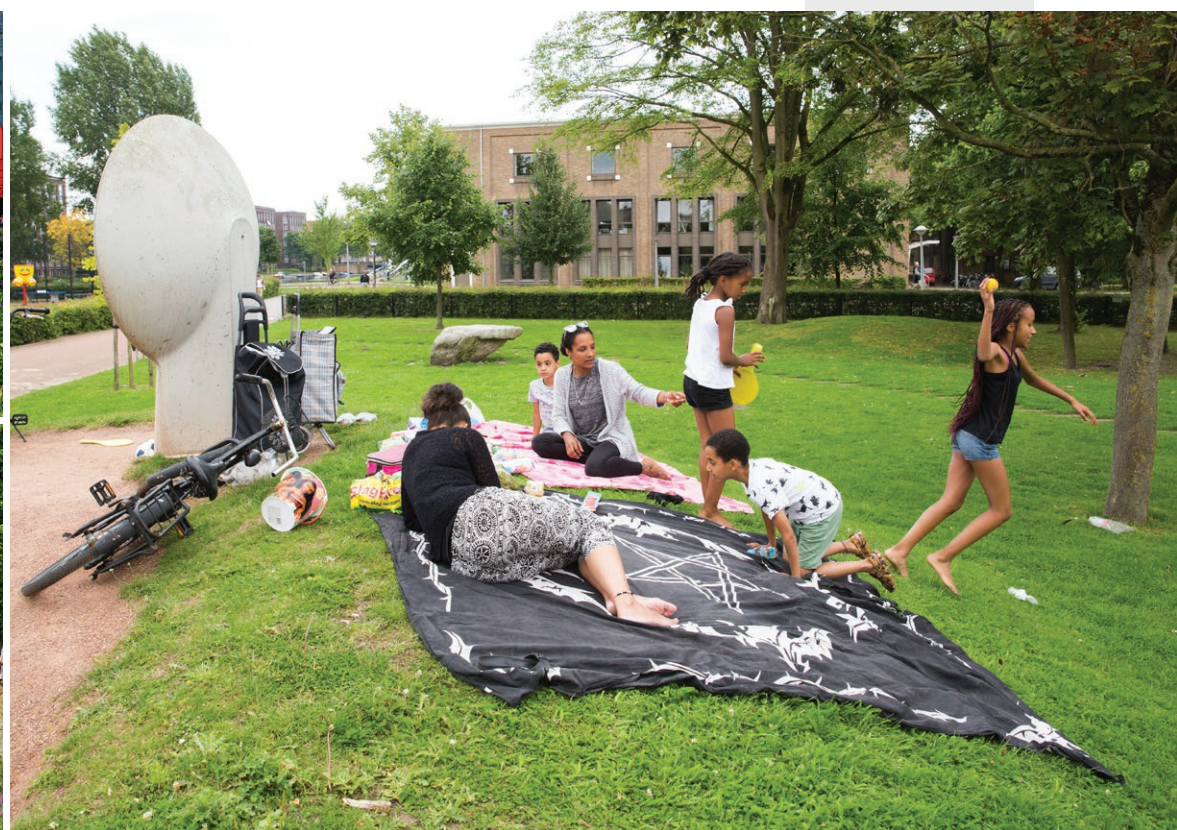
Sociaal

Beleving

Leefklimaat

Mate van bebouwing en verharding

- Beide zijn slechts in heel beperkte mate mogelijk en blijven ondergeschikt aan de groenfunctie. De positionering, de verschijningsvorm en de mate van bebouwing en verharding is afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het stadsplantsoen. Eventuele bebouwing en verharding zijn zorgvuldig landschappelijk, natuurvriendelijk en duurzaam ingepast en bij voorkeur geclusterd.
- Extra verharding, bebouwing of functie-toevoeging dient gemotiveerd te worden vanuit een ruimtelijk-sociale totaalvisie op het stadsplantsoen. Nieuwe bebouwing, verharding of routing kan alleen als één of meer prioritaire waarden van het stadsplantsoen versterkt en uit functionaliteit is vereist. In het stadsplantsoen zijn geen (extra) parkeervoorzieningen toegestaan. Voorkomen moet worden dat stadsplantsoenen een overmaat aan voorzieningen of verharding krijgen.

Inpasbare voorzieningen

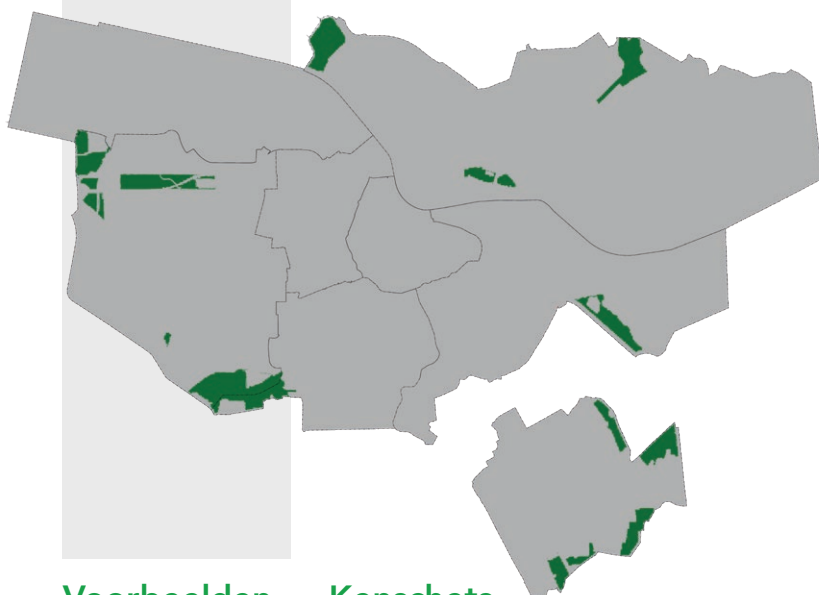
Als het initiatief/de planvorming niet ten koste gaat van de prioritaire en overige waarden en bijdraagt aan tenminste één van de prioritaire waarden, dan zijn inpasbaar:

- Voorzieningen dienen het openbare karakter te ondersteunen en een brede gebruikersgroep te bedienen.
- Elk stadsplantsoen heeft, afhankelijk van de grootte, basisvoorzieningen zoals bankjes, wandelpaden, kunstuitingen en elementen zoals verlichting of bijvoorbeeld een fontein. Als de maatvoering het toelaat zijn individuele sport- en speelelementen, kinderswembadje, rosarium of kiosk hier inpasbaar.

Beheerwijze

- Het beheer van stadsplantsoenen (groen en water) ondersteunt de waarden en het gewenste gebruik. Binnen de randvoorwaarden van het recreatieve gebruik moet het beheer erop gericht zijn dat het stadsplantsoen zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren herbergt en instandhouding daarvan uitgangspunt is.
- Het gebied wordt duurzaam en ecologisch beheerd volgens een beheerplan voor het stadsplantsoen.
- Bij aanleg of aanpassing van groene omzoming en keuze voor beplanting wordt aangesloten op het algemene doel van een openbaar karakter (doorkijk mogelijkheden, uitnodigende entrees, en waar de omzoming breed genoeg is een struinroute) met behoud van de natuurwaarde.
- Waterpartijen hebben op daarvoor aangewezen plekken natuurlijke oevers (geleidelijk talud), naast de meer op recreatie gerichte oevers.
- Voor vrijwilligers en ondernemers is het mogelijk een deel van een stadsplantsoen te onderhouden in samenwerking en afstemming met de gemeente.

Natuurpark

Voorbeelden

De Volgermeerpolder, het Diemerpark, De Bretten, Gaasperzoom, het Geuzenbos

Kenschets

Wild ogende grote parken die voor Amsterdam zeldzame en beschermde planten en dieren bevatten. Natuurparken zijn essentieel als ecologische verbinding (land en oever) tussen verschillende leefgebieden en bieden voor de stedeling uiteenlopende mogelijkheden voor beleving van en educatie over natuur en landschap met een gevoel van afstand tot de stad. Afhankelijk van de ligging van natuurparken in of aan de rand van de stad hebben ze één of meer recreatieve zones nabij de entree(s). In het overige gedeelte ligt

de kwaliteit van de beleving vooral in het ongeplande karakter: de ontwerper en beheerder blijven achter de schermen.

De **bezoekersdruk** is laag, met uitzondering van de meer recreatieve zone(s) nabij entree(s).

Waardenontwikkeling

Initiatieven en herinrichtingsvoorstellen van natuurparken zijn inpasbaar als deze niet ten koste gaan van onderstaande prioritaire en overige waarden en bijdragen aan de versterking van één of meer van deze prioritaire waarden.

- Beschermen en bevorderen van de **natuurwaarde** en biodiversiteit hebben in deze parken het primaat. Initiatieven en activiteiten die ten goede komen aan de natuurwaarde zijn welkom. Het betreft maatregelen (inrichting, beheer) gericht op het verhogen en beschermen van de biodiversiteit, en het vergroten van de overlevingskans (of het aantrekken) van bijzondere of beschermde planten en dieren (zoals schubvaren, groensteel, steenhavikskruid, ringslang en noordse woelmuis). Stilte en donkerte zijn hier uitgangspunt.

- Maatregelen die bijdragen aan de **beleving** van natuur en rust zijn welkom maar ook het zichtbaar en leesbaar maken van de cultuurhistorie en landschappelijke waarde zoals openheid, weidsheid en dichtheid passen hier in. Het bieden van mogelijkheden voor natuurbeleving vanaf de randen of vanaf ongebaande paden door het gebied wordt gestimuleerd. De kwaliteit van de beleving ligt in het ongeplande en het 'wilde' karakter. De entreezone is maximaal ontsloten. Het achterland kenmerkt zich door onverharde of half verharde wandelpaden en op natuurbeleving gerichte voorzieningen.
- Voorzieningen en activiteiten die bijdragen aan **educatie** (natuur- en milieueducatie), natuuronderzoek, natuurbeleving (zien, horen, ruiken) worden aangemoedigd.
- Als het stadsnatuur-label op een locatie ligt, dan geldt **natuur** als prioritaire waarde boven de hier genoemde waarden. Initiatieven mogen deze primaire waarde niet aantasten.

Overige waarden

- Natuurparken zijn belangrijk voor **duurzaamheid** en **leefklimaat** door CO2 opslag en klimaatbeheersing waaronder wateropvang en -berging en hitte demping. Meer bomen en planten betekent vastleggen van meer CO2. Vormen van energieopwekking (wind en zonne-energie) doen afbreuk aan de prioritaire waarden natuur en beleving. Maatregelen die de waterbergende capaciteit verhogen (mits geen afwenteling van watercompensatieopgave van elders), hittestress en geluidsoverlast helpen voorkomen zijn welkom.
- De **gezondheidswaarde** van natuurparken groeit als er mogelijkheden zijn om van de stilte en rust te genieten en (actief) te bewegen door passende vormen van sport(elementen) of recreatievormen als wandelen, hardlopen, zwemmen en schaatsen.

Prioritaire waarden

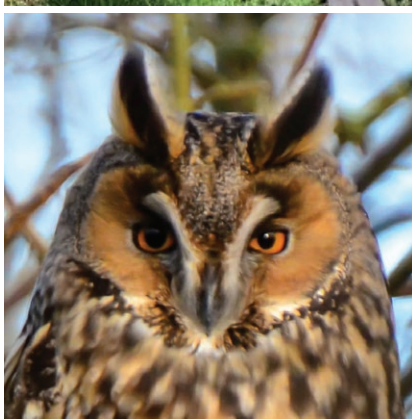
Natuur

Beleving

Educatie

Mate van bebouwing en verharding

- Bebouwing en verharding is slechts in heel beperkte mate mogelijk en blijft ondergeschikt aan de groenfunctie. De positionering, de verschijningsvorm en de mate van bebouwing en verharding is afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het natuurpark en/of waterpartij.
- Eventuele bebouwing en verharding zijn zorgvuldig landschappelijk, natuurvriendelijk en duurzaam ingepast en geclusterd rond entrees en/of een centrale zone. Nieuwe bebouwing, verharding of routing kan alleen als het uit functionaliteit is vereist, tenminste één van de prioritaire waarden versterkt en niet ten koste gaat van de overige prioritaire waarden. Geen extra autoparkeervoorzieningen in het natuurpark, oplossingen voor autoparkeren ten behoeve van voorzieningen moeten buiten het natuurpark worden gevonden.
- Er is ruimte voor onverharde struinroutes en ruiterspaden. Boomkruinpaden zijn locatieafhankelijk inpasbaar. Toepassing van (half)verharding dient beperkt te blijven en is slechts mogelijk bij voldoende maat van de stadsnaatuur.

Inpasbare voorzieningen

Als het initiatief/de planvorming niet ten koste gaat van de prioritaire en overige waarden en bijdraagt aan tenminste één van de prioritaire waarden, dan zijn inpasbaar:

- Kleinschalige voorzieningen gericht op natuurbeleving zoals vogelkijkscherm/hut, bankjes, uitzichttoren, natuurstrandje, natuurbescherming (oeverwaluwand, ijsvogelwand, ecopassages, vleermuisvoorzieningen) zijn, bij voorkeur in de randen en bij entrees.
- In het entreegebied zijn ook kleinschalige gebouwde en/of verharde voorzieningen mogelijk, gericht op natuureducatie en groene recreatie. Eventueel een klein informatiecentrum en beheerdersonderkomen. Intensieve recreatievormen en recreatie die niet primair op de natuurwaarde is gericht zijn niet toegestaan.
- Kleinschalige natuurgerichte evenementen <100 deelnemers (bijvoorbeeld informatiemarkt over vogels, planten) zijn overdag aan de randen van het gebied mogelijk.
- Voorzieningen dienen het openbare karakter te ondersteunen en een brede gebruikersgroep te bedienen.
- Deze gebieden mogen niet opgevuld raken met andere functies of met andersoortige groentypen

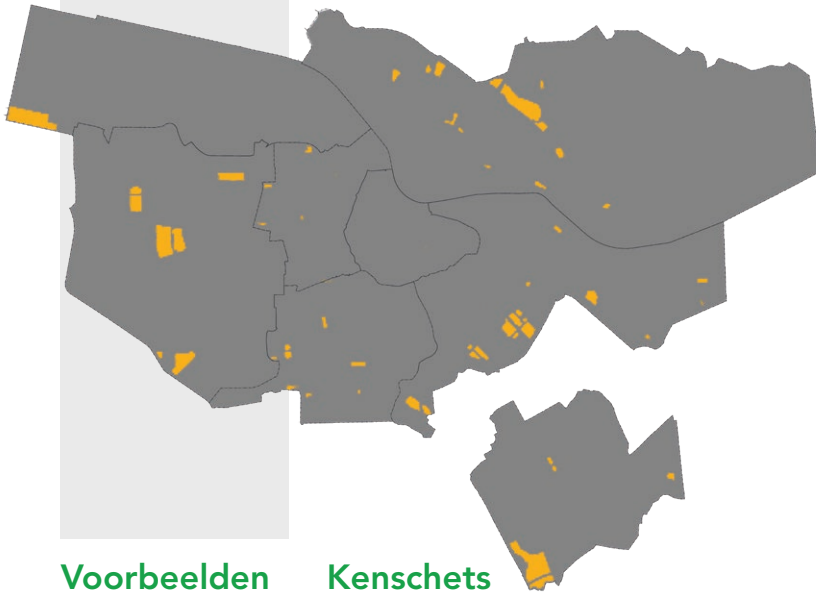
(volkstuinten, sportparken, parken e.d.).

- De ontsluiting is extensief in de vorm van voetpaden, struin- en laarzenpaden.
- Doorgaande routes, in de vorm van verharde wandel- en fietspaden zijn mogelijk. Noodzakelijke verlichting is natuurvriendelijk. Voorstellen voor situering en/of uitbreiding ervan worden in nauwe afstemming met de stads-ecologen voorbereid en zijn niet automatisch inpasbaar.
- •Autoparkeren is in de meeste gevallen niet toegestaan (enigszins afhankelijk van de ligging). Fietsparkeren in beperkte mate nabij de entrees.

Beheerwijze

- Het beheer van natuurparken (groen en water) ondersteunt de primaire en overige waarden en het gewenste gebruik. Binnen de randvoorwaarden van het recreatieve gebruik moet het beheer erop gericht zijn dat het natuurpark zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren herbergt en instandhouding daarvan uitgangspunt is.
- Het beheer is extensief en gericht op natuurlijke successie of specifieke doelsoorten.
- Het gebied wordt duurzaam en ecologisch beheerd volgens een beheerplan voor het natuurpark.
- Bij aanleg of aanpassing van groene omzoming en keuze voor beplanting wordt aangesloten op het algemene doel van een openbaar karakter (doorkijk mogelijkheden, uitnodigende entrees, en waar de omzoming breed genoeg is een struinroute) met behoud van de natuurwaarde.
- Waterpartijen hebben op daarvoor aangewezen plekken natuurlijke oevers (geleidelijk talud).
- Voor vrijwilligers en ondernemers is het mogelijk een deel van een park te onderhouden in samenwerking en afstemming met de gemeente.

Sportpark

Voorbeelden

Stedelijke sportparken:
Olympiaplein,
Laan v. Spartaan,
Joos
Banckersweg,
Tennispark
Linnaeushof

Groene sportparken:
Ookmeer,
Middenmeer-
Voorland,
Sloten,
Kadoelen,
De Weeren

Kenschets

Sportparken zijn terreinen waar wordt gesport in georganiseerd verband. **Stedelijke sportparken** zijn de in de wijken geïntegreerde compacte sportparken, waaronder tennisparken. De **groene sportparken** zijn de vaak ruimer opgezette sportparken die qua locatie onderdeel uitmaken van een stedelijk groenensemble of netwerk. Naast sportbeoefening staan hier groenbeleving en recreatie centraal. De sportlandschappen vormen een toekomstige vorm, waarbij sport te gast is in het groen. Hoewel sportvoorzieningen strikt genomen niet alleen maar 'groen' zijn, maken ze wel een onlosmakelijk deel uit van

de groene en recreatieve ruimte in en rond de stad.

De **bezoekersdruk** is hoog.

Procedureel zijn extra sportterreinen voor georganiseerde sport in de Hoofdgroenstructuur pas aan de orde als aangetoond kan worden dat realisatie van deze sportopgave in stedelijk gebied onmogelijk is. Dus primair worden ze gerealiseerd daar waar de sportbehoefte ontstaat: hetzij in stedelijk bebouwd gebied (stap 1), hetzij via optimalisering van bestaande sportparken (stap 2). De **bezoekersdruk** is hoog, met piekmomenten.

Waardenontwikkeling

Initiatieven en herinrichtingsvoorstellen van sportparken zijn inpasbaar als deze niet ten koste gaan van onderstaande prioritaire en overige waarden en bijdragen aan de versterking van één of meer van deze prioritaire waarden.

- Sportparken hebben in de eerste plaats hoge **gezondheidswaarden**. Ze bieden Amsterdammers ruimte om te sporten en bewegen in een natuurlijke, gezonde omgeving. Dit sluit aan bij de ambities vanuit een gezonde stad om Amsterdammers meer te laten bewegen, verzuim te

beperken en bij te dragen aan verlenging en meer levenskwaliteit op onze oude dag. Ze dragen bij aan (bewegings-) educatie en ontspanning in een groene omgeving, maar ook aan een goede balans in de stad tussen drukte, ontspanning en inspanning.

- Verder zijn sportparken van grote **sociale waarde**. Ze bieden aanleidingen voor sociale contacten ter bestrijding van eenzaamheid, inzet door vrijwilligers en dragen bij aan saamhorigheid en tolerantie. Compact opgezette sportparken worden waar mogelijk gecombineerd met openbare speelvoorzieningen en urban sports in een groene omlijsting, waardoor deze sportparken groene openbare ruimte bieden voor ontmoeting en spel. Ze zijn vooral van belang voor kinderen en andere buurt- en wijkbewoners die voor hun sportbehoefte afhankelijk zijn van sport om de hoek. Hierbij gaat het in toenemende mate om innovatieve oplossingen, zoals sport op daken, onder infrastructuur en overige gelaagde vormen. Het waarborgen van sociale veiligheid van routes en sportparken is belangrijk om de sociale functie te versterken.

- Op sportparken wordt voorrang gegeven aan programmering van formele sportvelden (inclusief kunstgras) en bijbehorende faciliteiten. Vertrekpunt bij herinrichtingen is optimalisering van het sportaanbod en bespelmogelijkheden in combinatie met versterking van het groene karakter. Restruimte kan worden benut voor aanbod van urban sport, informele sport vormen en sport gerelateerd medegebruik waardoor de **recreatieve waarde** wordt verhoogd. De openbare toegankelijkheid van sportparken kan worden versterkt door deze te verbinden met groenblauwe routes in de omgeving en met het recreatieve netwerk in de stad en het ommeland. Bij voldoende maat van de groene omzoming worden de kansen benut van een struinroute gecombineerd met kleinschalige recreatieve en educatieve voorzieningen. Qua ruimtelijke inrichting (samenstelling van de beplantingen/ontwerp) wordt aangesloten op het algemene doel van een openbaar karakter (via doorkijk mogelijkheden, uitnodigende entrees) met behoud van de natuurwaarde.
- Als het stadsnatuur-label op een locatie ligt, dan geldt **natuur** als

Prioritaire waarden

Gezondheid

Sociaal

Recreatie

prioritaire waarde boven de hier genoemde waarden. Initiatieven mogen deze primaire waarde niet aantasten.

Overige waarden

- Door de toepassing van duurzame materialen, maar ook door de toevoeging van hoogwaardig groen dat natuurinclusief en klimaatadaptief is, verbetert de kwaliteit. Rigoureuze vergroening is hier de uitdaging. De groene randen van een sportpark of de groene verbinding rondom een sportpark hebben hoge **natuurwaarden**: ze functioneren als groene en ecologische verbinding met de omgeving en zijn onderdeel van het bredere groen-netwerk. Een waterlijst om het gebied en een goede dooradering van het sportpark met sloten zorgt voor waterberging en biedt daarnaast kansen voor de natuur. Waterpartijen hebben natuurlijke oevers (geleidelijk talud). Bij herinrichtingen ter optimalisatie van het sportpark worden de groene randen (veelal bestaande uit een robuuste bomenrij en/of groenblauwe strook) van of langs het sportpark gerespecteerd.
- Sportparken zijn hoogwaardig landschappelijk vormgegeven. Het groen dient vooral ter verbinding en verfraaiing en draagt op die manier bij aan de **beleving**. De beleving van sportparken is groter als deze zichtbaar zijn vanaf aangrenzende openbare ruimte/ wegen/ paden.

Mate van bebouwing en verharding

- Bebouwing en verharding is slechts in beperkte mate mogelijk en blijft ondergeschikt aan de groenfunctie. De positionering, de verschijningsvorm en de mate van bebouwing en verharding is afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het sportpark en/of

waterpartij. Bebouwing en verharding zijn zorgvuldig landschappelijk, natuurvriendelijk en duurzaam ingepast en bij voorkeur geclusterd rond entrees en/of een centrale zone. Eventuele nieuwe bebouwing, verharding of routing kan alleen als het uit functionaliteit is vereist, tenminste één van de prioritaire waarden versterkt en niet ten koste gaat van de overige prioritaire waarden. Geen extra parkeervoorzieningen in het sportpark, oplossingen voor parkeren ten behoeve van voorzieningen moeten buiten het sportpark worden gevonden.

- De optelsom van de hoeveelheid bebouwing en verharding bedraagt op zowel stedelijke als groene sportparken maximaal circa 15% van het totale oppervlak van het sportpark. Voor sportparken waar voor 2011 (het introductiemoment van deze norm) al een hoger percentage voor bebouwing/verharding aanwezig was geldt maximaal circa 20%.
- Extra verharding, bebouwing of functie-toevoeging dient onderbouwd te worden vanuit een totaalvisie op het sportpark. Op deze wijze wordt de primaire functie en groenwaarde van deze Hoofdgroenstructurelementen versterkt en bewaakt. Voorkomen moet worden dat sportparken een overmaat aan voorzieningen of verharding krijgen. Toevoeging van (half)verharde wandel- en fietsroutes over sportparken ter verbetering van de openbare toegankelijkheid worden beschouwd als wenselijk onderdeel van een dergelijke visie.
- Verharding voor van sportbeoefening (dus ook kunstgras en gravel) worden niet als verharding meegeteld. (Tijdelijke) bebouwing (ook blaashallen/tentconstructies) wel, evenals terrassen, verharde fiets- en wandelpaden voor ontsluiting e.d. Verhard parkeren geldt als verharding. Parkeren uit-

gevoerd in half-verharding wordt niet meegerekend als verharding als het om bestaand aanbod gaat. Uitbreiding van de parkeercapaciteit in (half)verharding geldt wel als verharding.

- Bij overschrijding van het verhardings-/bebouwingspercentage ligt er de opgave om te onderzoeken of alle aanwezige bebouwing en verharding optimaal benut en noodzakelijk is en welke mogelijkheden er zijn om verharding te vergroenen of om te zetten naar half-verharding. Ecologisch aantrekkelijke stroken (in de vorm van groene kamers en omlijstingen van een sportpark), groene ontmoetings- en speelplekken, toepassing van groene daken, doorgaande groene routes en voldoende gevarieerd groen voor beschutting, wateropvang en voedselproductie verhogen de groen kwaliteit van sportparken.
- Ruimtelijke en technische kansen van sportvelden en sportparken voor rainproof, waterberging en hittebestrijding worden optimaal benut.

Inpasbare voorzieningen

Als het initiatief/de planvorming niet ten koste gaat van de prioritaire en overige waarden en bijdraagt aan tenminste één van de prioritaire waarden, dan zijn inpasbaar:

- Groen aangeklede recreatieve routes, voorzieningen voor intensief sportief en maatschappelijk (mede)gebruik, zoals een beheerdersgebouw, (multifunctioneel) clubgebouw, tribune, (natuurlijke) speelvoorzieningen, groene ontmoetingsplek, maatschappelijke voorzieningen (kinderopvang, voorzieningen voor buurtactiviteiten en onderwijs), commercieel sportaanbod (indoorsport en leisurefuncties), commerciële functies, gezondheidscentra, fysio, kleinschalige overnachtingsmogelijkheden gelieerd aan topsport, mits een directe versterkende

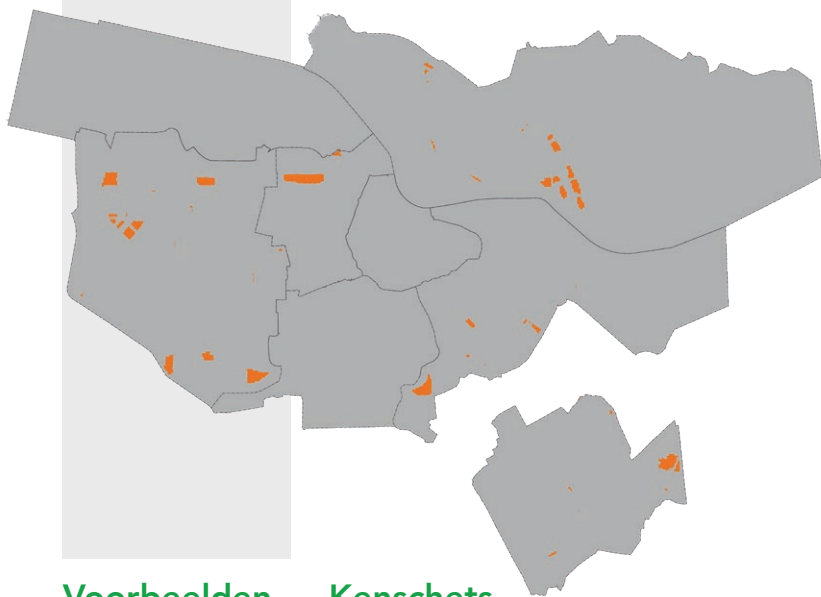
link aan het sportaanbod blijvend gegarandeerd kan worden.

- Beheerwerven en bedrijfswoning(en) dienen van directe meerwaarde te zijn voor het functioneren van het betreffende sportpark. Uitbreiding of toevoeging van deze functie is (stadsbreed beschouwd) onwenselijk.
- Op de groene sportparken zijn overdekte voorzieningen alleen inpasbaar als ze het groene karakter van het sportpark niet aantasten. Tijdelijke blaashallen zijn incidenteel inpasbaar vanuit een stedelijke spreidingsvisie en optimalisering van gebruik gedurende de wintermaanden, wanneer de gebruiks- en natuurwaarde lager is. Ter ruimtelijke afweging op een sportpark zijn relevant: de maatvoering van het sportpark, locatiekeuze ten opzichte van omliggende bebouwing (afstand, geluid, verlichting) en verbreding van de gebruiksmogelijkheden.
- Voorzieningen dienen het openbare karakter te ondersteunen en een brede gebruikersgroep te bedienen.
- (Sport-)evenementen die aansluiten bij de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het sportpark (bijvoorbeeld sportevenementen, open dagen en manifestaties).

Beheerwijze

- Het beheer van sportparken (groen en water) ondersteunt de waarden en het gewenste gebruik; voor de sportfaciliteiten en openbare ruimte is dat gericht op optimaal sportief en recreatief gebruik.
- Waterpartijen en groene randen worden natuurvriendelijk aangelegd en onderhouden.
- Het gebied wordt intensief, duurzaam en - waar van toepassing - ecologisch beheerd.

Tuinpark

Voorbeelden

dagtuinpark

Klein Danzig,

nutstuinpark

De Vijf Slagen,

verblijfstuinpar-

ken Ons Buiten,

Nieuw Bijenpark,

De Bongerd

Kenschets

Tuinparken zijn bedoeld voor dag- of verblijfsrecreatie, met onderhoud van sier- en groentetuinen als dagelijkse bezigheid. Ze zijn door hun gevarieerde inrichting en aandachtig beheer waardevolle groene plekken in de stad. We streven ernaar meer Amsterdammers te kunnen laten genieten van de schoonheid en natuurwaarde. De nadruk blijft liggen op een kleinschalige, tuinachtige inrichting, met voornamelijk privaat beheer. Voor de belevingskwaliteit zijn belangrijk: een gevoel van afstand tot de stad, de verzorgdheid en aantrekkelijkheid van en de sociale samenhang binnen het

park. Binnen tuinparken bestaat er onderscheid tussen volkstuinparken (onderverdeeld in verblijfstuinparken, dagtuinparken en nutstuinparken) en schoolwerktuinen.

De **bezoekersdruk** varieert van laag (schoolwerktuinen) tot gemiddeld.

Waardenontwikkeling

Initiatieven en herinrichtingsvoorstellen van tuinparken zijn inpasbaar als deze niet ten koste gaan van onderstaande prioritaire en overige waarden en bijdragen aan de versterking van één of meer van deze prioritaire waarden.

- Maatregelen gericht op bescherming en toename van de soortenrijkdom zijn positief voor de **natuurwaarde**. Diverse beplanting trekt met name veel insecten en vogels, wat de bestuiving en verspreiding van zaden bevordert, en daarmee in belangrijke mate bijdraagt aan de biodiversiteit in de stad. Met een toenemende variatie in soorten tuinen ontstaan meer verschillende habitats, wat kan bijdragen aan een verrijking van de soortenrijkdom. Groene erfafscheidingen in de vorm van takkenrillen en natuurvriendelijke oevers (in plaats van schuttingen,

hekken en harde beschoeiingen) dragen hier eveneens toe bij. Tuinparken hebben in ieder geval een groene omlijsting en zijn waar mogelijk via groene verbindingen verbonden met de omgeving. Om de beleving en zichtbaarheid van tuinparken te vergroten richting omgeving zijn er doorkijkmogelijkheden in de vorm van afwisseling met lage begroeiing. Bij voldoende maat is er in deze groene omzoming de mogelijkheid tot een struinroute (onverhard) of kleinschalige recreatieve en educatieve initiatieven die bijdragen aan de beleving en educatieve waarde van stadsnatuur. Waterpartijen hebben waar mogelijk natuurlijke oevers (geleidelijk talud). Tuinparken zijn bij voorkeur na sluitingstijd onverlicht. Natuurvriendelijke vormen van verlichting zijn mogelijk op tuinparken met doorgaande wandel- en/of fietsroutes.

- Tuinparken vertegenwoordigen een hoge **sociale waarde**. Initiatieven die gericht zijn op een toename van het aantal en de diversiteit van bezoekers en gebruikers uit de buurt en/of stad worden aangemoedigd. Activiteiten zijn gericht op stimu-

lering van ontmoeting, interactie, betrokkenheid en maatschappelijk (mede)gebruik. De Tuinparken zijn openbaar toegankelijk met uitnodigende entrees en een op het stedelijk netwerk aangesloten recreatief padenstelsel. Ze kennen zo ruim mogelijke openingstijden, zowel in het jaar als gedurende de dag. Het verhogen van de toegankelijkheid is met name urgent bij de centraal gelegen tuinparken met een sterke toename van het aantal inwoners in de nabije omgeving. De sociale waarde neemt toe als er meer ruimte komt voor diverse tuinen gericht op collectiever gebruik door maatschappelijke partijen en buurtbewoners (deeltuinen, kleine tuinen, pluktuinen, maatschappelijke tuinen).

- Welkom is een toename van het aantal **recreatieve** functies, eveneens gericht op meer en divers publiek. Specifiek passen daarbinnen het stimuleren van culturele uitingen. De ontsluiting is maximaal. De (nieuw te ontwikkelen) entreegebieden zijn schakels in een goed met de aanliggende buurt verbonden en doorlopend recreatief padenstelsel door de tuinparken.

Prioritaire waarden

Natuur

Sociaal

Recreatie

Initiatieven om entrees te vergroten en aantrekkelijker te maken en er passende publieksfuncties aan toe te voegen worden aangemoedigd. Recreatieve fietsers zijn overdag welkom, waar dat kan. Als het volkstuinpark een collectieve rand heeft, dan kan deze meer openbaar worden voor wandelaars of voor sporten/bewegen, mits dit niet ten koste gaat van de natuurwaarde. Door zonerings kan een tuinpark sturen op meer levendige gemeenschappelijke delen, naast behoud van rustige delen met beperkte bezoekersaantallen.

- Als het stadsnatuur-label op een locatie ligt, dan geldt **natuur** als prioritaire waarde boven de hier genoemde waarden. Initiatieven mogen deze primaire waarde niet aantasten.

Overige waarden

- Tuinparken spelen een belangrijke rol in de teelt van gezond **voedsel**, bewust eten en (natuur) **educatie**. Tuinparken zijn een plek waar zoveel mogelijk mensen in aanraking kunnen komen met het thema voedsel, en ook de mogelijkheid krijgen om er aan deel te nemen en van te leren. Hierbij past bijvoorbeeld de aanleg van openbare pluktuinen en deeltuinen. Bovendien is het een gezonde hobby voor lichaam en geest.
- Tuinparken kennen een lange traditie in de stad. Inzet is het behouden en versterken van de samenhang, zichtbaarheid en leesbaar maken van **cultuurhistorische waarden** en karakter ervan. Grote bomen krijgen de kans om oud te worden.

Mate van bebouwing en verharding

- Beide zijn slechts in beperkte mate mogelijk en blijven ongeschikt aan de groenfunctie. De

positionering, de verschijningsvorm en de mate van bebouwing en verharding is afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het tuinpark en/of waterpartij. Bebouwing en verharding zijn zorgvuldig landschappelijk, natuurvriendelijk en duurzaam ingepast en bij voorkeur geclusterd rond entrees en/of een centrale zone. Eventuele nieuwe bebouwing, verharding of routing kan alleen als het uit functionaliteit is vereist, tenminste één van de prioritaire waarden versterkt en niet ten koste gaat van de overige prioritaire waarden. Geen extra parkeervoorzieningen in het tuinpark, oplossingen voor parkeren ten behoeve van voorzieningen moeten buiten het tuinpark worden gevonden.

- Eventuele extra verharding, bebouwing of functie-toevoeging dient gemotiveerd te worden vanuit een ruimtelijk-sociale totaalvisie op het tuinpark. Op deze wijze wordt de primaire functie en groenwaarde van deze Hoofdgroenstructurelementen versterkt c.q. bewaakt. Voorkomen moet worden dat tuinparken een overmaat aan voorzieningen c.q. verharding krijgen. Toevoeging van (half)verharde routes over tuinparken ter verbetering van de openbare toegankelijkheid worden beschouwd als wenselijk onderdeel van een dergelijke visie. Mountainbikeroutes en gemotoriseerde routes zijn binnen dit groentype niet inpasbaar.

Inpasbare voorzieningen

Als het initiatief/de planvorming niet ten koste gaat van de prioritaire en overige waarden en bijdraagt aan tenminste één van de prioritaire waarden, dan zijn inpasbaar:

- Kleinschalige voorzieningen voor tuinverenigingen en voorzieningen die het maatschappelijk en/of recreatief medegebruik

stimuleren, mits geclusterd in de collectieve zones van het park en in de entrees. Het tuinpark moet mede een publieksfunctie vervullen, bijvoorbeeld door middel van een voorlichtingscentrum of kleine markt in de (nieuw te ontwikkelen) entreezone.

- Wandelen en fietsen, tuinieren/ stadslandbouw, sporten en spelen, natuur- en voedsel-educatie, eventueel aangevuld met voorzieningen gericht op jeugd (natuureducatie, schoolwerktuinen, buitenschoolse opvang), ontmoeting, zorg, gezondheid (zoals revalidatie), dagbesteding, uitingen van kunst en cultuur (in groen of water) en inclusie (bijvoorbeeld tuinieren met statushouders).
- Ondergeschikte horeca, mits gekoppeld aan de bestaande faciliteiten van de tuinorganisaties.
- Overnachten in de tuinhuisjes is mogelijk op 'verblijfstuinparken' tijdens het tuinierseizoen.
- Voorzieningen dienen het openbare karakter te ondersteunen en een brede gebruikersgroep te bedienen.

Verbijzonderingen

Schoolwerktuin

Heeft een primair educatieve functie en is specifiek bestemd om schoolkinderen groente, fruit en bloemen te laten kweken. Schoolwerktuinen hebben een educatieve ruimte nodig, die bij voorkeur gecombineerd is met de beheerfaciliteiten. De openbare publieksfunctie is beperkter. De bebouwings- en verhardingsmogelijkheden beperken zich tot de noodzakelijke vanuit functionaliteit. Inpasbaar zijn direct aan deze educatieve functie gekoppelde voorzieningen als kindertuinen, een lesgebouw (inclusief les/gereedschap opslag/werkplaats), een kas, een opstelplek voor een bijenkorf en buitenlesplek. Dubbelgebruik voor buitenschoolse opvang behoort tot de mogelijkheden.

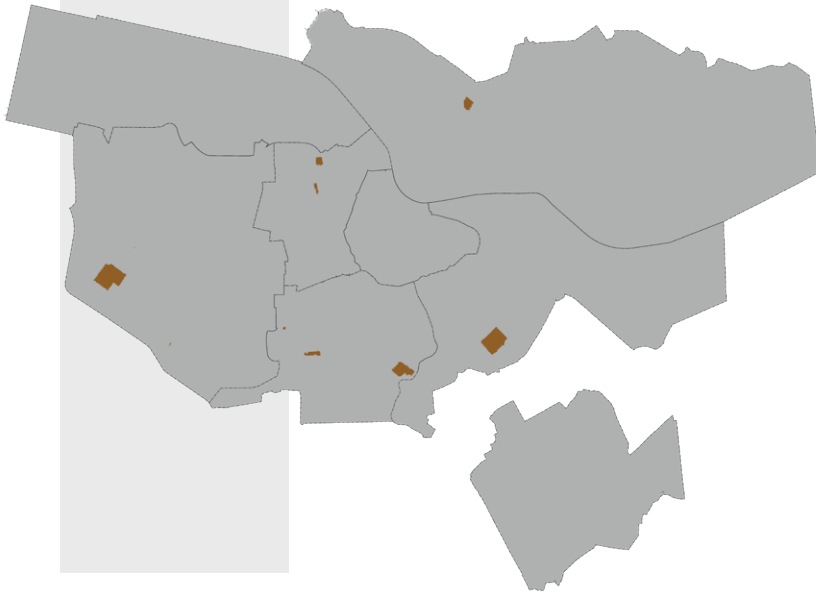
Nutstuin

Heeft tevens voedsel als prioritaire waarde. Ze zijn specifiek bestemd om groente, fruit en bloemen te kweken. De sociale-, recreatieve en educatieve waarden zijn wel relevant, maar ondergeschikt hieraan.

Beheerwijze

- Het beheer van tuinparken/ schoolwerktuinen (groen en water) ondersteunt de waarden en het gewenste gebruik. Binnen de randvoorwaarden van het recreatieve gebruik moet het beheer erop gericht zijn dat het tuinpark zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren herbergt en instandhouding is daarvan het uitgangspunt.
- Het beheer is intensief van karakter. De meer natuurlijke delen worden extensief beheerd.
- Het gebied wordt duurzaam en ecologisch beheerd volgens een beheerplan voor het tuinpark.
- Bij aanleg of aanpassing van groene omzoming en keuze voor beplanting wordt aangesloten op het algemene doel van een openbaar karakter (doorkijk mogelijkheden, uitnodigende entrees, en waar de omzoming breed genoeg is een struinroute) met behoud van de natuurwaarde.
- Waterpartijen hebben op daarvoor aangewezen plekken natuurlijke oevers (geleidelijk talud), naast de meer op recreatie gerichte oevers.
- Het beheer wordt uitgevoerd door tuinorganisaties en tuinders. Zij worden aangemoedigd om natuurvriendelijk te tuinieren en beheren volgens het Nationaal Keurmerk Natuurlijk Tuinieren. De methodiek van het Algemeen Verbond van Volkstuindersverenigingen in Nederland (AVVN) rondom natuurvriendelijk tuinieren vormt een belangrijke leidraad voor tuinders.

Gedenkpark

Voorbeelden

Vredenhof,
De Nieuwe
Ooster,
De Nieuwe
Noorder,
Westgaarde,
Buitenveldert

Kenschets

Gedenkparken of begraafplaatsen hebben, naast hun oorspronkelijke functie, betekenis als rustige contemplatieve plekken in de stad. Door ze toegankelijk te maken worden het groene plekken in de stad waar mensen de stilte kunnen opzoeken. De **bezoekersdruk** is laag, met uitzondering van piekmomenten tijdens uitvaarten of (oorlogs)herdenkingen.

Waarden ontwikkeling

Initiatieven en herinrichtingsvoorstellen van gedenkparken zijn inpasbaar als deze niet ten koste gaan van onderstaande prioritaire en overige waarden en bijdragen aan de versterking van één of meer van deze prioritaire waarden.

- Gedenkparken hebben vaak een lange historie en dragen als cultuurhistorische en boomrijke monumenten bij aan de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van de stad. De parkopzet, het groen zelf, de bebouwing en soms afzonderlijke graven (het zogenaamde stenen archief) en herdenkingsmonumenten zijn (monumentaal) beschermd. Inzet is het behouden en versterken van de samenhang en het zichtbaar en leesbaar maken van **cultuurhistorische waarden** en karakter. Maatregelen die er voor zorgen dat het eigen karakter van gedenkparken wordt versterkt zijn wenselijk. Het ruimte geven aan passende culturele activiteiten en uitingen sluit hierbij aan.
- Het zijn waardevolle oases van rust in de stad, waardoor ze een bijzondere vorm van **beleving** bieden om in relatieve rust te wandelen, reflecteren en her-

denken. Behoud en stimulans van deze rust dragen bij aan een positieve beleving ervan. Om deze beleving te kunnen ervaren wordt het gebruik als wandel- en gedenkpark gestimuleerd.

- Vanwege de relatieve rust en tijdloosheid herbergt dit type parken een relatief hoge **natuurwaarde**. Deze dient gewaardeerd en versterkt te worden. Dit kan onder meer door de gebouwen en verlichting natuurinclusiever te maken en voor goede groeiomstandigheden voor het groen te zorgen. De relatieve beslotenheid en het overwegende groene karakter van begraafplaatsen met een robuuste en gesloten groene omzoming vormt een groenkwaliiteit.
- Als het stadsnatuur-label op een locatie ligt, dan geldt **natuur** als prioritaire waarde boven de hier genoemde waarden. Initiatieven mogen deze primaire waarde niet aantasten.

Overige waarden

- De **recreatieve waarde** van begraafplaatsen neemt met beperkte middelen toe door de toegankelijkheid voor bezoekers iets te vergroten. Stimuleren van gebruik als wandel- en gedenkpark is hierbij het doel. Denk hierbij aan verruiming van de bezoekerstijden, verbetering van entrees, het aanleggen van fietspaden langs de gedenkparken en door langs de randen service aan bezoekers te bieden. Ook kan de drempel om een gedenkpark te bezoeken worden verlaagd door het organiseren van rondleidingen, open dagen, lezingen en informatie bijeenkomsten.
- **Duurzaamheid** is een belangrijke waarde op gedenkparken en bij uitvaarten. Deze staat symbool voor de kringloop van het leven en uit zich in de toepassing van duurzame materialen en bebouwing. Maar ook bijvoorbeeld door bij de renovatie van paden grindkoffers aan te brengen. Vanuit duurzaamheidsoogpunt wordt elektrisch cremen bij bestaande crematoria gestimuleerd.
- Deze rustige parken dragen bij aan hoge **gezondheidswaarden**, zoals mentaal welbevinden, zingeving en kwaliteit van leven.

Prioritaire waarden

Cultuurhistorie

Beleving

Natuur

Mate van bebouwing en verharding

- Bebouwing en verharding is slechts in beperkte mate mogelijk en blijft ondergeschikt aan de groenfunctie. De positionering, de verschijningsvorm en de mate van bebouwing en verharding is afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het gedenkpark en/of waterpartij. Bebouwing en verharding zijn zorgvuldig landschappelijk, natuurvriendelijk en duurzaam ingepast en bij voorkeur geclusterd rond entrees en/of een centrale zone. Eventuele nieuwe bebouwing, verharding of routing kan alleen als het uit functionaliteit is vereist, tenminste één van de prioritaire waarden versterkt en niet ten koste gaat van de overige prioritaire waarden. Geen extra parkeervoorzieningen in het gedenkpark, oplossingen voor parkeren ten behoeve van voorzieningen moeten buiten het gedenkpark worden gevonden.

Inpasbare voorzieningen

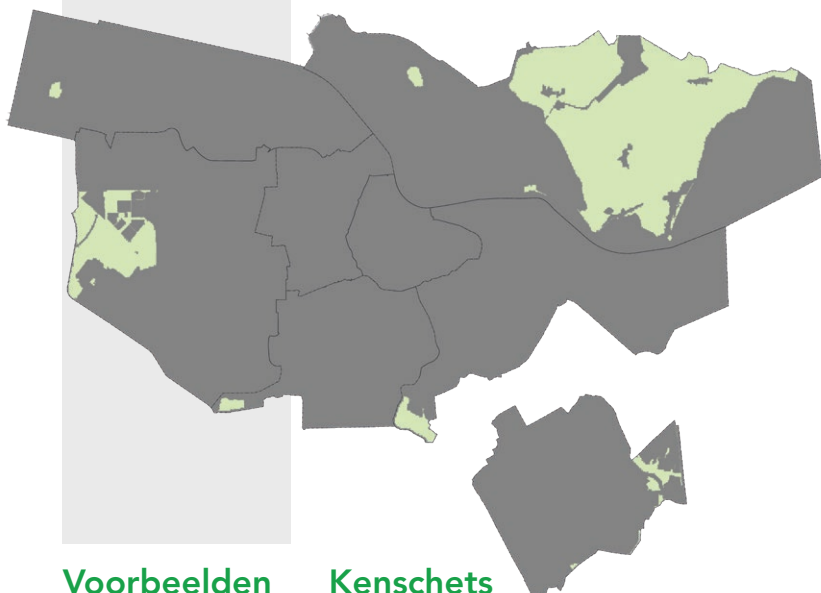
Als het initiatief/de planvorming niet ten koste gaat van de prioritaire en overige waarden en bijdraagt aan tenminste één van de prioritaire waarden, dan zijn inpasbaar:

- Entreezone: aula/ontvangstruimte, crematorium (enkel wanneer er een stads- en regio-brede afweging omtrent noodzaak en rentabiliteit is gemaakt; de Hoofdgroenstructuur wordt bij nieuwvestiging ontzien), beheerverblijf/kantoor, werf en eventuele culturele voorzieningen (tentoonstellingsruimte/ ontmoetingsplek) en ondersteunende horeca.
- Begraafteerrein: informatieborden, begraaf- c.q. uitstrooivelden met urnenmuren/kasten, wasgelegenheden, gedenkmonumenten, kunstwerken, banken, prullenbakken e.d.
- Er wordt ruimte gegeven aan passende culturele activiteiten en kunstuitingen. Kleinschalige evenementen (bijvoorbeeld informatiemarkt, culturele voorstellingen, herdenkingsbijeenkomsten). Initiatieven dienen bij te dragen aan de prioritaire waarden van dit groentype.

Beheerwijze

- Het beheer van gedenkparken (groen en water) ondersteunt de waarden en het gewenste gebruik. Binnen de randvoorwaarden van het recreatieve gebruik moet het beheer erop gericht zijn dat het gedenkpark zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren herbergt en instandhouding daarvan is het uitgangspunt.
- Het beheer is intensief en waar mogelijk extensief. Het gebied wordt daar waar mogelijk duurzaam en ecologisch beheerd volgens een beheerplan voor het park.
- Bij aanleg of aanpassing van groene omzoming en keuze voor beplanting wordt aangesloten op het algemene doel van een openbaar karakter (doorkijk mogelijkheden, uitnodigende entrees, en waar de omzoming breed genoeg is een struinroute) met behoud van de natuurwaarde.
- Waar mogelijk worden de oevers rond de gedenkparken natuurvriendelijk ingericht en beheerd. De beplantingskeuze versterkt de diversiteit aan sferen en verhoogd de biodiversiteit op de begraafplaats. Toepassing van inheemse beplanting in groene omzoming en langs waterpartijen verdient voorkeur.
- Omwonenden, vrijwilligers en nabestaanden worden betrokken bij het onderhoud van het groen.

Landschap

Voorbeelden

Waterland, Amstelscheg, Tuinen van West, Diemerscheg, Wilmkebreepolder

Kenschets

De kenmerkende landschappen van de Hollandse veenpolders die vallen binnen de stadsgrenzen van Amsterdam, bestaande uit veenweides, veennatuur, droogmakerijen en meertjes, akkers en glastuinbouw op klei en alle daarbij behorende kenmerkende objecten zoals karakteristieke (houten) woningen, bedrijfsgebouwen, dorpen, boerderijen, buitens, molens, bruggen en kades. Het heeft een waterrijk en open, weids karakter en is dooraderd met een fijnmazig en uniek stelsel van riviertjes, dijken, vaarten, sloten en landweggetjes.

De **gebruiksdruk** is laag tot gemiddeld.

Beleidsintentie en waardenontwikkeling

Initiatieven en herinrichtingsvoorstellen van landschappen zijn inpasbaar als deze niet ten koste gaan van onderstaande prioritaire en overige waarden en bijdragen aan de versterking van één of meer van deze prioritaire waarden.

- Voor de ontwikkeling van natuurgebieden geldt in algemene zin dat we deze willen vergroten, versterken en meer aaneengesloten maken. Initiatieven die bijdragen aan een hogere **natuurwaarde** zijn welkom. Dat kan door bestaande natuurgebieden beter met elkaar te verbinden, extra natuurgebieden toe te voegen en/of door natuurlijker beheer in te voeren of het groengebruik aan te passen.
- We streven naar een duurzaam en met de stad verbonden landschap van hoge kwaliteit. Door de maat en schaal van het landschap is het van grote waarde voor het tot stand brengen van robuuste natuurgebieden en de productie van **voedsel**. Ook is er

ruimte voor ontwikkelingen die bijdragen aan een betere balans tussen de productie van voedsel met de andere waarden. Zoals omschakeling van een intensieve agrarische bedrijfsvoering met voortdurende bodemdaling, relatief lage biodiversiteit en een hoge stikstofbelasting op omliggende natuurgebieden (lage duurzaamheidswaarde), naar een extensievere en meer landschapsinclusieve bedrijfsvoering wat niet alleen een hogere duurzaamheidswaarde, maar ook een hogere belevingswaarde op zal leveren.

- De **cultuurhistorische waarde** van het Hollandse landschap is hoog. Ze is het resultaat van eeuwenlang mensenwerk en geeft daarmee inzicht in de rijke geschiedenis van onze cultuur. Dit komt tot uiting in een gelaagd en leesbaar landschap dat is opgebouwd uit ensembles en structuren die ieder eigen specifieke kernwaarden kennen. Het zichtbaar en herkenbaar maken van de ontstaansgeschiedenis van ons land verhoogt de cultuurhistorische waarde en beleving van het landschap.

- Als het stadsnatuur-label op een locatie ligt, dan geldt **natuur** als prioritaire waarde boven de hier genoemde waarden. Initiatieven mogen deze primaire waarde niet aantasten.

Overige waarden

- Het landschap biedt unieke 'zachte' **belevingswaarden** in vergelijking met de andere groentypen. Denk aan duisternis of stilte, of een gevoel van afstand tot de stad, openheid, uitgestrektheid, variatie en 'echte' wildernis. De beleving van het landschap neemt in waarde toe als een initiatief of plan landschappelijke karakteristieken herkenbaar maakt en de (beleving van) openheid versterkt. Gewaakt dient te worden tegen verrommeling van het landschap.
- Het landschap kan door haar grote maat en schaal substantieel bijdragen aan het verhogen van de **duurzaamheidswaarde**. Denk aan het flink reduceren van bodemdaling en daarmee beperken van de CO₂-uitstoot, het klimaatbestendiger maken van het watersysteem, het verhogen van biodiversiteit en het verbeteren van de bodemgesteldheid.

Prioritaire waarden

Natuur

Voedsel

Cultuurhistorie

- Het landschap is ook belangrijk voor onze **gezondheid**. Het zijn groene gebieden waar mensen kunnen ontspannen en actief kunnen recreëren in een groene/waterrijke omgeving (tot rust komen/ stressvermindering) of tijdens warme zomerse dagen verkoeling kunnen zoeken.

Mate van bebouwing en verharding

Bebouwing en verharding is slechts in beperkte mate mogelijk en blijft ondergeschikt aan de groenfunctie. De positionering, de verschijningsvorm en de mate van bebouwing en verharding is afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het landschap en/of waterpartij. Bebouwing en verharding zijn zorgvuldig landschappelijk, natuurvriendelijk en duurzaam ingepast en bij voorkeur geclusterd rond entrees en/of een centrale zone. Eventuele nieuwe bebouwing, verharding of routing kan alleen als het uit functionaliteit is vereist, tenminste één van de prioritaire waarden versterkt en niet ten koste gaat van de overige prioritaire waarden. Geen extra parkeervoorzieningen in het landschap, oplossingen voor parkeren ten behoeve van voorzieningen moeten buiten het landschap worden gevonden.

Inpasbare voorzieningen

Als het initiatief/de planvorming niet ten koste gaat van de prioritaire en overige waarden en bijdraagt aan tenminste één van de prioritaire waarden, dan zijn inpasbaar:

- Routes gericht op landschapsbeleving en stimuleren van beweging. Met name door verbetering (comfortabel en veilig) van bestaande wandel-, fiets- en vaarroutes routes, die tevens uitnodigen tot sporten. Nieuwe verbindingen zijn schaars en worden zorgvuldig ingepast. Voorzieningen die een toename van autogebruik stimuleren zijn niet toegestaan.
- Rustige vormen van openbare recreatieve functies, gekoppeld aan recreatieve routes. Denk aan zitplekken, watertappunten, bewegwijzering, observatiepunten, informatieborden, kano-overdraagplaatsen en ligplaatsen met ligduurbeperving voor kleine recreatievaart. Voor stimuleren van sportactiviteiten zijn bijvoorbeeld afstandsmarkeringen, specifieke (vaar)wegindelingen of specifieke verhardingen mogelijk. Voorzieningen dienen het openbare karakter te ondersteunen en een brede gebruikersgroep te bedienen.
- Voorzieningen die de grote delen private gebieden in het landschap meer openbaar toegankelijk maken op boerenerven. Bijvoorbeeld boerenlandpaden, rustpunten of kleinschalig kamperen/logeren bij de boer, kleinschalige horeca gericht op passerende recreanten in bestaande bebouwing, kano-roei-, fluisterbootverhuur en boerengolf. Of het verzorgen van natuur- en landbouwexcursies, dagbesteding op de boerderij en het verlenen van specifieke kleinschalige zorg.
- Overnachtingsmogelijkheden, alleen kleinschalig en in bestaande bebouwing. Geen leisure, indoorrecreatie of andere (grootschalige) recreatieve voorzieningen met een verkeersaantrekkende werking en autoverkeer in het bijzonder.
- Kleinschalige evenementen met landschapsbeleving: sport, voedsel, muziek, buitentheater en open dagen.
- Slibdepots zijn hier afhankelijk van de lokale situatie tijdelijk toegestaan, mits de noodzaak ervan aantoonbaar is, eventuele natuurschade gemitigeerd of gecompenseerd wordt en herstel ervan gepaard gaat

met een extra kwaliteitsimpuls van het landschap. Stedelijke waterbergingsopgaven mogen niet op groengebieden worden afgewenteld, maar zijn hier als kwaliteitsimpuls in uitzonderlijke gevallen mogelijk.

- Paludicultuur (natte teelten) of andere vormen van landschap-sinclusieve vormen van agrarisch landgebruik.
- Mountainbikeroutes en skate-parken, in beperkte mate, in de grotere landschappen buiten de stad.

Verbijzonderingen

Stadslandbouw

Het gaat om initiatieven tot stadslandbouw en/of voedselproductie in en rond de stad met verwante nevenactiviteiten als educatie, participatie, bewustwording, verkoop, horeca, zorg e.d. De omvang en verschijningsvorm zijn divers en afhankelijk van de ruimtelijke context. Aansluiting bij de prioritaire waarden is randvoorwaardelijk voor de inpasbaarheid hiervan in het landschap.

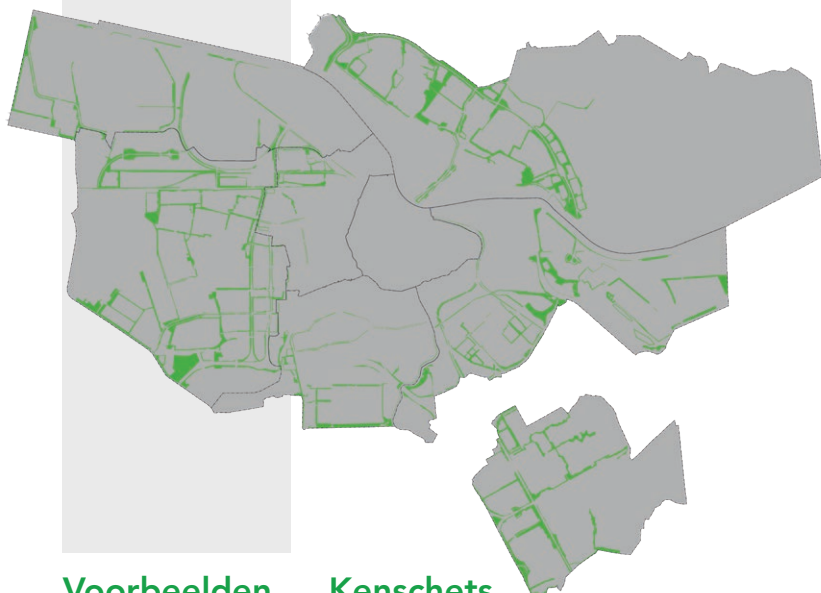
- Voedselbossen zijn mogelijk als onderdeel van het landschap in zones waar de openheid niet wordt aangetast.
- Tuinbouw in de vorm van pluktuin of community supported agriculture is in beperkte omvang (max 1 hectare) mogelijk.
- Beperkt gebouwd programma (waaronder koepelkassen) is mogelijk, evenals beperkte (half) verharding in de entreezone.
- De verkeersaantrekkende werking blijft beperkt. Parkeren wordt beperkt tot een minimum en gebeurt op eigen erf. Toevoeging parkeren in de openbare ruimte is niet aan de orde.
- Stadsboerderij/ -project waar meerdere verschijningsvormen van stadslandbouw (functioneel en/of organisatorisch) bij elkaar komen op één locatie.

Bebouwing en verharding worden als geheel, in samenhang met de aanwezige functies ontworpen.

Beheerwijze

- Het beheer van het landschap (groen en water) ondersteunt de waarden en het gewenste gebruik. Binnen de randvoorwaarden van het recreatieve gebruik moet het beheer erop gericht zijn dat het landschap zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren herbergt en instandhouding daarvan uitgangspunt is.
- Naast agrarisch natuurbeheer heeft het beheer een extensief karakter op percelen en is deze gericht op het verhogen van de natuurwaarde. Het beheer is intensief op routes, gericht op veilig en comfortabel gebruik.
- Het gebied wordt duurzaam en ecologisch beheerd volgens een beheerplan voor het landschap.
- Waterpartijen hebben op daarvoor aangewezen plekken natuurlijke oevers (geleidelijk talud), naast de meer op recreatie gerichte oevers.
- Voor vrijwilligers en ondernemers is het mogelijk een deel van een landschap te onderhouden in samenwerking en afstemming met de gemeente of beheerder.

Groene verbinding

Voorbeelden

Spoortalud
Tugelaweg,
Oeverzone
Ringvaart
Haarlemmermeer-
polder,
snelwegtaluds
A10-Noord,
de Hoekenes-
gracht

Kenschets

Groene verbindingen zijn langge-
rekte groenblauwe gebieden in de
stad met een belangrijke verbind-
dende functie. Groene verbindingen
kunnen verschillende verschijnings-
vormen hebben: het kunnen parkach-
tige structuren zijn rondom buurten,
groene omzomingen om gedenk-,
tuin- of sportparken of groene
bermen of taluds langs sporen
en wegen. Groene verbindingen
hebben vaak een belangrijke functie
voor doorlopende vaar-, wandel- en
fietsverbindingen en zijn vaak breed
genoeg voor andere recreatieve
voorzieningen. In uiterst brede vorm

kan een groene verbinding een eigen
plek worden, soms ontstaan hierin
kleinere parkjes.

De **bezoekersdruk** varieert van laag
tot gemiddeld.

Waardenontwikkeling

Initiatieven en herinrichtingsvoor-
stellen in/van groene verbindingen
zijn inpasbaar als deze niet ten koste
gaan van onderstaande prioritaire en
overige waarden en bijdragen aan de
versterking van één of meer van deze
prioritaire waarden.

- De **recreatieve waarde** van
groene verbindingen is groot
door het bieden van ruimte voor
wandel-, fiets- en vaarroutes
binnen de stad en van de stad
naar het omliggende landschap.
Daar waar een groene verbinding
breed genoeg is, is er ook ruimte
voor sport- en speelvoorzie-
ningen en andere recreatieve
functies.
- Vanaf aantrekkelijk ingerichte
fiets- en wandelroutes is het
groen goed zichtbaar. Dit draagt
bij aan de **beleving** van groen in
de stad.
- Groene verbindingen zijn belang-
rijk voor een prettig **leefklimaat**

in de stad. Groene verbindingen dragen bij aan het dempen van hitte, zeker als er grote bomen staan. Ze geleiden luchtstromen tussen stad en het omringende landschap.

- Als het stadsnatuur-label op een locatie ligt, dan geldt **natuur** als prioritaire waarde boven de hier genoemde waarden. Initiatieven mogen deze primaire waarde niet aantasten.

Overige waarden

- Sportieve en recreatieve routes en verbindingen naar ander groen nodigen uit tot bewegen en dragen op die manier bij aan de **gezondheid** van gebruikers
- Brede, overwegend onverharde groene verbindingen zijn belangrijk voor een **duurzame** waterhuishouding in de stad.
- Groene verbindingen hebben vanwege hun verbindende functie daarnaast **natuurwaarde** en zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Dat geldt met name voor groene verbindingen die tevens als stadsnatuur op de toetskaart zijn aangeduid.

Mate van bebouwing en verharding

Groene verbindingen ontleen een groot deel van hun waarde aan continuïteit. Doorsnijdingen door infrastructuur (zoals bruggen) zijn mogelijk, mits het de belevings- of recreatieve waarde niet vermindert. Beide zijn daarom slechts in beperkte mate mogelijk en blijven ondergeschikt aan de groenfunctie. De positionering, de verschijningsvorm en de mate van bebouwing en verharding is afhankelijk van de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van de groene verbinding en/of watergang. Bebouwing en verharding zijn zorgvuldig landschappelijk, natuurvriendelijk en duurzaam ingepast en bij voorkeur geclusterd rond entrees en/of een centrale zone. Eventuele nieuwe bebouwing, verharding of routing kan alleen als het uit functionaliteit is vereist, tenminste één van de prioritaire waarden versterkt en niet ten koste gaat van de overige prioritaire waarden. Geen extra parkeervoorzieningen in de groene verbinding, oplossingen voor parkeren ten behoeve van voorzieningen moeten buiten de groene verbinding worden gevonden.

Prioritaire waarden

Recreatie

Beleving

Leefklimaat

Inpasbare voorzieningen

Als het initiatief/de planvorming niet ten koste gaat van de prioritaire en overige waarden en bijdraagt aan tenminste één van de prioritaire waarden, dan zijn inpasbaar:

- Bij voldoende maat (minimaal 25 meter) is er ruimte voor wandel- en fietspaden, steigers langs het water, voorzieningen voor sport en spel.
- Voorzieningen dienen het openbare karakter te ondersteunen en een brede gebruikersgroep te bedienen. Kleinschalige recreatieve voorzieningen zijn mogelijk zoals picknicktafel, bankje, informatiebord, uitkijkplatform, vogelkijkscherm.
- Bij voldoende maat (minimaal 15 meter) is er ruimte voor voorzieningen zoals moestuinen, een fitnessparcours, speeltoestellen en andere sport- en speelaanleidingen. Ecologische voorzieningen in de vorm van bijvoorbeeld ecopassages zijn toegestaan om ecologische knelpunten weg te nemen. De inpasbaarheid van steigers en voorzieningen gericht op waterrecreatie zijn maatwerk per locatie.

Beheerwijze

- Het beheer van verbindingen (groen en water) ondersteunt de waarden en het gewenste gebruik. Binnen de randvoorwaarden van het recreatieve gebruik moet het beheer erop gericht zijn dat de verbinding zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren herbergt en instandhouding daarvan uitgangspunt is.
- Het beheer heeft een extensief beheer, en is met name gericht op het verhogen van de natuurwaarde en belevingswaarde.
- Het gebied wordt duurzaam en ecologisch beheerd volgens een beheerplan voor de verbinding.
- Waterpartijen hebben op daarvoor aangewezen plekken natuurlijke oevers (geleidelijk talud), naast de meer op recreatie gerichte oevers.
- Voor vrijwilligers en ondernemers is het mogelijk een deel van een park te onderhouden in samenwerking en afstemming met de gemeente.

Bijlage 1 Tekst Omgevingsvisie 2050 over sport, spel en bewegen

Sport, spel en bewegen

Amsterdammers hebben een scala aan faciliteiten voor top- en breedtesport tot hun beschikking en maken hier veel gebruik van. De sportparticipatie van Amsterdammers is hoger dan die van Nederlanders: de Amsterdammer sport vaker en diverser. Sportieve activiteiten worden zowel binnen als buiten, in georganiseerd verband als ongeorganiseerd ondernomen. Volwassen Amsterdammers sporten steeds vaker individueel, met vrienden of familie, op het moment dat het hun uitkomt. Ze doen dat bovendien steeds meer op openbare plekken; in parken, op het water in en rond de stad, of bij particuliere sportscholen. Tegelijkertijd groeit het aandeel kinderen dat sport in georganiseerd verband, veelal bij de verenigingen op de Amsterdamse sportparken. Sport en bewegen zijn gezond en leuk, dus dat krijgt de ruimte in Amsterdam. Zie hiervoor ook het hoofdstuk Inclusieve stad, paragraaf Maatschappelijke voorzieningen.

Beweegvriendelijke stad

Bewegen in het dagelijkse leefritme is voor de gezondheid het belangrijkste. Daarom stimuleren we actieve vormen van vervoer: een radicale keuze voor de transitie van auto naar openbaar vervoer, lopen, fietsen en combinaties daarvan. De gezondheidsvoordelen van actief vervoer zijn veelvuldig: bewegen, schone lucht, gezonder gewicht, mentale gezondheid en minder geluidsoverlast. Nabijheid en fijnmazigheid van voorzieningen helpt bij de stimulering ervan. Ook op andere manieren stimuleren we mensen op allerlei natuurlijke manieren tot bewegen. De inrichting van straten, pleinen, trappen, gebouwen, parken enzovoorts bepaalt sterk hoeveel mensen bewegen. Ontwerp en inrichting moeten beweging bevorderen.

Groeiende sportbehoefte

De bouw van 150.000 nieuwe woningen leidt naar verwachting tot de groei van de stad met 250.000 Amsterdammers, van wie bij een gelijkblijvende sportparticipatie ongeveer 150.000 actief (wekelijks) zullen sporten. De ruimtelijke sportopgave bestaat uit voldoende en aantrekkelijke (groene) openbare gebuiken verblijfsruimte in buurten en wijken, die uitnodigt tot sportieve activiteiten en sportief medegebruik van pleinen, plekken en routes. Daarnaast voldoende en goed gespreid aanbod aan sportterreinen voor georganiseerde buitensport. Tegelijk moet het bestaande areaal aan sportterreinen continu worden beheerd, ontwikkeld en verduurzaamd. De hiervoor benoemde opgaven voor sportterreinen gelden ook voor de zwembaden en de bijbehorende terreinen. Dit doen we voor en samen met sportaanbieders, sporters, Amsterdammers en maatschappelijke partners.

Sportnormen

In de Sportvisie 2025 zijn de uitgangspunten voor het sportbeleid vastgesteld. Basisidee daarin is dat alle sportcapaciteit meegroeit met de groei van de stad. De sportnorm is onderdeel van de 'Referentienormen voor Maatschappelijke Voorzieningen, Groen en Spelen'. Deze geven normen voor het toevoegen van sport en spelen in de openbare ruimte, sporthallen en (anders) georganiseerde buitensport en zwembaden, met de groei van de stad. Belangrijk beleid zoals de Groenvisie, de Agenda Autoluw, de Visie Openbare Ruimte, het Actieplan Age Friendly City, het programma Amsterdam Rainproof en de Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht biedt kaders bij de groene en

duurzame invulling van sportieve ruimte in de stad. De brede boodschap hiervan blijft van kracht.

Nieuwe richtingen

Amsterdam verdicht en wil het landschap zoveel mogelijk ontzien. Toevoeging van buitensport is daarom ingewikkeld. Waarborging van voldoende sportaanbod in de open lucht doen we in drie stappen: het inpassen van sport in de nieuwe buurten, het optimaliseren en uitbreiden van het bestaande areaal en het toevoegen van nieuwe locaties voor sport.

Inpassen, optimaliseren sportlandschappen

In de (nieuwe) buurten maken we compacte 'parken voor sport'. Gecombineerd met openbare speelvoorzieningen en urban sports in een groene omlijsting bieden deze parken ook plek voor georganiseerd sportaanbod. Dit is vooral van belang voor kinderen en andere buurt- en wijkbewoners die voor hun sportbehoefte afhankelijk zijn van sport om de hoek. Bij de ontwikkeling van nieuwe stadsbuurten groter dan 1000 woningen, realiseren we minstens de helft van de sportnorm voor buitensport binnen de buurt. Daarbij zoeken we naar de goede functie op de goede plek. Buurt, wijk en landschap bieden elk ruimte aan verschillende soorten sportvoorzieningen. We zoeken bovendien naar innovatieve oplossingen, zoals sport op daken en boven en onder spoor- en metrolijnen en wegen. De tweede stap is het optimaliseren van bestaande sportterreinen die binnen vijftien minuten fietsen van nieuwe ontwikkelingen liggen. Voorwaarde voor deze aanpak is behoud van het bestaande areaal aan sportterrein, en inclusief de locaties waarop in de vorige structuurvisie woningbouw is voorzien. Optimalisering van het gebruik kan ook worden bereikt door de omlijsting van sport met bebouwing, zodat het park meer onderdeel wordt van de buurt en de stad. Daarmee worden sociale veiligheid, bereikbaarheid en mogelijkheden voor sportief, maatschappelijk en recreatief medegebruik vergroot. Extra sportcapaciteit op nieuwe locaties is aan de orde als sport in de buurt en optimalisering van bestaande sportparken niet voldoende zijn voor de sportvraag van nieuwe bewoners. Dan kan er een stedelijk of innovatief sportpark komen, of een sportpark in het groen. We kunnen denken aan nieuwe, aantrekkelijk vormgegeven sport- en beweeglandschappen, uiteraard zorgvuldig ingepast.

Vele functies komen straks samen

Deze omgevingsvisie ziet de grenzen tussen veel stedelijke functies graag zachter worden, ook wat betreft sport en bewegen. Er kan gesport en gespeeld worden in niet daarvoor geprogrammeerd groen, en andersom moeten specifieke voorzieningen als speelplekken en sportvelden natuurinclusief en klimaatadaptief worden vormgegeven. Sportpark Laan van Spartaan is een goed voorbeeld van dat laatste. Kortom: verschillende functies en doelen grijpen in elkaar. Zie hiervoor ook de paragraaf Groen, waarin een nieuwe hoofdgroenstructuur wordt gepresenteerd. Kleinschalige sport- en speelvoorzieningen horen onderdeel te zijn van de woonomgeving, vooral voor buurtbewoners die afhankelijk zijn van de nabijheid van voorzieningen. Parken bieden naast ruimte om te spelen en te sporten ook ruimte voor verblijfsrecreatie en natuurwaarden, terwijl de groene en actieve verkeersroutes door de stad en richting de scheggen aantrekkelijke routes vormen om te wandelen, joggen en fietsen (alle drie in de top 10 van meest

beoefende sporten in Amsterdam!). De ontwikkeling van de scheggen staat vooral in het teken van landschapsontwikkeling. Op de overgang tussen stad en landschap, in de koppen van de groene scheggen, willen we deze poorten naar het landschap nóg aantrekkelijker maken om te sporten en bewegen. Uitgaande van dit continuüm aan vrijetijdsvoorzieningen voor spelen, sporten en recreëren, moeten we anders gaan kijken naar sportparken. Van oudsher zijn sportterreinen vooral gericht op verhuur aan sportaanbieders. Dit blijft een belangrijke functie, maar gezien de ontwikkelingen in de sportbeoefening en de toenemende gebruiksdruk op het groen in en rond de stad, willen we de grotere Amsterdamse sportparken verder ontwikkelen tot parken om in te sporten, bewegen, spelen en recreëren. Daartoe is het afgelopen decennium een belangrijke stap gezet, door niet langer sportparken integraal te verhuren, maar alleen de gebruiks-uren van de velden. Daarmee is het gebruik door andere sportaanbieders, maatschappelijke partijen en particulieren mogelijk geworden en zijn de gemeentelijke sportparken openbaar toegankelijk gemaakt voor publiek en recreatief medegebruik. De ontwikkeling en transformatie van sportparken naar parken om in te sporten, bewegen, spelen en recreëren vergt maatwerk en zal tot stand komen in samenspraak met gebruikers en omliggende buurten.

Colofon

Beleidskader Hoofdgroenstructuur

Vrijgegeven voor inspraak en advies door het college van burgemeester en wethouders op 14 december 2021

Bestuurlijk opdrachtgever

Wethouder Marieke van Doorninck (Ruimtelijke Ordening)

Ambtelijke opdrachtnemer

Directie Ruimte en Duurzaamheid, Gemeente Amsterdam

Fotografie

Beeldbank Amsterdam, medewerkers van R&D, tenzij anders vermeld

Met dank aan:

Alle Amsterdammers en medewerkers van gemeentelijke onderdelen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit Beleidskader Hoofdgroenstructuur

amsterdam.nl/hoofdgroenstructuur

